

ALLITIE 1

RAKENNUSHISTORIASELVITYS

FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 31.12.2019

Oulun kaupunki
Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelujen toimiala
Maa ja mittaus

Höyhtyän lastenkoti
Allitie 1
Rakennushistoriaselvitys

FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy 2019

Tekijät Julia Virkkala, arkkitehti SAFA
Kirsi Vainio, rakennusarkkitehti, arkkitehti yo
Kai Tolonen, arkkitehti SAFA

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	4
1.1	Tehtävän rajaus.....	4
1.2	Tutkimusaineisto.....	4
1.3	Kohde	5
1.4	Kaavoitus- ja suojelutilanne.....	6
1.5	Liittyminen ympäristöön.....	9
2.	TAUSTA	12
2.1.	Lastenkotien toiminta Suomessa	12
2.2	Höyhtyän ja Karjasillan alueiden synty	14
2.3	Kaavoitushistoria	16
2.4.	Arkkitehti Martti Heikura	19
3.	HÖYHTYÄN ENTINEN LASTENKOTI	21
3.1	Rakennushankkeen synty.....	22
3.2	Rakentaminen	26
3.3	Rakennustekniset ratkaisut.....	35
3.4	Käyttö ja muutokset.....	38
3.5	Säilyneisyys	40
4.	NYKYTILANNE	48
4.1.	Piha, rakenteet ja ympäristö	48
4.2	Rakennuksen ulkovaippa	51
4.3	Sisätilat	56
5.	YHTEENVETO	68
	Lähteet.....	70

1 JOHDANTO

1.1 Tehtävän rajaus

Tämän rakennushistoriallisen selvityksen (RHS) kohde sijaitsee Oulussa Höyhtyän kaupunginosassa, korttelin 12 tontilla 2. osoitteessa Allitie 1. Alun perin Höyhtyän lastenkodiksi tarkoitettu, kolmikerroksinen rakennus on peräisin vuodelta 1958 ja sen on suunnitellut entinen Oulun kaupunginarkkitehti Martti Heikura.

Rakennushistoriallisen selvityksen tarkoituksena on tarkastella Oulussa, Höyhtyän kaupunginosassa sijaitsevan arkkitehti Martti Heikuran suunnitteleman rakennuksen rakentamisen, suunnittelun, käytön ja muutosten historiaa, säilyneisyyttä ja ominaispiirteitä. Rakennuksesta on laadittu tämä rakennushistoriaselvitys, koska näin voidaan arvioida rakennukseen mahdollisesti toteutettavien muutostöiden vaikutuksia sekä mahdollista suojelutarvetta. Selvitys on laadittu noudattaen Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmän laatimaa opasta "Rakennushistoriaselvityksen laatiminen Oulun kaupungissa".

Selvityksen toimeksiantajana on Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalveluiden maa- ja mittausyksikkö.

Rakennushistoriaselvityksen tehtävänä on luoda rakennuksesta hyvä ja selkeä yleiskuva korjausrakentamisen tai yksityiskohtaisen kaavoituksen tarpeisiin. Rakennushistoriaselvityksen kohteena on rakennus nykytilassaan, sellaisena kuin se on tutkimusta tehtäessä. Rakennus on toiminut viimeksi Allimarian palvelukotina. Rakennus on ollut tyhjillään 1.11.2018 lähtien.

1.2 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineisto koostuu arkistomateriaalista, kirjallisista lähteistä ja kenttätutkimuksen tuottamasta aineistosta. Työn suorittamisesta ovat vastanneet arkkitehdit Julia Virkkala, Kai Tolonen ja rakennusarkkitehti Kirsi Vainio FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:stä.

Rakennuksen perustiedot lyhyesti	
Kohde	AlliMarian palvelukoti, entinen Höyhtyän lastenkoti
Kiinteistötunnus	564-15-12-2
Katuosoite	Allitie 1, 90150 Oulu
Käyttötarkoitus	Alkuperäinen käyttötarkoitus lastenkoti. Toiminut viimeksi AlliMarian palvelukotina, jäänyt tyhjilleen 2018.
Suunnittelija	ARK arkkitehti Martti Heikura SÄH Oulun kaupungin sähkölaitos LVI Insinööritoimisto OSI Oy
Rakennuttaja	Oulun kaupunki
Rakentamisajankohta	1957-1958
Käyttöönotto	1958
Tontin pinta-ala	9 225 m ² , samalla tontilla viereisen Allinpuiston päiväkodin kanssa
Laajuus	kerrosala 1800 m ² tilavuus 4450 m ³
Kerrosluke	Porrastettu, kolmikerroksinen päämassa
Perusta	Betoni
Runko	Betoni/tiili
Kattomuoto	Harjakatto
Kate	Tiilikate, kattorakenteet puuta
Julkisivut	Roiskerappaus, näkyvät kellarin osat liuskekivi. Savupiipuissa punatiili (nyk. punainen pelti).
Ulkovärit	Keltainen roiskerappaus. Kellarin näkyvät osat liuskekivi. Liuskekivikoristeet julkisivuissa. Savupiiput punatiiltä. Ikkunat valkoisin korostusmaalauksin, karmit harmaaksi maalattua tammea. Vihreäksi maalatut ikkunapellit. Ovet lakattu tammi.
Olellisimmat muutokset	1979-1980 saneeraus- ja muutostyö päihdehuollon toimipisteeksi 1990 pieniä muutoksia julkisivuun ja seinien lisälämpöeristys 2000 asbestipurkutyöt, sisätilojen pintamateriaalien uusintaa. 2018 tyhjilleen.
Suojelustatus	Ei suojeltu.
Arvottaminen	Alue on yleiskaavassa paikallisesti arvokasta aluetta. Höyhtyän alue on maakunnallisesti arvokasta aluetta. Höyhtyän lastenkoti ja lastentarha ovat maakunnallisesti arvokkaita kohteita.

1.3 Kohde

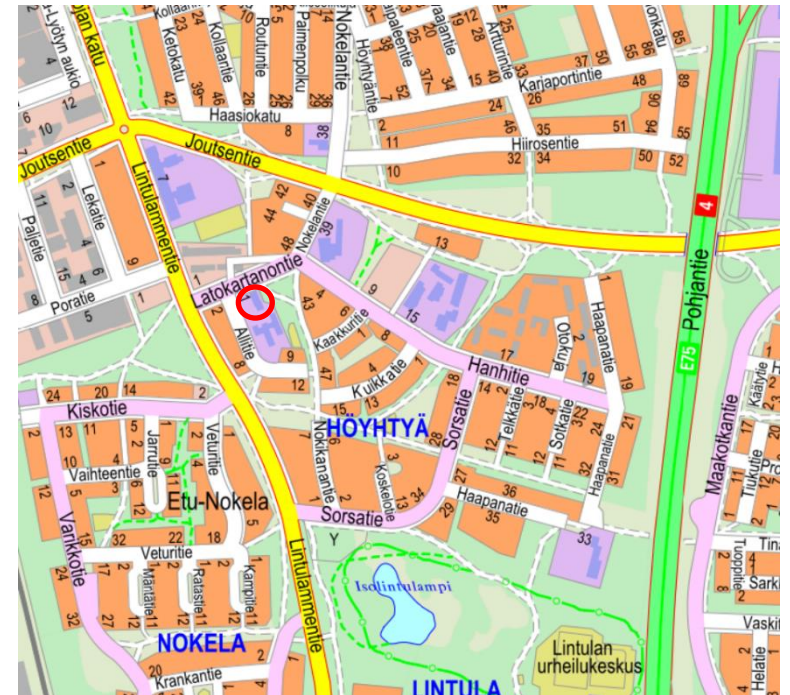
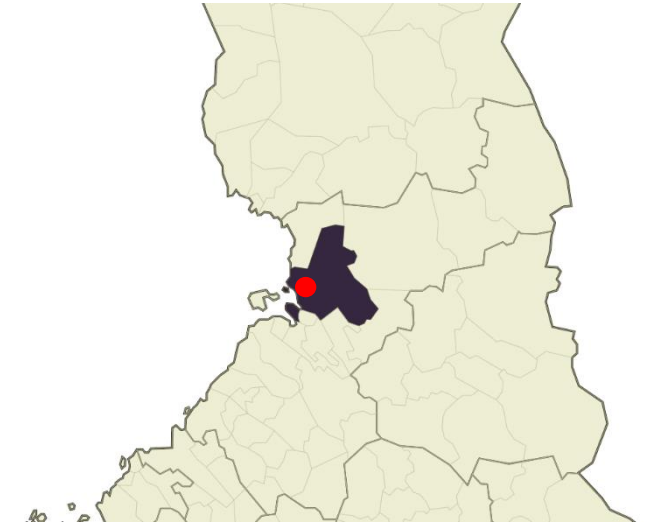
Entinen Höyhtyän lastenkoti on valmistunut vuonna 1958. Oulun ensimmäisen kaupunginarkkitehti Martti Heikuran suunnitteleman rakennuksen loppukatselmuspöytäkirja on päivätty marraskuun 7. päivälle vuonna 1958. Kohde suunniteltiin pienten lastenkodiksi 25 lapselle. Huoneseloste on hyväksytty Oulun kaupunginhallituksessa 28.3.1955. Huoneselosteen mukaan rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa sijaitsivat lapsille varatut tilat eristys- ja karanteenihuoneineen, saniteettitiloja, talonmiehen asunto ja toimistotiloja. Toiseen kerrokseen sijoitettiin johtajattaren asuintilat ja muulle henkilöstölle varatut asuintilat. Kellarikerrokseen sijoitettiin sauna, pesutupa kuivaustiloineen, ruokavarasto ja keskuslämmityslaitteet.

Rakennus on valmistumisensa jälkeen toiminut lastenkotina, päihdehuollon kuntoutuslaitoksena ja ennen tyhjilleen jäämistään Allimarian palvelukotina.

Karjasillan RKY-alue rajautuu Joutsentiehen, suunnittelualueen pohjoispuolelle. Höyhtyän kaupunginosaa leimaavat säilyneet 1950-1960-rakentuneet julkiset rakennukset ja asuinrakennukset. Entinen Allimarian palvelukoti edustaa alueen säilynyttä 1950-luvun rakennuskantaa. Oulun ensimmäinen kaupunginarkkitehti Martti Heikura suunnitteli runsaasti julkisia rakennuksia Ouluun. Allimarian palvelukodin lisäksi Martti Heikura on suunnitellut myös samalla tontilla sijaitsevan Allinpuiston päiväkodin.

Ylempi kuva: maantieteellinen sijainti.

Alempi kuva: kohde sijaitsee Höyhtyän kaupunginosassa, Latokartanontien ja Allitien risteyksessä.

1.4 Kaavoitus- ja suojelutilanne

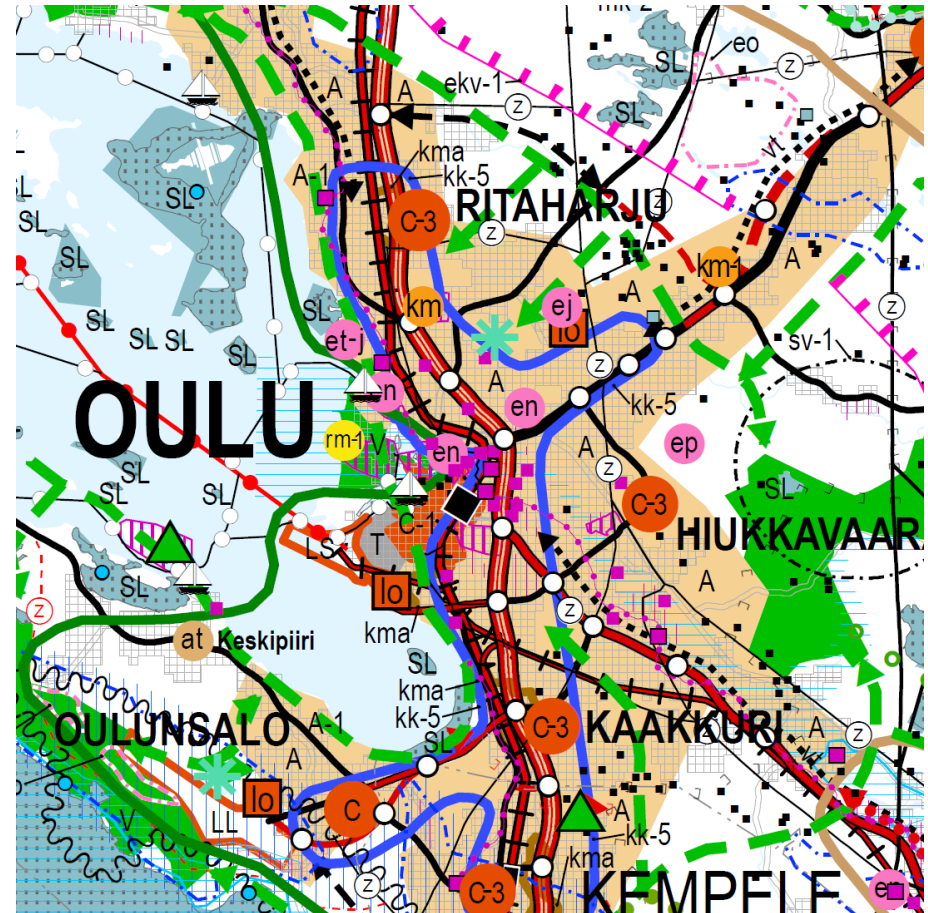
Maakuntakaava

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavaa on uudistettu kolmessa vaiheessa. 1. vaihemaakuntakaava on vahvistettu ympäristöministeriössä 23.11.2015, 2. vaihemaakuntakaava on vahvistettu ympäristöministeriössä 7.12.2016, Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaava on hyväksytty maakuntavaltuustossa 11.6.2018. Maakuntahallituksen 5.11.2018 päätöksellä (§ 232) maakuntakaava on tullut voimaan MRL 201 §:n nojalla ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Suunnittelualue on merkitty maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueeksi (A). Höyhtyän alue, johon myös AlliMarian palvelukoti kuuluu, on merkitty maakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (vaaleanpunainen viivoitus). Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti arvokkaat aluemaiset rakennetut kulttuuriympäristöt ja tieosuudet. Höyhtyän lastenkoti ja lastentarha on merkitty maakunnallisesti arvokkaaksi kohteeksi.

Suunnittelumääräyksen mukaan *alueiden käytön suunnittelussa tulee edistää kulttuuriympäristön maakunnallisten arvojen säilymistä.*

Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa on otettava huomioon rakennettujen kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet ja ominaispiirteet. Suunnittelussa tulee erityisesti kiinnittää huomiota Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015 - selvitykseen kirjattuihin arvoihin ja ominaispiirteisiin.

Ote Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavojen yhdistelmäkartasta.

Yleiskaava

Oulun kaupunginvaltuusto on 18.4.2016 tekemällä päätöksellään hyväksynyt Uuden Oulun yleiskaavan. Kaava on voimassa selvitysalueella.

Yleiskaavassa suunnittelualue on osoitettu Uuden Oulun yleiskaavan kaavakartalla 2 kerrostalovaltaiseksi asuinalueeksi (AK), joka rajautuu kaupunginosakeskukseen (C-4) Höyhtyä. Kaavamääräyksen mukaan alue varataan pääasiassa asuinkerrostaloille. Alueelle saa sijoittaa myös asuinpientaloja sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomia palvelu- ja työpaikkatoimintoja.

Alue on myös osa rakennusperinnön, kulttuuriympäristön ja kaupunkikuvan kannalta paikallisesti arvokasta aluetta (pystyrasteri). Merkinnällä on osoitettu Oulun keskeisen alueen arvokkaat alueet. Kaavamääräyksen mukaan *rakennusperintöä vaalitaan pitämällä alue tarkoituksenmukaisessa käytössä. Alueella oleva rakennustaiteellisesti tai kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennuskanta säilytetään. Alueelle rakennettaessa tai aluetta muilla tavoin muutettaessa huolehditaan sen erityisten arvojen säilymisestä.*

Oulussa on käynnistynyt kulttuuriympäristön teemayleiskaavan laadinta. Pyrkimyksenä on päivittää ja yhdenmukaistaa Oulun kulttuuriympäristöjen kaavamerkinnot, kuten maakunnallisesti merkittävät kohteet ja alueet, sekä täydentää paikallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen kaavamerkinnot muun muassa modernin rakennuskannan osalta. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä 4.3.-5.4.2019.

Oikealla ote Uuden Oulun yleiskaavan kaavakartasta 2. Alueen sijainti on osoitettu keltaisella katkoviivasoikiolla.

Asemakaavoitus

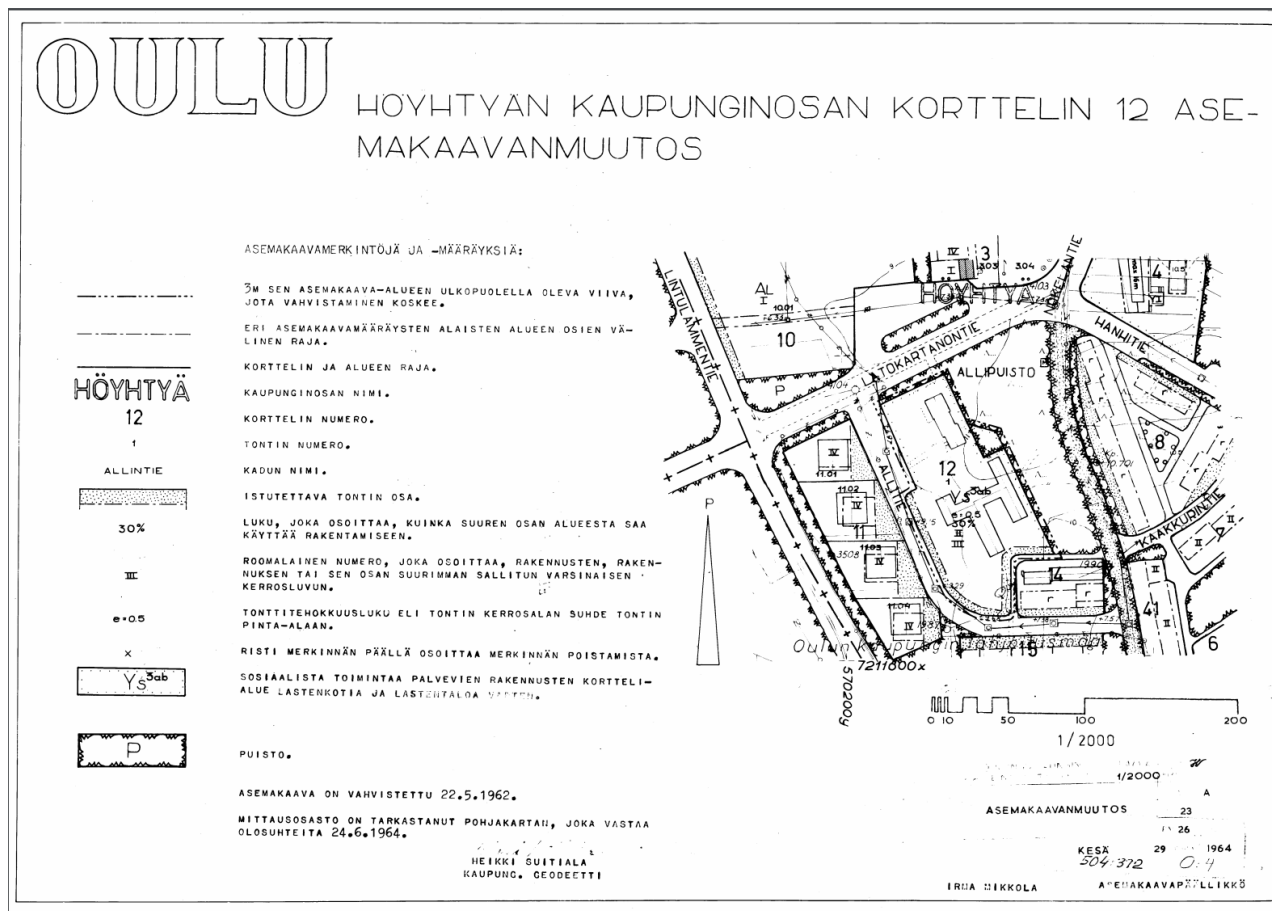
Höyhtyän alueen rakentaminen liittyi Oulun sotien jälkeiseen yhdyskuntarakenteen laajentumisvaiheeseen. Höyhtyän alueen ensimmäinen asemakaava vuodelta 1955 on Niilo Mattilan laatima. Höyhtyän alueen ensimmäinen asemakaava on edelleen paikoin voimassa. Alueen voimassa oleva asemakaava on vahvistettu 5.12.1964.

AlliMarian palvelukodin alueella on voimassa Höyhtyän kaupunginosan korttelin 12 asemakaavan muutos.

Voimassaolevassa asemakaavassa kortteli 12 on yhtenä tonttina ja aiemman kaavan katuyhteys on poistunut. Alueen käyttötarkoitusmerkintä on sosiaalista toimintaa palvelevien rakennusten korttelialue lastenkotia ja lastentaloa varten (Ys3ab)

Kerrosluvaksi on määritelty III (kolme) ja tonttitehokkuusluvaksi $e=0.5$. Alueesta saa 30 % käyttää rakentamiseen.

Alla ote alueen voimassaolevasta asemakaavasta vuodelta 1964.

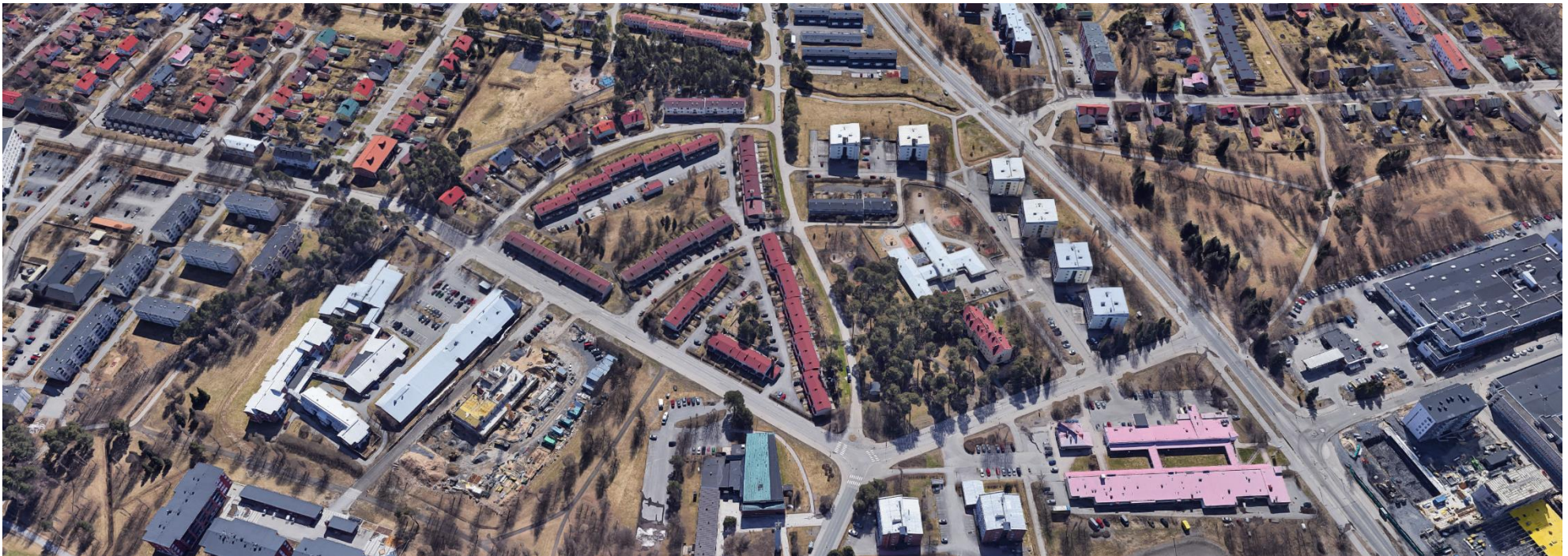
1.5 Liittyminen ympäristöön

Höyhtyän kaupunginosa sijaitsee noin parin kilometrin etäisyydellä Oulun ydinkeskustasta kaakkoon. Höyhtyän suuralueeseen kuuluvat Höyhtyän lisäksi Karjasillan, Lintulan, Nokelan ja Mäntylän kaupunginosat. Yhteensä alueella asuu noin 8 800 asukasta.

Karjasillan jälleenrakennuskauden asuinalue, joka sijaitsee Joutsentien pohjoispuolella 0,5 km etäisyydellä, kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY). Karjasillan alueen kaavoittaminen alkoi hieman ennen Höyhtyän aluetta. Karjasillan alue oli ensimmäisiä Oulun keskustan ulkopuolelle kaavoitettuja pientaloalueita. Höyhtyän alueen kaavoittaminen on ollut seurausta Karjasillan alueen laajenemisesta.

Kokonaisuudessaan Höyhtyän alue ja lähialueet ovat asuntotypologialtaan monimuotoisia. Alueella sijaitsee eri aikakausilta peräisin olevaa rakennuskantaa. Alueen rakennukset ovat pääsääntöisesti 1950-1960-luvuilta, ja ne ovat säilyttäneet hyvin ominaispiirteensä. Alueen rakennuskannasta suurin osa on asuinkäytössä olevia kerros-, rivi- ja omakotitaloja. Lisäksi alueella sijaitsee myös julkisia rakennuksia, kuten kirkko, koulu- ja päiväkotikäyttöön suunniteltuja rakennuksia.

Höyhtyän kaupunginosan tunnusomaisimmat rakennukset ovat ns. selvaakitalot, jotka sijaitsevat Allinpuiston itäpuolella, Nokelantien toisella puolella. Selvaakitalot on rakennettu vuosina 1957-1961 norjalaisen insinööri Selvaagin taloudellisen rakentamisen menetelmiä soveltaen. Useimmat Höyhtyän selvaakitaloista on

Viistoilmakuva alueesta.

suunnitellut arkkitehti Uki Heikkinen. Koskelotien varrella sijaitsevien talojen julkisivut ovat hieman erinäköisiä ja ne on suunnitellut arkkitehti Veijo Kerola. Selvaakitalot on arvioitu maakunnallisesti merkittäväksi kohteeksi rakennushistoriallisten arvojen vuoksi

Alueen rakennushistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävistä rakennuksista voidaan mainita maamerkinä toimiva Karjasillan kirkko, joka sijaitsee Nokelantien ja Hanhitien risteyksessä. Kirkko on valmistunut 1963 ja sen on suunnitellut arkkitehti Kalevi Lankinen.

Karjasillan koulun vanhin osa on valmistunut 1957. Koulun ja sen ensimmäisen, vuoden 1960 laajennusosan, on suunnitellut arkkitehti Osmo Sipari. Koulun suunnittelu ratkaistiin aikoinaan arkkitehtuurikutsukilpailulla.

Allitien varrella sijaitsevat AlliMarian hoitokotina tunnetun rakennuksen ja Allinpuiston päiväkodin rakennuksen on suunnitellut Oulun ensimmäinen kaupunginarkkitehti Martti Heikura. Martti Heikura on suunnitellut alueella myös entisen Nokelan kansakoulun, nykyisen Lintulammen koulun rakennuksen, joka on valmistunut 1958. Nokelan koulu sijaitsee kohteesta noin 1 km kaakkoon.

Nokelantien ja Allitien varteen sijoittuvat, vuosina 1959-1964 valmistuneet kerrostalot on suunnitellut rakennusmestari Aukusti Rönkönharju.

Höyhtyän alueella sijaitsee runsaasti puistoja. Alueen puistoja ovat mm. Sotkapuisto, Aropuisto, Allinpuisto, Sorsapuisto ja Höyhtyänpuisto. Puistot muodostavat kaupunginosaan kaupunkikuvallisesti merkittäviä viheryhteyksiä ja alueella on paikoitellen säilynyt liikennereittien varrella iäkkäitä petäjiä.

Oikealla Ilmakuva vuodelta 2017. AlliMarian hoitokoti on ympyröity punaisella.

1. Karjasillan jälleenrakennuskauden asuinalue RKY 2009
2. Karjasillan kirkko (Kalevi Lankinen, 1963)
3. Selvaakitalot (Uki Heikkinen ja Veijo Kerola 1957-1966)
4. Nokelantien ja Allitien kerrostalot (Aukusti Rönkänharju 1962-1963)
5. Höyhtyän Ostoskeskus (Uki Heikkinen 1964)
6. Karjasillan koulu (Osmo Sipari 1957)

Kokonaisuudessaan Höyhtyän entisen lastenkodin lähiympäristö on rakentunut pääasiassa 1950-1960-lukujen aikana. Martti Heikuran suunnittelema rakennuksia sijaitsee Karjasillan ja Höyhtyän alueella runsaasti. Alueen kokonaisilme on voimakkaasti jälleenrakennuskauden leimaama.

Allintien pohjoispuolella sijaitsee kuuluisa Höyhtyän Grilli ja ostoskeskus. Ostoskeskusta on voimakkaasti uudistettu 1990-luvun tulipalon seurauksena. Ostoskeskuksen mainospyloni lisäksi kaatui Mauri-myrskyssä 1980-luvulla, mikä herätti kovasti keskustelua.

Näkymä Latokartanontien ja Nokelantien risteyksestä. Oikealla näkyy Karjasillan kirkon kellotorni. Vasemmalla rakennusmestari Aukusti Rönköharjun suunnittelema kerrostaloja.

Päiväkodin lähellä sijaitseva selvaakitalo.

Allintien varrella sijaitsevia kerrostaloja.

Karjasillan kirkko ja kirkkotorni.

2. TAUSTA

Lapsia puistossa Tuirassa 1950-luvulla.

2.1. Lastenkotien toiminta Suomessa

Suomen ensimmäinen lastenkoti perustettiin tykistörykmentin komentajan Augustin Ehrensvärdin vuoden 1751-1752 valtiopäiville tekemästä anomuksesta.¹ Kun anomus oli hyväksytty, Ehrensvärd rakennutti Helsingin lähelle tilan, jonka yhteyteen sijoitettiin tupakkaviljelmä ja puutarha, josta saatiin lastenkodille tuloja ja lapsille töitä. Komentaja kuitenkin erotettiin rakennustöiden johdosta vuoden 1765-1766 valtiopäivien yhteydessä ja lastenkoti lakkautettiin.

Vastaavia, lyhytaikaisessa toiminnassa olleita lastenkoteja yritettiin perustaa muitakin, mutta lastenhuoltoa ei voinut laskea niiden varaan, koska niitä oli vähän ja pääsääntöisesti ne toimivat vain lyhyitä aikoja. Seuraava isompi edistysaskel oli uuden vaivaishoitoasetuksen voimaantulo vuonna 1879, jota seurasi vaivaishoito-olojen tarkkailijan nimitys vuonna 1886. Vaivaishoidon tarkastuksesta asetettiin säädökset ja tarkastajan ohjesäännössä määriteltiin vaivaishoitopolitiikan linjat. Näin vaivaishoito alkoi yhdenmukaistua.

Vuodesta 1893 lähtien yli 3-vuotiaita ei saanut enää sijoittaa vaivaiskoteihin, joissa ei ollut erillistä lastenosastoa. Tämä johti laitossijoitusten vähenemiseen ja elättihoidon suosion kasvuun. Eläteiksi lapsen sai vähimmällä elätekiksi ottava. Sivistyneistö ja lehdistö alkoivat kuitenkin puuttua huutolaisuuteen ja lastenkotien perustaminen Suomessa yleistyi 1910-luvulla. 1930-luvun puolivälissä suomalaisessa sosiaalipolitiikassa otettiin askelia kohti nykyaikaista sosiaaliturvaa. Vuoden 1936 huoltolakikokonaisuus sisälsi lastensuojelulain ja 1937 hyväksyttiin äitiysavustuslaki.

Sotien jälkeen perheiden arki oli monessa tapauksessa muuttunut ja yhteiskunnallinen tilanne oli sekava. Pelkästään orvoksi jääneitä lapsia oli Suomessa sotien jälkeen noin 50 000. Lasten terveyden ja hyvinvoinnin turvaamisesta oli tullut sotien aikana tärkeä yhteiskunnallinen kysymys ja tulevat sukupolvet nähtiin pääomana. Väestö- ja perhepolitiikalla saatiin sotien jälkeen aikaan vauvabuumi, jonka seurauksena suuret ikäluokat syntyivät 1940-1950-luvuilla. Lisääntynyt lapsien ja perheiden määrä tarkoitti myös suurempaa julkisten palveluiden tarvetta koulujen ja lastenhuollon osalta.

Vuonna 1949 säädettiin laki lastenkotien valtionavusta (852/1949), joka oikeutti lastenkodit hakemaan valtionapua hoitokustannusten kattamiseen. Tulo- ja menoarviossa vahvistettu valtionapu jäi 1950-1960-luvuilla melko matalalle tasolle ja putosi 1970-luvulle tultaessa alle 5 prosentin. Lain mukaan kuntien oli mahdollista hakea tukea lisäksi lastenkotien perustamiskustannuksiin valtion tulo- ja menoarvion asettamissa rajoissa.³

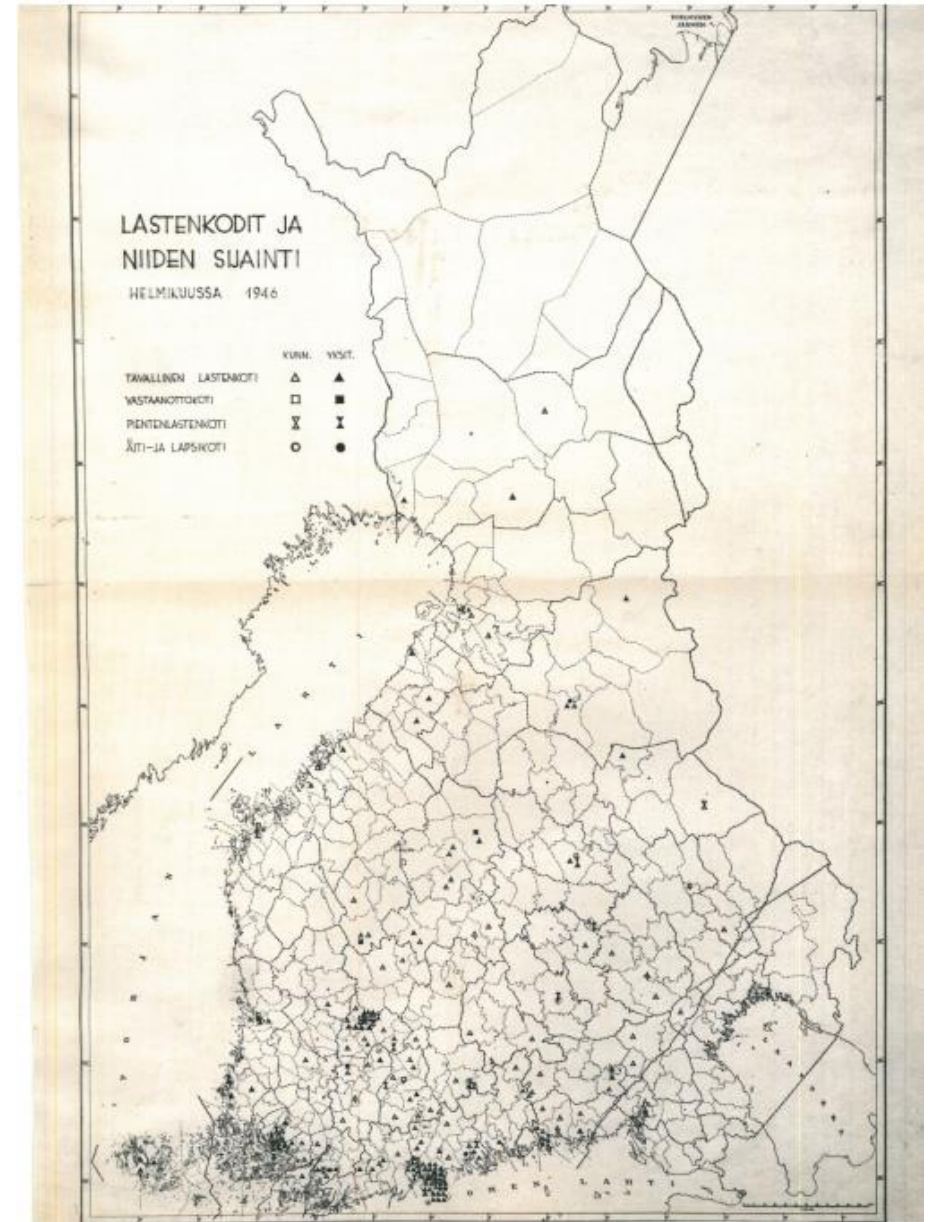
Vuosina 1944-1980 lastenkotien määrä Suomessa on vaihdellut 160-210 välillä. Määrä kasvoi erityisesti 1950-luvulla, kun laki lastenkotien valtionavusta (1949) astui voimaan. Lastenkodeista enemmistö, noin 60 %, oli kunnallisia. Lastenkodeista noin 70 prosenttia on sijainnut eteläisessä Suomessa². 1950-luvulla Kuopion, Vaasan ja Oulun läänien lastenkodeissa hoidettiin vain noin 20 % kaikista lastenkotihoidossa olleista lapsista, vaikka näissä lääneissä asui noin 40 % koko maan 16 vuotta nuoremmista lapsista.³

Oikealla: Lastenkodit ja niiden sijainnit helmikuussa 1946.

¹ Törmälä, 2010

² Sosiaali- ja terveysministeriö 2016:22

³ SA 1955:7-8,26

2.2 Höyhtyän ja Karjasillan alueiden synty

Oulu oli melko perinteinen puukaupunki 1900-luvun alkupuolella. Sotien ja Suomen itsenäistymisen jälkeen teollisuuden ja kaupan kasvaminen vetivät ihmisiä kaupunkeihin, mikä aiheutti asuntopulaa. Asuntorakentamisessa korostuivat sosiaaliset tavoitteet ja asuntopulan ratkaisu nähtiin yhteiskunnan tehtävänä. Kaupunki hankki omistukseensa uusia asuntoja ja tontteja ja rakensi uusia. 1920-luvun asuinympäristöt syntyivät vanhojen lomaan.

Sotien jälkeen Oulun kaupunki kasvoi voimakkaasti. Useita kortteleita jouduttiin sotavaurioiden vuoksi jälleenrakentamaan. Pula rakennusaineista johti rakennustarvikkeiden säännöstelyyn, mikä puolestaan johti puurakentamiseen, korvikkeiden käyttöön ja kierrätykseen. Asuntorakentamisen alkuun päästiin kunnolla vasta vuoden 1950 alussa, jolloin käynnistyi uusi teollistumisen ja kaupungistumisen vaihe. Oulun asukasluku kasvoi vuosien 1950-1958 välillä 37 000 asukkaasta yli 50 000 asukkaaseen. Väkiluvun kasvu toi mukanaan tarvetta koulu- ja palvelurakentamiseen.

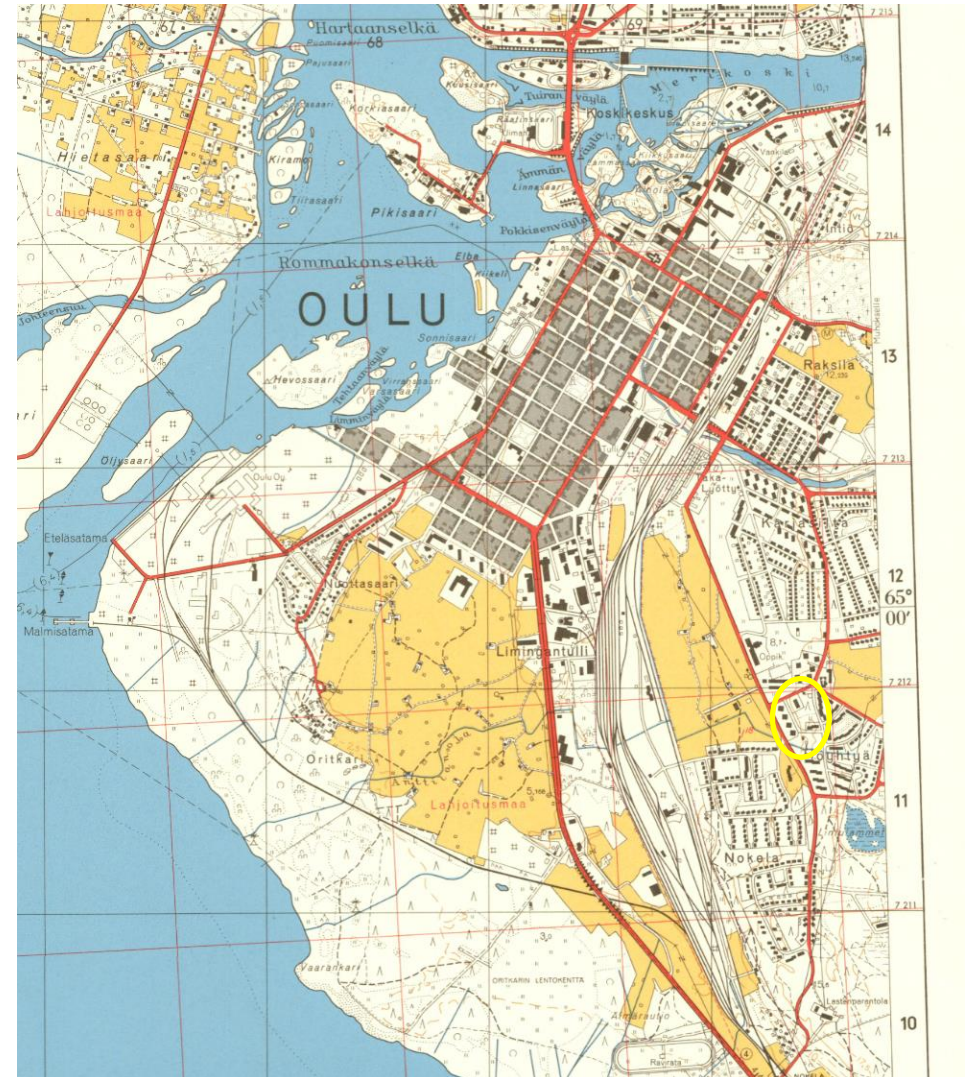
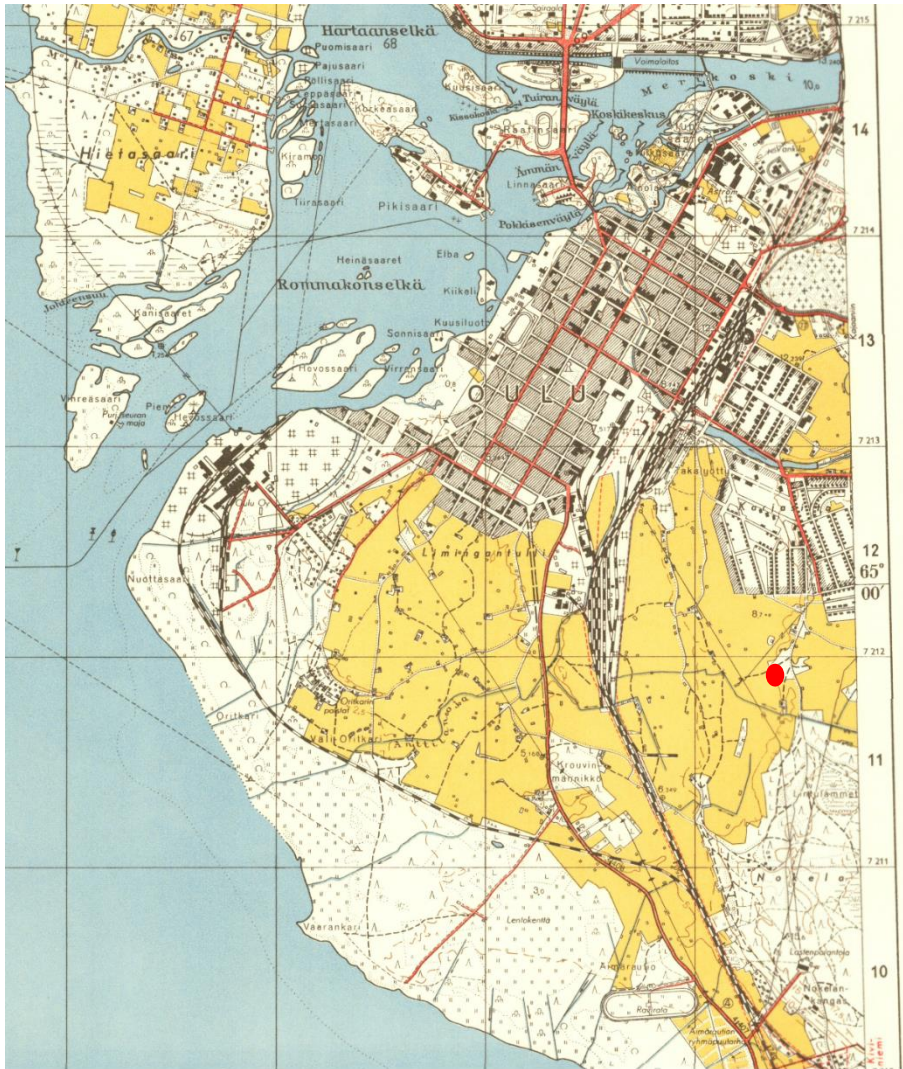
Vuoden 1945 Oulun keskusta muodostui pääasiassa yksikerroksisista, vaaleista puutaloumpikortteleista, joiden väliin sijoittui aiempien vuosikymmenten tyyliuuntia edustavia kivitaloja. Sotien jälkeen alkoi jälleenrakennuskaudeksi kutsuttu ajanjakso. Karjasillan rintamamiestaloalueen kaupunginosan synty liittyy tähän ajanjaksoon. Karjasillan alueen ensimmäisen asemakaavan laati kaupunginarkkitehti Martti Heikura vuonna 1943 ja kaava vahvistettiin vuonna 1944. Ensimmäiset Ruotsin lahjatalot oli pystytetty Karjasillan jo heti Talvisodan jälkeen vuonna 1940.⁴

Kartta- ja ilmakuvatarkasteluilla voidaan todeta Höyhtyän alueen olleen 1950-luvulle tultaessa pääasiassa peltoa. Karjasillan pientaloalue oli lähtenyt rakentumaan. Höyhtyän alue on vuoden 1939 ilmakuvassa viljelysmaata, metsää ja niittyä. Sarkojen välissä kulki kärryteitä.

⁴ Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. Oulu 1999

Ilmakuva Oulusta vuodelta 1939. Höyhtyän ja Karjasillan alueet ovat pääasiassa rakentamatonta peltomaata. Raksila on alkanut muodostua.

Otteet peruskartoista vuodelta 1953 (vasemmalla) ja 1965 (oikealla).

Vuoden 1953 peruskarttaa tarkastelemalla voidaan todeta, että Karjasillan alue on lähtenyt rakentumaan, ollen jo melko pitkälle nykyisen kaltainen. Höyhtyän alue on edelleen peltovoittoista, rakentamatonta aluetta. Vuoden 1965 peruskartalla tielinjaukset

ovat jo valmistuneet ja Höyhtyän lastenkoti lähiympäristöineen on valmistunut. Selvaakitalot ja pistekerrostalot ovat valmistuneet, samoin kuin Nokelan koulu.

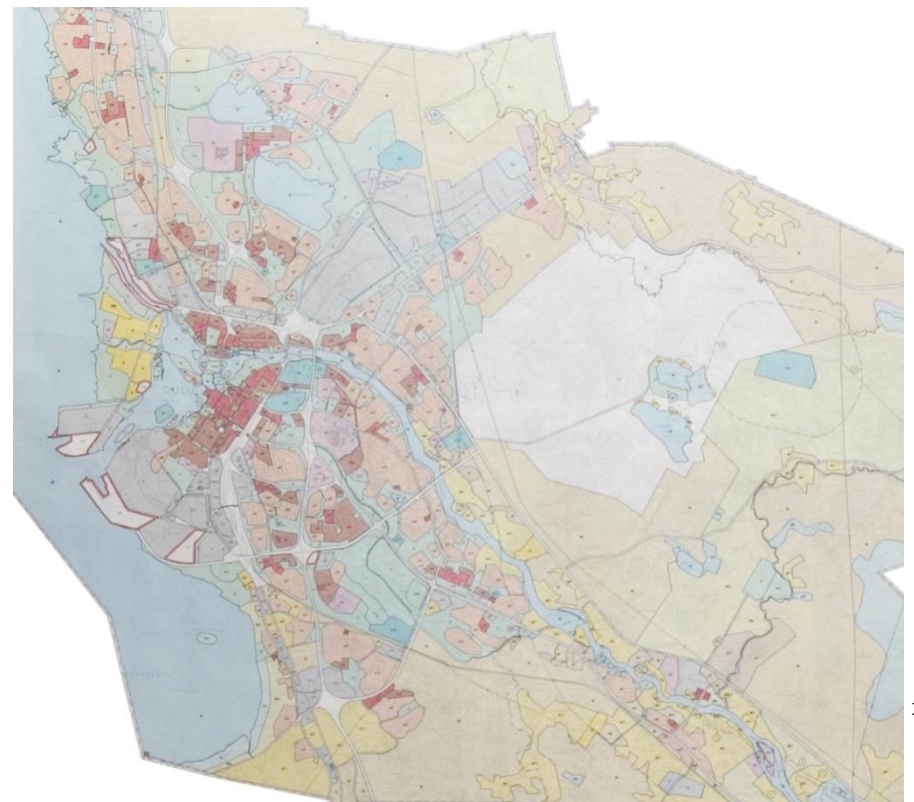
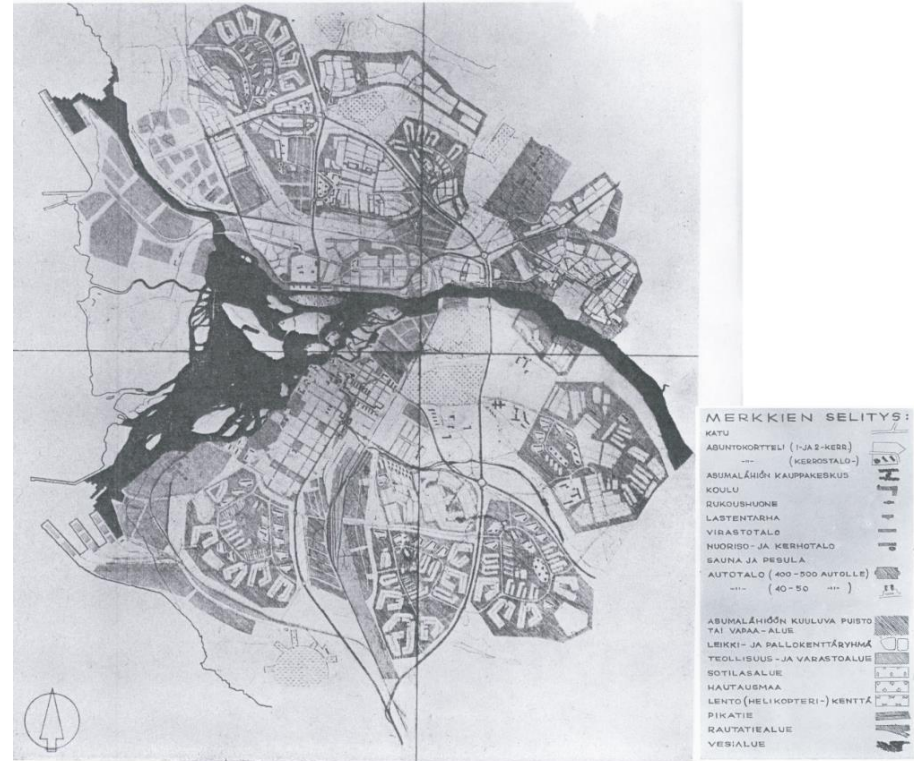
2.3 Kaavoitushistoria

Yleiskaavoitus

Vuonna 1952 valmistui Oulun ensimmäinen yleiskaava, jonka suunnittelijoina toimivat Otto Iivari Meurman ja Arne Ervi. Yleiskaavan tarkoituksena oli vastata väkiluvun kasvusta johtuvaan rakennuspaineeseen. Kaupunkirakenne jäseneltiin keskustan ympärille sijoitettaviin noin 4000 asukkaan asumalähiöihin ja työpaikka-alueet sijoiteltiin eri puolille kaupunkia, jolloin työmatkat voidaan tehdä jalan tai pyörällä. Joukkoliikenne oli tarkoitus hoitaa neljällä keskustan läpi kulkevalla johdinautolinjalla. Rannat ja jokisuistoalueen saaret osoitettiin puisto- ja virkistysalueiksi. Kaava vaikutti merkittävästi Oulun kaupunkirakenteen kehittymiseen seuraavina vuosikymmeninä.

Meurmanin ja Evin yleiskaavaa tarkistettiin vuosina 1961 ja 1968. Vuoden 1968 yleiskaavassa Höyhtyän, Nokelan ja Karjasillan alueille osoitettiin lisää asuntoalueita. Oulun kaupunki varautui tuolloin huomattavaan väestönkasvuun ja asuntoalueiden mitoitus sovitettiin sen mukaan. Vuoden 1968 ennusteessa kaavailtiin väestön kasvavan 195 000 henkeen vuoteen 2000 mennessä. Vuonna 1985 laadittiin yleiskaava, jossa mitoitus sovitettiin ennusteeseen, jonka mukaan odotettavissa oleva väestön määrä vuonna 1995 on 111 000 henkeä. Tämä vuoden 1985 yleiskaava, "Oulun yleiskaava 1995" on toiminut pohjana valtuustokausittain tarkistettavalle yleiskaavalle. Tätä seuranneet yleiskaavat ovat "Oulun yleiskaava 2010" (vahvistettu Ympäristöministeriössä 18.3.1993), "Oulun yleiskaava 2020" (hyväksytty kaupunginvaltuustossa 26.1.2004) sekä voimassa oleva Oulun kaupunginvaltuuston 18.4.2016 hyväksymä Uuden Oulun yleiskaava.

Kuvat: vasemmalla ylhäällä ote Meurmanin ja Ervin vuoden 1952 yleiskaavasta. Alapuolella ote vuonna 1985 hyväksytystä Oulun yleiskaavasta 1995.

Asemakaavoitus

Höyhtyän alueen ensimmäinen 4600 asukkaan asemakaava ak 98 vahvistettiin vuonna 1953. Kaavan laatijana toimi Oulun kaupungin asemakaava-arkkitehti Niilo Mattila. Viereiseen Karjasillan alueeseen verrattuna Höyhtyystä suunniteltiin väljempi ja monimuotoisempi. Asuinsolut muodostivat pussikatuja, joiden keskellä oli puisto ja alkupäässä 50-luvun kortteleille tyypillinen porttiaihe. Rakennustypologiaa hallitsivat yhden tai kahden perheen pientalot sekä alueelle ominaiset Selvaag-rivitalot.⁵

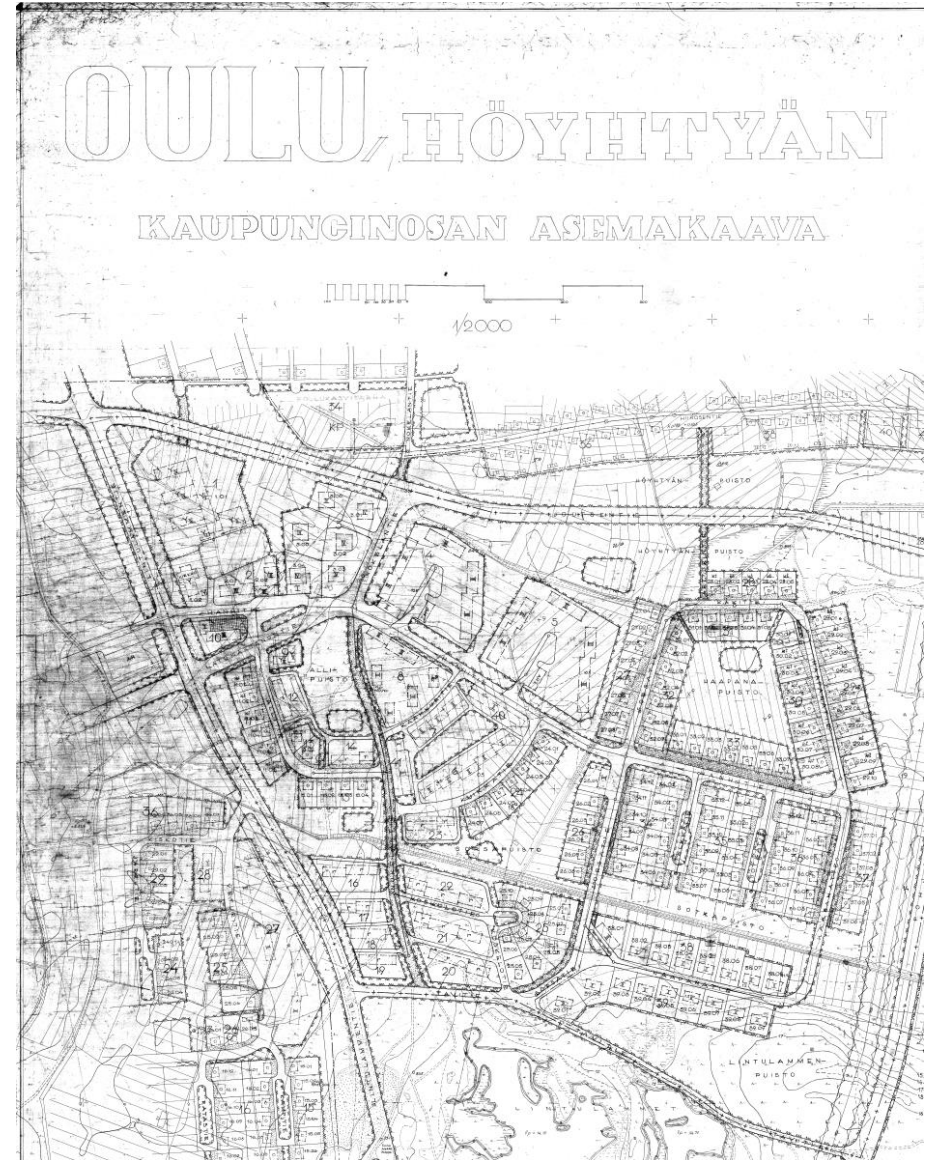
Kerrostalarakentaminen keskitettiin kaavassa Latokartanontien itäpuolelle ja Hanhitien pohjoispuolelle. Julkisista rakennuksista ensimmäiseen kaavaan on merkitty Karjasillan koulu ja Höyhtyän Lastenkoti. Lastenkodin alueelle on ensimmäisessä asemakaavassa merkitty yleisen rakennuksen likimääräinen rakennusala. Roomalainen numero osoittaa kerrosluvun. Kerrosluvuiksi on merkitty II ja III. Allinpuiston puolelle on osoitettu kulkuyhteys.

Asemakaavan muutokset 1958 ja 1962

Höyhtyän kaupunginosan kortteleihin 9,11,12 ja 13 laadittiin asemakaavan muutos vuonna 1958. Muutoksen laatijana oli edelleen asemakaava-arkkitehti Niilo Mattila.

Asemakaavan muutoksella Höyhtyän lastenkodin tontin rakennusalan rajausta ja kerrosluku muutettiin toteutuneen mukaiseksi ja viereisestä korttelista nro 12 poistettiin rivitalolle varattu alue. Allitien toisella puolella sijaitsevien pistekerrostalojen kerroslukua korjattiin yhdellä kerroksella neljään. Höyhtyän lastenkodin tontin rajausta siirrettiin Allinpuiston puolelle.

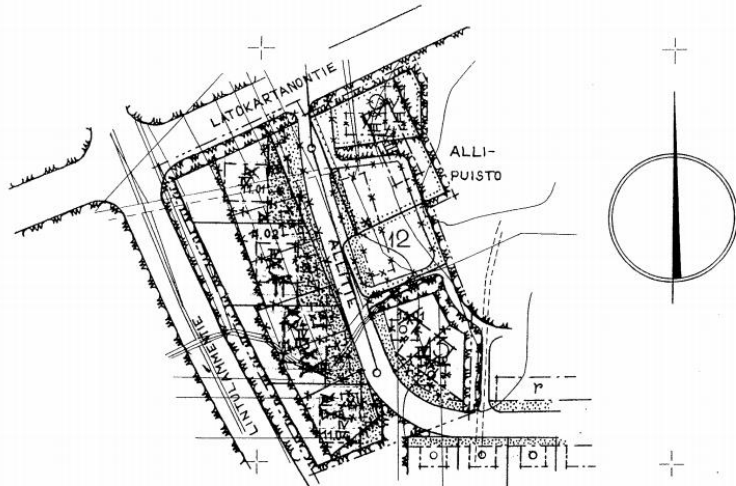
⁵Nokela-Höyhtyä pienkiinteistöyhdistys r.y 30 vuotta, Leena Lusa, keskiaukeama.

Ote Höyhtyän ensimmäisestä asemakaavasta vuodelta 1953.

OULU # HÖYHTYÄN KAUP.O.SAN KORTT. № 9, 11, 12 JA 13 ASEMAKAAVAN MUUTOS.

1:2000

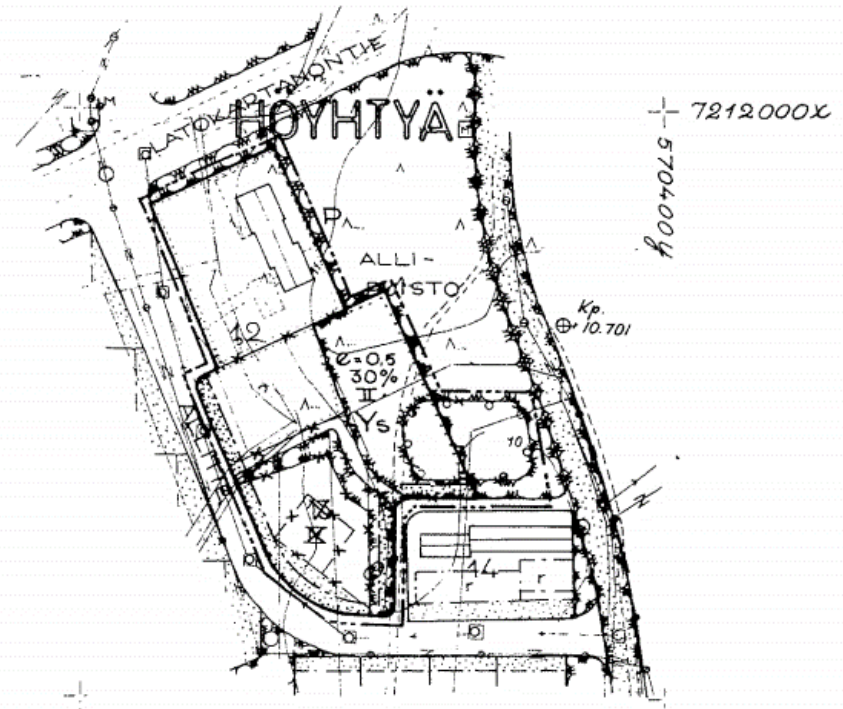

MERKKIEN SELITYKSET ASEMAKAAVAMÄÄRÄYKSET

- 3M SEN RAJAN ULKOPUOLELLA OLEVA VIIVA, JONKA SISÄPUOLISEN ALUEEN ASEMAKAAVALLE JA ASEMAKAAVAMÄÄRÄYKSILLE VAHVISTUSTA ANOTAAN.
- /// PELTOA
- o/a OJA
- METSÄ
- ERI ASEMAKAAVAMÄÄRÄYSTEN ALAISTEN ALUEIDEN VÄLIRAJA JA RAKENNUSRAJA.
- KÖRKEUSKÄYRÄ NUMEROINEEN
- VIEMÄRI
- + KOORDINAATTIRUUDUSTON PISTE
- ASUINKORTTELIALUE
- PUISTOALUE
- ALLIITIE KADUN NIMI
- 9 KORTTELIN NUMERO
- 43.01 TONTIN NUMERO
- X POISTETTAVA MERKINTÄ
- YLEISEN RAKENNUKSEN TONTTI
- YLEISEN RAKENNUKSEN LIKIMÄÄRÄINEN RAKENNUSALA. ROOMALAINEN NUMERO OSIITTAA KERROSLUVUN. RAKENNUSTEN TULEE TÄYTTÄÄ SISÄASIAINMINISTERIÖN PALOLUOKITTELUSTA ANTAMAN PÄÄTÖKSEN VAATIMUKSET.
- IV RAKENNUSALA ASUIN- JA LIIKETALDA VARTEN. RAKENNUSALALLE MERKITYY ROOMALAINEN NUMERO OSIITTAA SUURIMMAN SALLITUN KERROSLUVUN.
- ESIPIHA, JOKA ON MAISTRAATIN ANTAMIA TARKEMPIA MÄÄRÄYKSIÄ NOUDATTAEN PIDETTÄVÄ HUOLITELUSSA PUISTOMAISESSA KUNNOSSA.

OULUN KAUPUNGIN ASEMAKAAVA ARKISTO	KAAVA 1:2000	Piiri R.P. HYV
ASEMAKAAVAMUUTOS	OSASTO A	TN. 23
		PN. 23.05

Oulun kaupungin Kartta-arkisto
No 504/165 Säil. 11:65
OULUSSA HELMI KUUN 12 P.NA 1958
NIILLO MATTILA

Vasemmalla ote vuoden 1958 asemakaavan muutoksesta. Yllä ote vuoden 1962 asemakaavan muutoksesta.

Niilo Mattila laati myös 4.1.1962 päivätyn asemakaavamuutoskartan, jossa kerrostalokortteli 13 liitettiin Höyhtyän lastenkodin kortteliin 12 ja aiempien asemakaavojen katuyhteydet Allipuiston puolelta poistettiin ja kadulle varattu puiston osa liitettiin korttelialueisiin. Oulun kaupunginhallitus oli tehnyt päätöksen Höyhtyän lastentalon rakentamisesta 31.1.1961. Suunnittelun edetessä lastentalon mitoitus laajeni 200-paikkaiseksi ja tämän vuoksi myös tontin ja leikkipaikkojen mitoitusta jouduttiin tarkistamaan. Kaavaan merkittiin rakennusala nykyiselle Allipuiston päiväkodille, joka rakennettiin alun perin Höyhtyän lastentaloksi (myöhemmin Allipuiston lastentalo ja sittemmin päiväkotii).

Alueen voimassa oleva asemakaava on vahvistettu 5.12.1964 ja sen on laatinut asemakaavapäällikkö Irma Mikkola. Kaavassa päivitettiin kaavatilanne vastaamaan alueen toteutunutta korttelirakennetta.

2.4. Arkkitehti Martti Heikura

Vasemmalla Martti Heikura 1909-1963.

Oikealla mahdollisesti opiskelutoverin tekemä karikatyyri Heikurasta 1931.

Martti Gunnar Heikura valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1935. Opinnäytetyössään Heikura käsitteli Tervolan puukirkon restaurointia. Työuransa hän aloitti Oulun piiriarkkitehti Gustaf Strandbergin toimistossa 1936 ja työskenteli siellä vuoteen 1938, jolloin hän siirtyi turkulaiseen Viljo Laitsalmen arkkitehtitoimistoon. Oulun kaupunginarkkitehdin virka oli perustettu vuonna 1939 ja viran ensimmäinen vastaanottaja oli Martti Heikura, joka oli myös viran ainoa hakija. Martti Heikura oli kotoisin Oulusta, jossa hän oli valmistunut ylioppilaaksi Oulun Lyseon lukiosta.

Heikuran virkauran aloittamisesta oli kulunut vain muutama kuukausi, kun talvisota syttyi. Arkkitehdin päätehtäviksi sota-aikana muodostui kaupungin puolustuksellisten asioiden organisointi, pommituhojen kartoitus ja jälleenrakentamisen ohjeistus. Sodan päätyttyä Pohjois-Suomen teollistuminen ja sodan jälkimaininkien väestönkasvu synnyttivät Ouluun asuntopulan. Myös suuri syntyvyys asetti lisähaasteita huolto- ja koulurakentamisen lisäyksen myötä.

Kaupunginarkkitehdin toimenkuvaan kuuluivat muun muassa kaavoitus, rakennussuunnittelu, ylläpitokorjaukset, julkisivulautakunnan johtaminen ja maistraatin asiantuntijatehtävät. Martti Heikuran kaupunginarkkitehtikausi ajoittui jälleenrakennuskauden kiivaimpaan rakennusvaiheeseen ja Heikura suunnitteli virkamiestyönsä lisäksi rakennuksia myös omassa yhden miehen toimistossaan, jonka suunnittelemissa kohteissa on tiedossa yli 130.

Heikuran ensimmäiset kaupunginarkkitehtina laatimat suunnitelmat olivat rintamamiestalojen tyyppinä Karjasiltaan, Karjasillan asemakaava, muita erilaisia kaavoitustehtäviä ja koulusuunnitelmia. Kaupunkikuvallisesti keskeisiä töitä Oulussa olivat Toivonniemen pistetalot, Kajaaninkadun kerrostalot ja Raatin uimahalli. Vuosien 1945-1962 Heikura suunnitteli Ouluun kahdeksan suurta koulurakennusta, jotka ovat edelleen pääsääntöisesti käytössä. Sosiaali- ja terveystoimen rakennuksista Heikura on suunnitellut Allinpuiston Lastentalon ja Höyhtyän lastenkodin lisäksi mm. Hiironen vanhainkodin, yksityisen Mäntykodin, Päivärinteen sairaalan, Piirimielisairaalan ja keskustan terveysaseman laajennukset.

Heikuran suunnittelutyön merkittävimmän ryhmän muodostavat koulurakennukset, jotka seurasivat aikakauden rakentamisen tapaa, jossa kolme- tai nelikerroksinen harjakattoinen rakennus suunniteltiin pääportaikon ympärille L:n tai T:n muotoon. Tällaisia, pääsääntöisesti keltaiseksi rapattuja "koulun näköisiä kouluja" rakennettiin perustyyppiksi muodostunutta kaavaa varioiden ympäri Suomea.

Muhoksen kunnantalo on Heikuran oman tuotannon kenties huomattavin rakennus⁶. Rakennuksen ensimmäisen vaiheen suunnitelmat on päivätty vuonna 1955 ja lisärakennusten

suunnitelmia Heikura teki vuoteen 1962 asti. Nämä suunnitelmat saattoi loppuun rakennusmestari Olavi Kinnunen Heikuran kuoltua yllättäen vuonna 1963.

Arkkitehti Martti Heikuran tuotanto oli Oulussa varsin merkittävä. Hänen tuotantaan on kuvattu varmaotteiseksi, joskin arkiseksi arkkitehtuuriksi.⁷ Rakentaminen vastasi ajan tarpeisiin ja piirustusarkistossa on vain harvoja perspektiivikuvia tai näyttäviä esittelykuvia. Heikuran käyttämät ratkaisut olivat elementtiaikakaudelle saavuttaessa vanhentuneita, mutta ne ovat myöhemmin osoittautuneet aikaa kestäviksi. Rappauksista luopuminen, muotojen pelkistyminen ja julkisivujen aiempaa horisontaalisempi ilme näkyvät myös Heikuran viimeisissä suunnitelmissa. Elementtirakentamisen voittokulku jäi kuitenkin häneltä näkemättä Oulun ensimmäisten täyselementtirakennusten valmistuessa vasta 1970-luvulla.

Kaavoituksen saralla Heikuran merkittävimiksi töiksi muodostuivat Peltolan ja Karjasillan alueet. Heikura suunnitteli myös Oulun kaupungin vaakunan.

Martti Heikura menehtyi sairaskohtaukseen 54-vuotiaana tammikuussa 1963.

⁶Jonas Malmberg, *Kaupunginarkkitehdin kädenjälki Oulussa.*

⁷Jonas Malmberg, *Kaupunginarkkitehdin kädenjälki Oulussa.*

Heikuran suunnittelema koulurakennuksia Oulussa. Yllä Lintulammen koulu (ent. Nokelan koulu) ja alla Teuvo Pakkalan koulu. Kuvat: Oulun kaupungin nettisivut.

3. HÖYHTYÄN ENTINEN LASTENKOTI

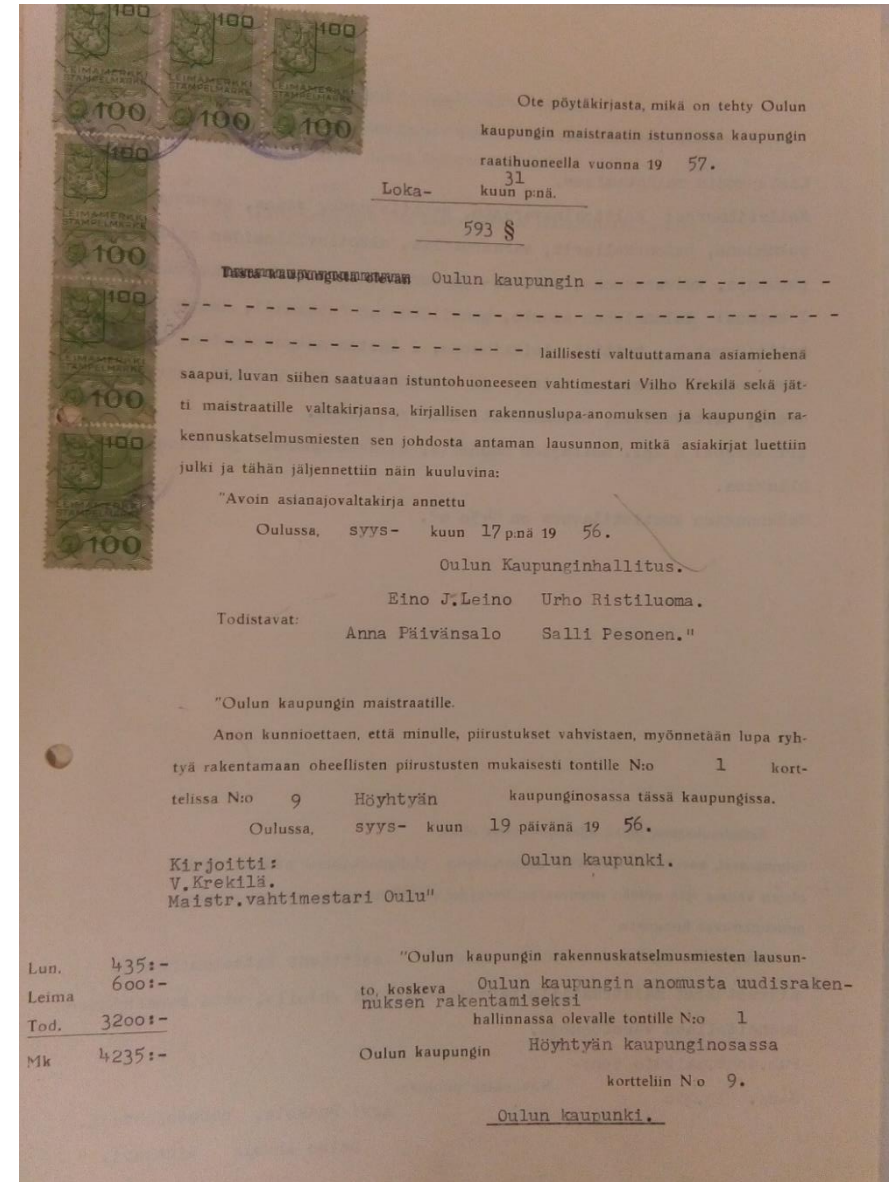
3.1 Rakennushankkeen syntysyyt

Sotien jälkeen suomalainen yhteiskuntarakenne oli muuttunut. Orvoksi jääneiden lasten suuri määrä, perhesuhteiden muuttuminen ja suurten ikäluokkien syntymät 1940-1950-luvuilla kasvattivat tarvetta julkisille palveluille. Suomen väkiluku ylitti vuonna 1951 neljä miljoonaa. Myös Oulun väkiluku kasvoi jälleenrakennuskauden aikana merkittävästi, ja 1950-luvun aikana kaupungissa rakennettiin runsaasti. Lisääntyneestä lasten määrästä kertoo myös tuon ajan runsas koulurakentaminen.

Lastenhuoltolaitosten lisääntyneestä tarpeesta kertoo sosiaalidemokraattien valtuustoryhmä 13.4.1954 tekemä aloite uuden lastenkodin rakentamisen vauhdittamisesta. Aloitteen mukaan Oulussa on *"varsin vähän huoltolaitoksia ja nekin kovin vanhentuneita"*. Höyhtyän lastenkodin sijainnista käytiin Oulussa keskustelua päättävissä elimissä. Uuden lastenkodin rakentaminen oli ollut keskustelun kohteena jo vuodesta 1950 ja sijoituspaikaksi tutkittiin useampia vaihtoehtoja. Vuoden 1952 päätöksessään kaupunginhallitus oli katsonut sopivimmaksi paikaksi Sonnisaaren, jossa sijaitsi tuolloinen lastenkoti.

Lastenkodin paikaksi oli ajateltu myös Kiisselinkankaan aluetta, jonne kuitenkin tuli tehtäväksi valtamaantie, eikä siihen jäänyt enää tilaa lastenkodille. Kaupunginhallitus oli kehottanut lastenkodin- ja talojen suunnittelulautakuntaa etsimään vielä uutta paikkaa lastenkodille. Toimikunta *"tarkasti Höyhtyän kaupunginosassa olevan Nokelantien ja Allintien välisen alueen ja totesi, että Allin puiston läntinen rinne, korttelit N:o 9 ja osa 12, on erittäin sopiva uuden lastenkodin paikaksi. Paikka täyttää myöskin terveydellisessä suhteessa vaatimukset."*¹ Toimikunta päätti yksimielisesti esittää kaupunginhallitukselle, että uusi lastenkoti rakennettaisiin Allin puiston reunaan ja kortteli nro 9 varattaisiin tähän tarkoitukseen. Sosiaalilautakunta esitti, että uuden lastenkodin sijoituspaikka vahvistettaisiin mahdollisimman pian ja että kaupungin arkkitehdin tehtäväksi annettaisiin *"yhteistuumin suunnittelutoimikunnan kanssa laatia suunnitelmat ja piirustukset uutta lastenkotia varten"*.⁸

Kaupunginhallitus on maaliskuun 28. päivän pöytäkirjassaan vuodelta 1955 päättänyt hyväksyä asemakaava-arkkitehdin

Ote maistraatin myöntämästä rakennusluvasta.

ehdotuksen lastenkodin sijoittamisesta Höyhtyän kaupunginosan kortteliin nro 9 (Oulun kaupunginhallituksen pöytäkirja 28.3.1955, 680 §). Keskusteluissa oli ollut Sonnisaaren lisäksi mm. Ainolan lastentalon tontti.

Uuden lastenkodin- ja lastentalojen suunnittelutoimikunnan kokouksen pöytäkirjassa 18.1.1956 todetaan, että päätös lastenkodin sijoittamisesta Allinpuistoon on tehty. Lautakunta toteaa, että varsinkin 0-2 vuoden ikäisten lasten huostaanoton tarve Oulun kaupungissa näyttää vuosi vuodelta lisääntyvän *"lähinnä aviottomien lasten lisääntymisen ja avioero- sekä muiden perheriitaisuuksien takia"*⁹. Tämän johdosta suunnittelutoimikunta on ottanut uudelleen käsiteltäväksi vuonna 1953 laaditun uuden lastenkodin ohjelmaluonnoksen, jonka mukaan uuteen lastenkotiin oli ajateltu 35 hoitopaikkaa, joista 25 0-2-vuotiaille ja 10 paikkaa vanhemmille lapsille. Toimikunta ehdotti paikkaohjelman muuttamista siten, että uuteen lastenkotiin varattaisiin 30 hoitopaikkaa 0-2-vuotiaille lapsille ja 10 hoitopaikkaa 2-5-vuotiaille lapsille. Toimikunta ehdotti myös, että uuden lastenkodin lämpökeskus rakennettaisiin niin, että myöhemmässä vaiheessa siitä voidaan siirtää lämpöjohdot viereiselle tontille mahdollisesti rakennettavaa lastentarha- ja neuvolarakennusta varten.

Nokelan, Höyhtyän ja Karjasillan alueella ei tuolloin ollut Karjasillan seurakuntakodissa sijaitsevan lastentarhan ja Pelastusarmeijan Slummin Artturitien päiväkodin lisäksi muita lastenhuoltoa ja neuvolatoimintaa palvelevia rakennuksia. Maistraatti myönsi rakennusluvan Höyhtyän lastenkodille 31.11.1957.

Kun päätös lastenkodin sijainnista oli sinetöity, valmistelut aloitettiin. Suunnittelu annettiin kaupungin rakennussuunnitteluosaston, eli käytännössä kaupunginarkkitehti Martti Heikuran tehtäväksi.

Jälleenrakennuskauden julkisille rakennuksille laadittiin valtion toimesta tyyppipiirustuksia, joita käytettiin julkisten rakennusten, varsinkin terveystalojen ja sosiaalihuollon rakennusten suunnittelussa. Höyhtyän entinen lastenkoti suunniteltiin kuitenkin Oulun kaupungin omana työnä.

⁸Oulun kaupungin sosiaalilautakunta, 28.1.1955, n:o 515.

⁹Lastenkodin- ja lastentalojen suunnittelutoimikunnan pöytäkirja 18.1.1956

Seuraavalla sivulla: Ilmakuva Höyhtyän keskukselta 1960-luvun lopulta. Höyhtyän kaupunkirakenne on aivan Allitien lähiympäristössä säilynyt tuolta ajalta nykypäivään. Selvaakitalojen lähiympäristö Hanhitien itäpuolella on 1960-luvun lopun kuvassa vielä melko peltomaista. Höyhtyän lastenkoti ja jo rakentunut lastentalo sijoittuvat vehreään Allinpuiston kylkeen. Allinpuiston kulkureitit vaikuttavat viistoilmakuvan perusteella säilyneen melko samankaltaisina. Oikeassa alanurkassa on näkyvissä Höyhtyän ostoskeskusta.

Ilmakuvia vertailemalla voidaan todeta alueen säilyneen melko yhtenäisenä. Allinpuiston lastenkodin ja lastentalon kortteli on säilynyt melko autenttisenä. Allinpuiston päiväkodin piha-alueita on aikojen saatossa päivitetty vastaamaan

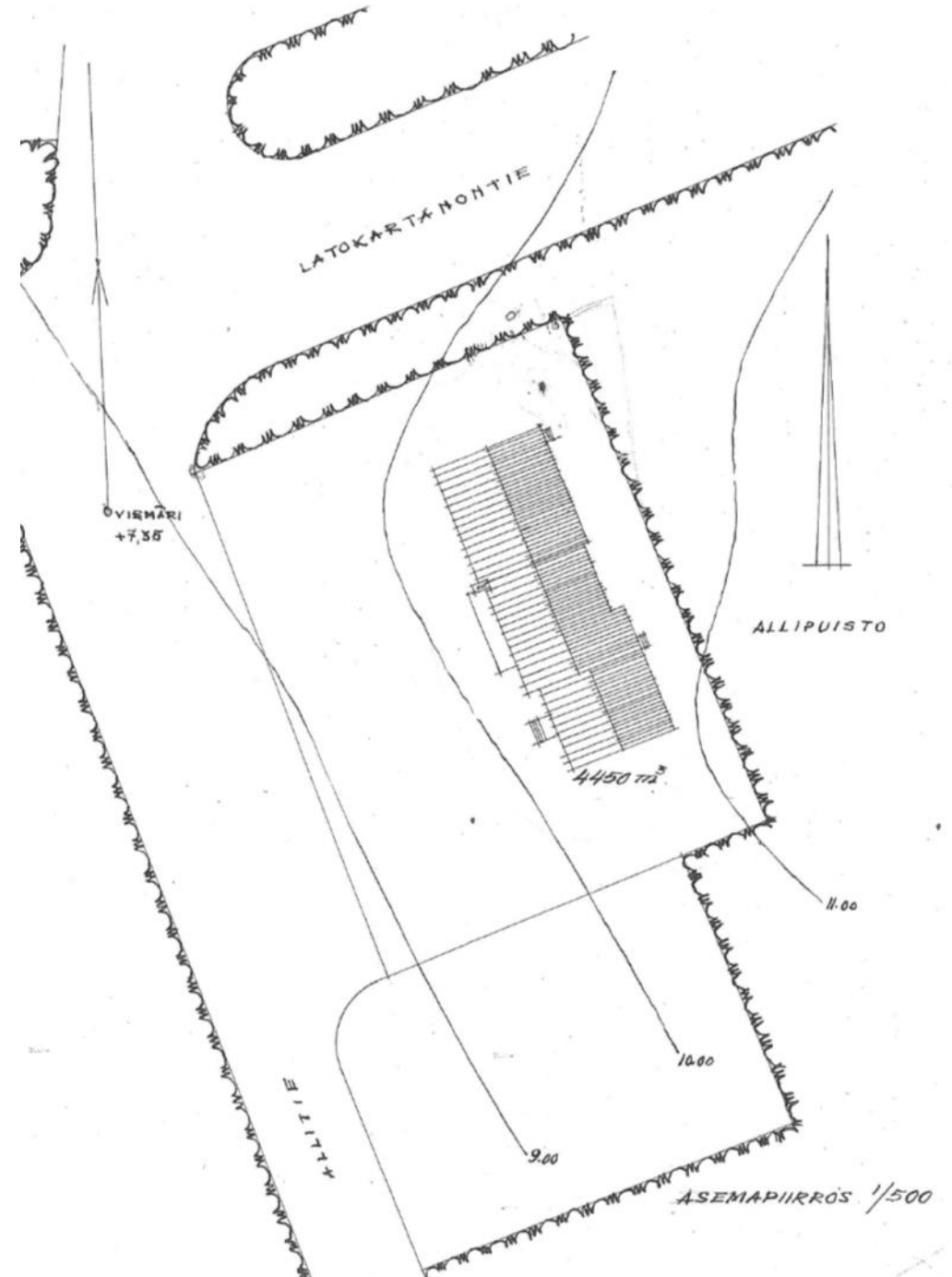
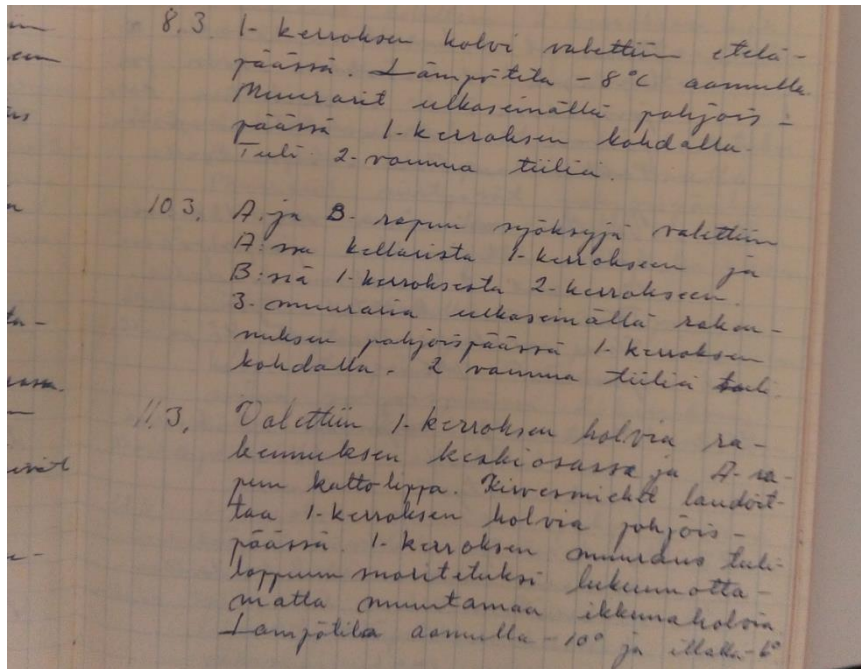
paremmin nykypäivän vaatimuksia. Alue on edelleen voimakkaasti 1950-1960-lukulainen. Pientalojen värimaailma on aikojen saatossa muuttunut.

3.2 Rakentaminen

Lähteinä käytetty rakennuslupa-asiakirjoja, kirjallisuuslähteitä ja haastatteluita.

Rakennustyöt alkoivat loppuvuonna 1957: rakennuslupa oli myönnetty marraskuussa 1957. Martti Heikuran alkuperäispiirustukset on päivätty syyskuulle 1956. Heikura piti rakentamisen aikaista päiväkirjaa

Heikura sijoitti porrastetun rakennusmassan tontille Alltien suuntaisesti siten, että rakennuksen hieman korkeampi pääty sijoittui Latokartanontien puoleiselle reunalle ja sisäänkäynti rakennukseen tapahtui Allitieltä. Itäpuolelle jäi Allinpuisto. Allinpuiston puolelle jätettiin tilavaraus huoltoliikenteelle, joka kulki tontille Latokartanontieltä. Asemapiirros on varsin pelkistetty, eikä siinä ole esitetty pihajärjestelyitä. Tarkempia pihasuunnitelmia ei ole esitetty alkuperäisten piirustusten yhteydessä

Yllä ote Martti Heikuran päiväkirjasta. Heikura kirjasi rakentamisen vaiheita lyhyin ja ytimekkäin merkinnöin.

Oikealla Höyhtyän lastenkodin asemapiirros vuodelta 1956. Asemapiirroksessa on määritelty rakennuksen sijainti tontilla, mutta pihajärjestelyjä ei ole kuvattu.

Suunnittelu

Lastenkodin ja lastentalojen suunnittelutoimikunta osallistui alkuvaiheessa tilaohjelman hahmotteluun. Alkuvaiheen suunnittelussa huomioitiin myös varaus tulevalle Lastentalolle lämpökeskuksen osalta niin, että siihen voitaisiin myöhemmin yhdistää Lastentalon lämpöjohdot. Höyhtyän lastenkodin suunnittelun aikaan Lastentalon sijoittelua ei liene vielä tarkemmin pohdittu, mutta olemassa oli ainakin vahva olettamus, että Lastentalo sijoittuu lastenkodin viereen. Päätös Lastentalon rakentamisesta tehtiin kuitenkin vasta vuonna 1961.

Lastenkodin tilaohjelmaa hahmoteltiin suunnittelutoimikunnan ja kaupungin suunnittelijoiden toimesta. Paikkamäärät mitoitettiin lasten iän perusteella ja ne vaihtelivat 35-40 paikan välillä. Ohjelmaluonnoksissa on huomioitu myös hoito- ja huoltohenkilökunnan työ- ja asuintilat.

Rakennuksen pääpiirustukset ja huomattava osa yksityiskohtaisista suunnitelmista ovat Martti Heikuran allekirjoittamia.

Oikealla: kaupunginhallituksen 28.3.1955 hyväksymä huoneseloste. Huoneseloste tarkentui rakennussuunnitteluvaiheessa.

Pienten lastenkoti 25 lapselle.

Rakennus tiilestä kaksi kerrosta ja kellarikerros.

Kellarikerrokseen sauna, pesutupa, kuivaushuone, ruckavarastohuone ja keskuslämmityslaitteet.

Ensimmäiseen kerrokseen, toimistohuone, joka on samalla hoitajan päivätyshuone ja lääkärin vastaanottohuone,

Eristyshuone 2 -4 lapselle,

Karanteenihuone " "

4 lastenhuonetta a6 "

1 leikkihuone

1 ruokailuhuone

1 keittiöhuone,

1 VC -ja pesuhuone

Talonmiehen asunto 2 huonetta.

Toiseen kerrokseen,

johtajattaren asunto, huone alkovilla ja keittokomerolla,

4 lastenhoitajalle huone kullekin,

1 keittäjän asunto,

keittiöapulaiselle ja siivoojalle yhteinen asunto,

4xharjoittelijalle 2 huonetta (kaksi henkilöä samassa huoneessa.)

Seurustelunurkkaus.

Arkkitehtoninen ratkaisu

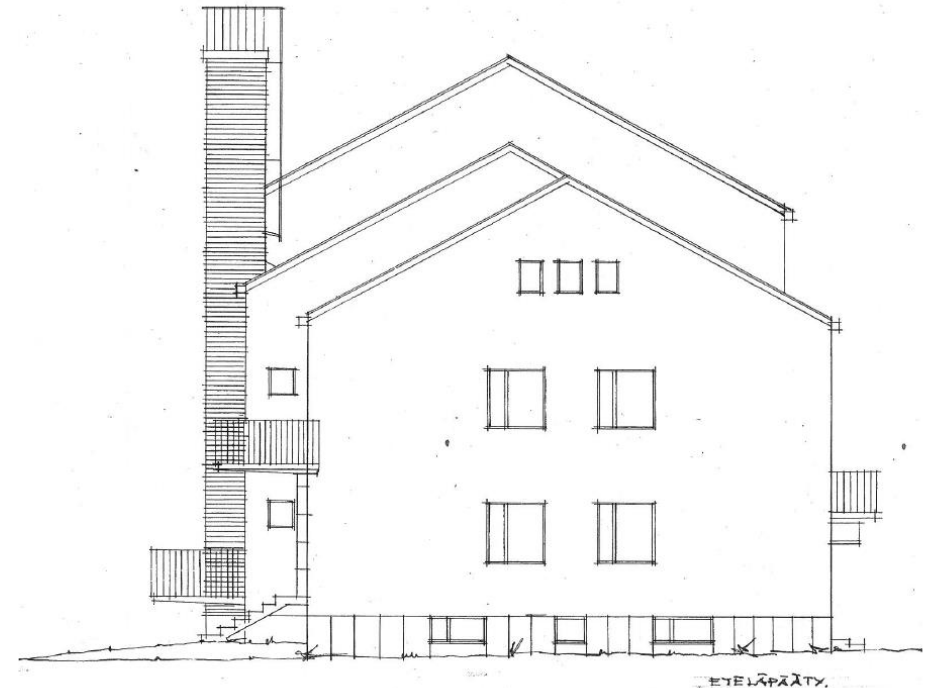
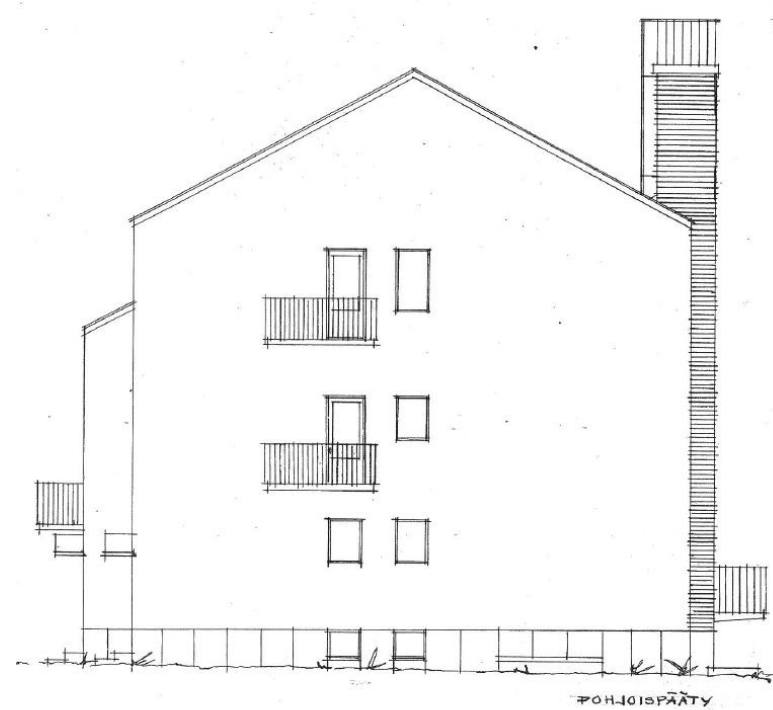
Rakennus on suorakaiteen muotoinen, kolmikerroksinen rapattu tiilirakennus. Rakennus on porrastettu siten, että se nousee Latokartanontien puoleisella sivulla hieman korkeammalle. Latokartanontien puoleiseen päätyyn ja Allitien puolelle sijoitettiin parvekkeet. Myös Allinpuiston puolelle on sijoitettu pienempi parveke. Pääsisäänkäynti osoitettiin rakennuksen länsijulkisivulta, Allitien puolelta. Allinpuiston puolelle sijoitettiin kaksi muuta julkisivua.

Kellarikerros on sijoitettu osin maanpinnan yläpuolelle, joten ensimmäinen kerros sijoittuu hieman korkeammalle. Pääsisäänkäynnille johtavat portaat päällystettiin sisäänkäynnin ja sokkelin tapaan liuskekivellä. Suunnitelmapuvissa yksityiskohdiksi esitetään pesubetonia, mutta lopullinen toteutus tehtiin liuskekivistä.

Tilaratkaisuna käytettiin käytävälöperiaatetta, eli rakennuksen rungon keskellä kulkeva käytävä yhdistää huonetilat ja tarvittaessa tiloja pystytään helposti rajaamaan sulkemalla käytävä. Lastenkodin toimintaa ja tilatarpeita ajatellen ratkaisu on hyvin looginen. Porrashuoneita on kaksi. Toinen porrashuone on sijoitettu Latokartanontien puoleiseen päätyyn ja sinne on oma sisäänkäynti Allinpuiston puolelta. Toinen porrashuone sijaitsee lähellä rakennuksen Lastentalon puoleista päätyä ja myös siihen on osoitettu sisäänkäynti Allinpuiston puolelta.

Ikkunaruudutus on säännöllinen. Itäjulkisivun Latokartanontien puoleisessa päädyssä ruudutus on jopa leikittelevä. Yleisilmeeltään rakennus ja sen materiaalit sopivat hyvin kuvaukseen Martti Heikuran arkkitehtuurista: käytännöllistä, mutta hieman arkista.

Oikealla ylhäällä pohjoisjulkisivu ja alhaalla eteläjulkisivu. Otteet Martti Heikuran 14.9.1956 päivätyistä alkuperäispiirustuksista.

Ylempänä julkisivu itään, alempana julkisivu länteen. Otteet Martti Heikuran 14.9.1956 päivätyistä alkuperäisistä julkisivupiirustuksista.

Tilaratkaisut

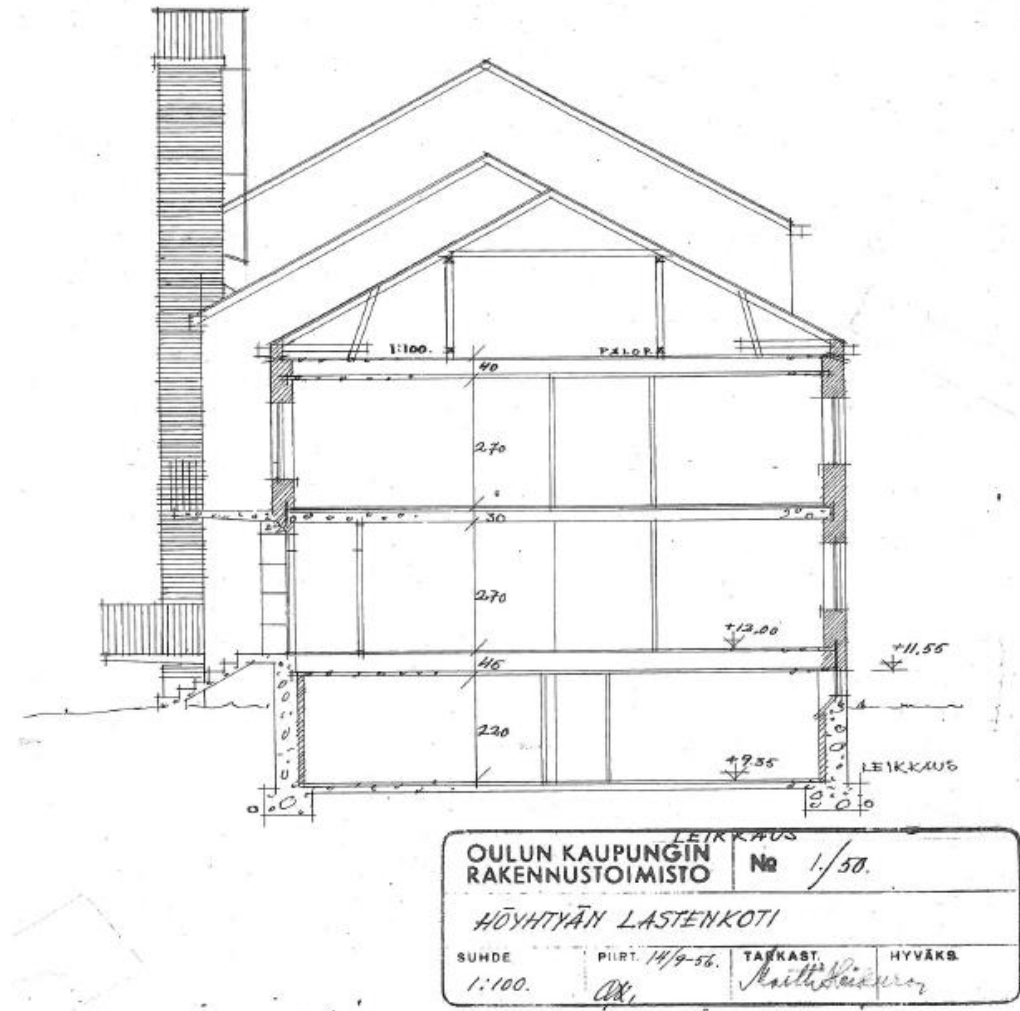
Pohjapiirroksista on olemassa syyskuussa 1956 sekä maaliskuussa 1957 päivättyt versiot. Rakennuslupaa on haettu vuoden 1956 piirustuksilla, mutta 1957 piirustukset vaikuttavat olevan toteutuneen tilanteen mukaiset. Muutokset piirustuksissa ovat melko vähäisiä, ne keskittyvät lähinnä yksittäisiin seiniin ja oviin.

Kellarikerrokseen sijoitettiin ulkoiluvälinevarastotilat, ruokavarastotilaa, sauna- ja pesuhuoneet ja vaatehuoltotilat. Talon rungon läpi kulkeva käytävätila sijaitsee samoilla kohdilla joka kerroksessa. Kellariin on sijoitettu myös suurempi leikkihuone. Rakennuksen toisen porrashuoneen yhteyteen on sijoitettu pyykkikuilu, jonka kautta pyykkihuolto kellarin pyykkitupaan toimi.

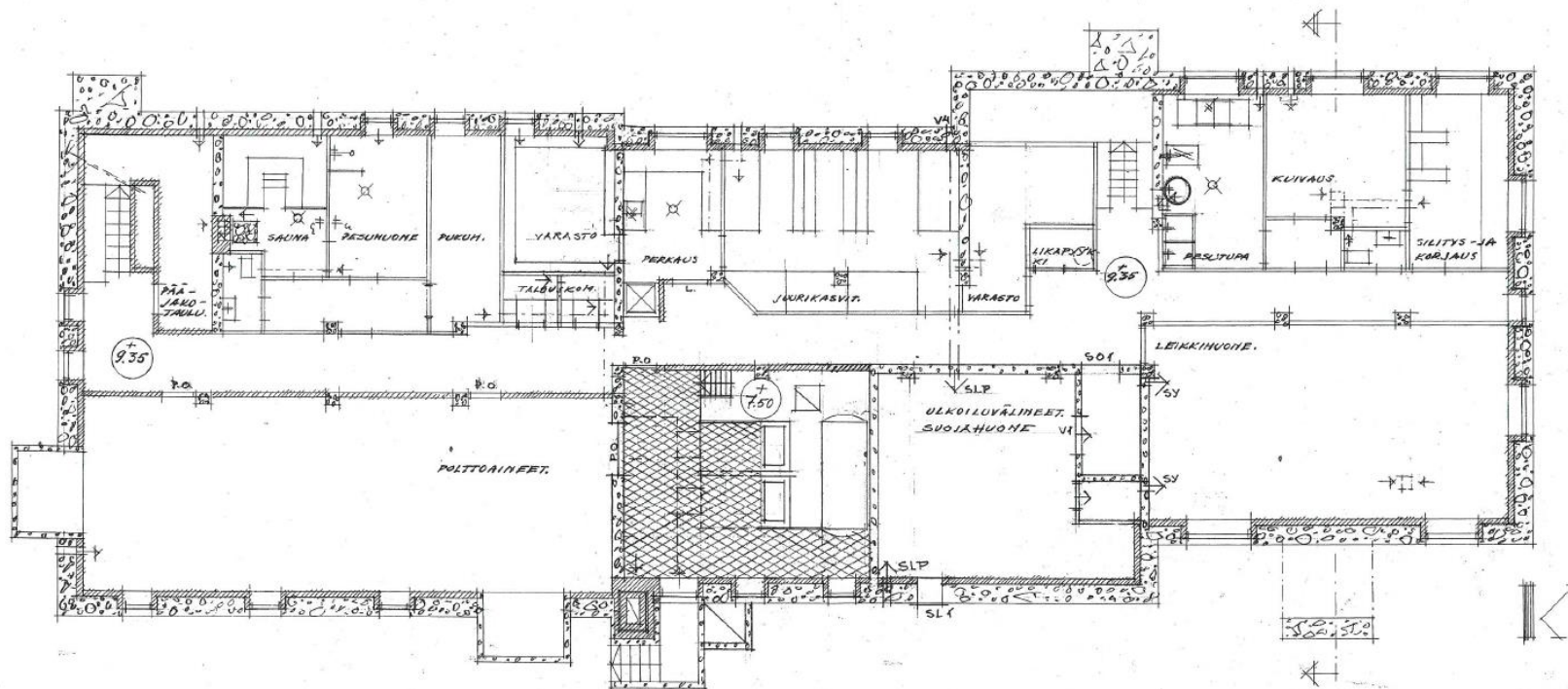
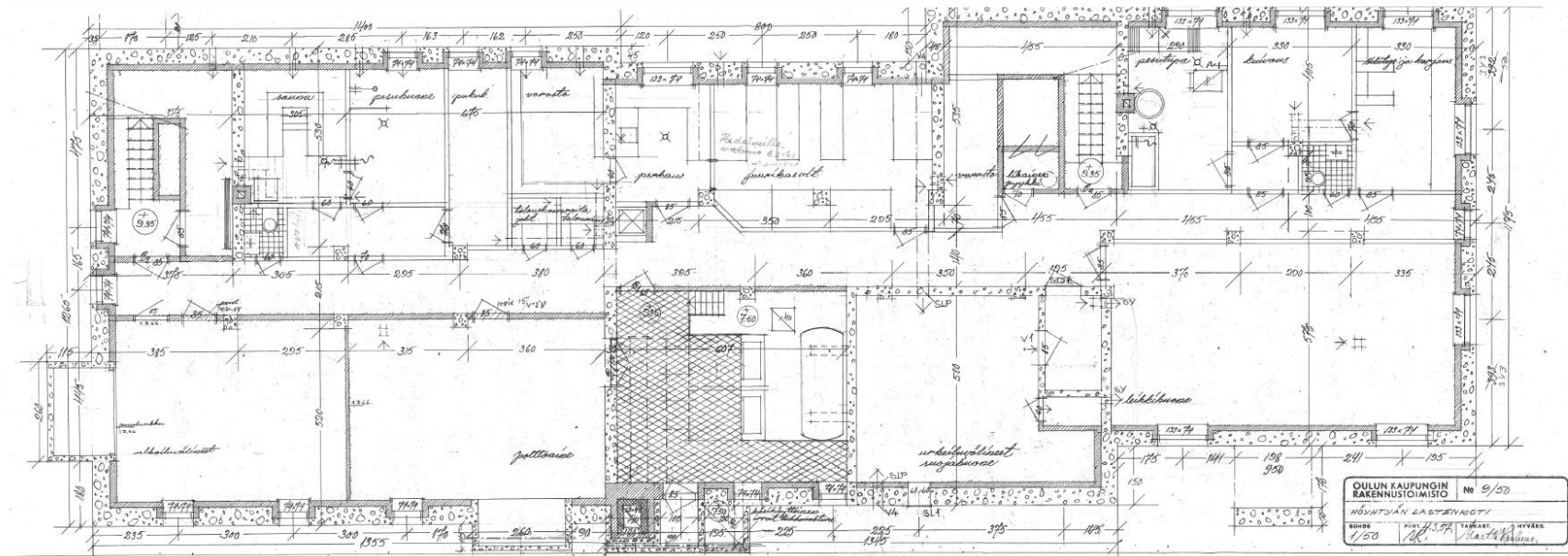
Ensimmäiseen kerrokseen pääsisäänkäynnin yhteyteen on sijoitettu karanteeni- ja eristyshuone. Näiden huoneiden läheisyyteen Heikura sijoitti suuremmat pesutilat ja toimistohuoneen. Ensimmäisessä kerroksessa on kaksi huonetta, jotka on varattu 2-5-vuotiaille lapsille. Näihin huoneisiin on pohjapiirroksessa sovitettu kumpaankin 5 vuodepaikkaa. Keittiö sijaitsee leikkihuonetta vastapäätä, jolloin leikkihuone taipuu myös ruokailutilaksi. Latokartanontien puolen päätyyn on sijoitettu keittiöhenkilökunnan ja talonmiehen asuintilat sekä ruokailu- ja seurusteluhuone.

Toiseen kerrokseen on sijoitettu kolme 1.2-vuotiaiden lasten huonetta, joissa kussakin on 4 vuodepaikkaa, 0-1-vuotiaiden lasten huoneita on niin ikään kolme, joissa kussakin 6 vuodepaikkaa lisäksi on huone kahdelle oppilaalle. Tähän kerrokseen sijoitettiin hoitajien, siivoojien ja johtajattaren huoneet, jotka toimivat myös asuinhuoneina. Lääkärin vastaanottohuone on sijoitettu pienempien lasten huoneen ja leikkihuoneen yhteyteen. Toiseen kerrokseen sijoitettiin myös maitokeittiö ja pesuhuone.

Kolmanteen, eli ullakkokerrokseen on sijoitettu varastokomeroita rakennuksen matalampaan päätyyn. Latokartanontien puolen päätyyn on sijoitettu 4 hoitajien huonetta ja kaksi kahden oppilaan huonetta sekä wc- ja pesutilat. Ullakon matalamman osan sisäkorkeus on vain 200 cm, joten se soveltui varastotilaksi.

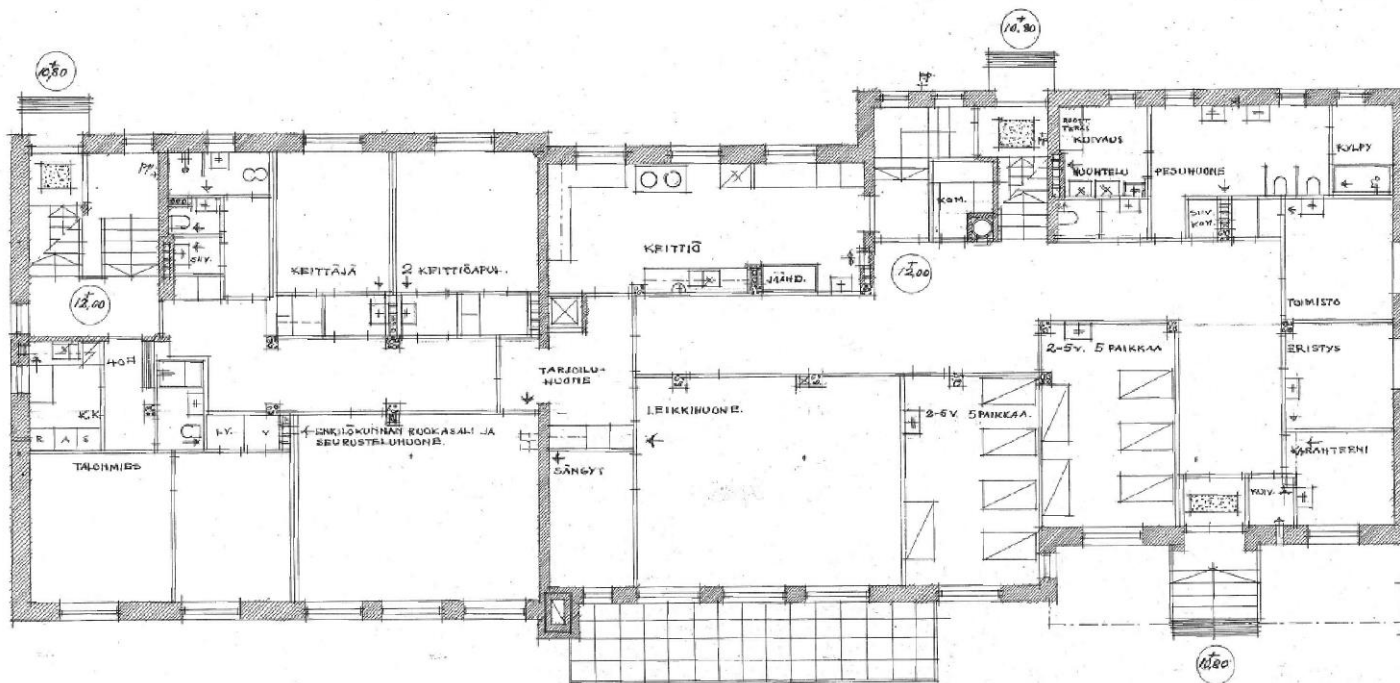
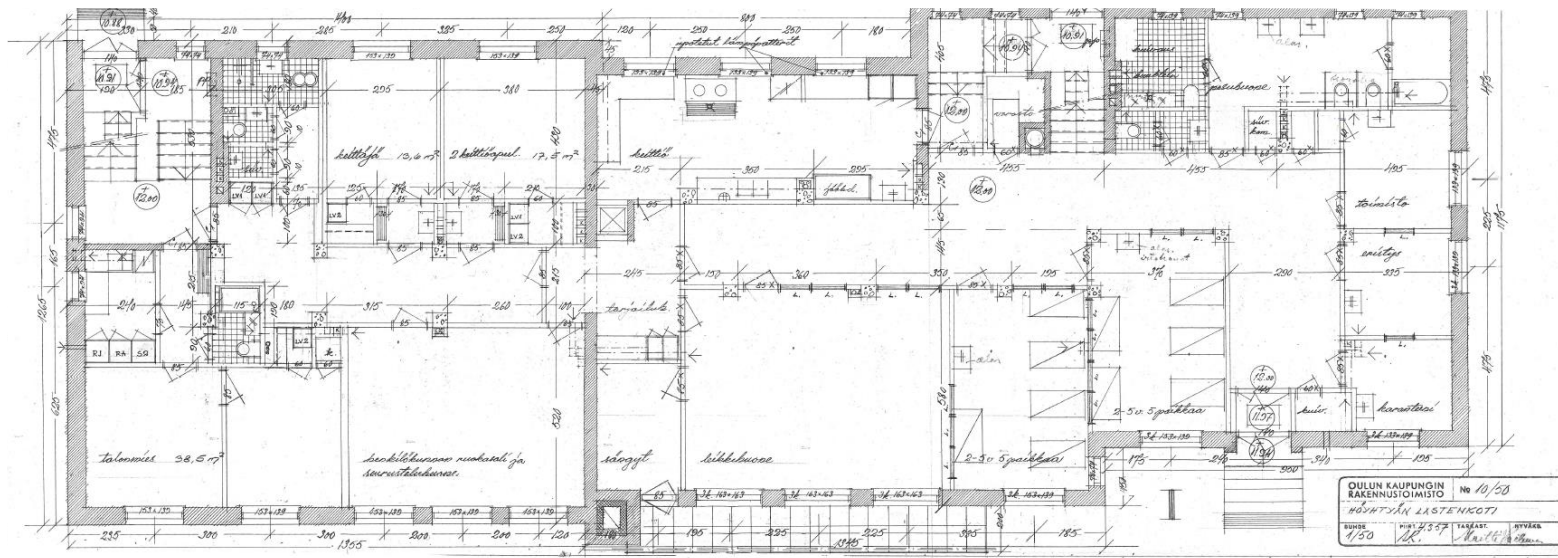

Ote 14.9.1956 päivästä leikkauspiirustuksesta. Piirustuksesta voidaan todeta kellarin huonekorkeuden olleen 220, kun pääkäyttötilat I. ja II. kerroksessa ovat olleet 270. Rakennus porrastuu Latokartanontielle niin, että eteläpääty on matalammalla.

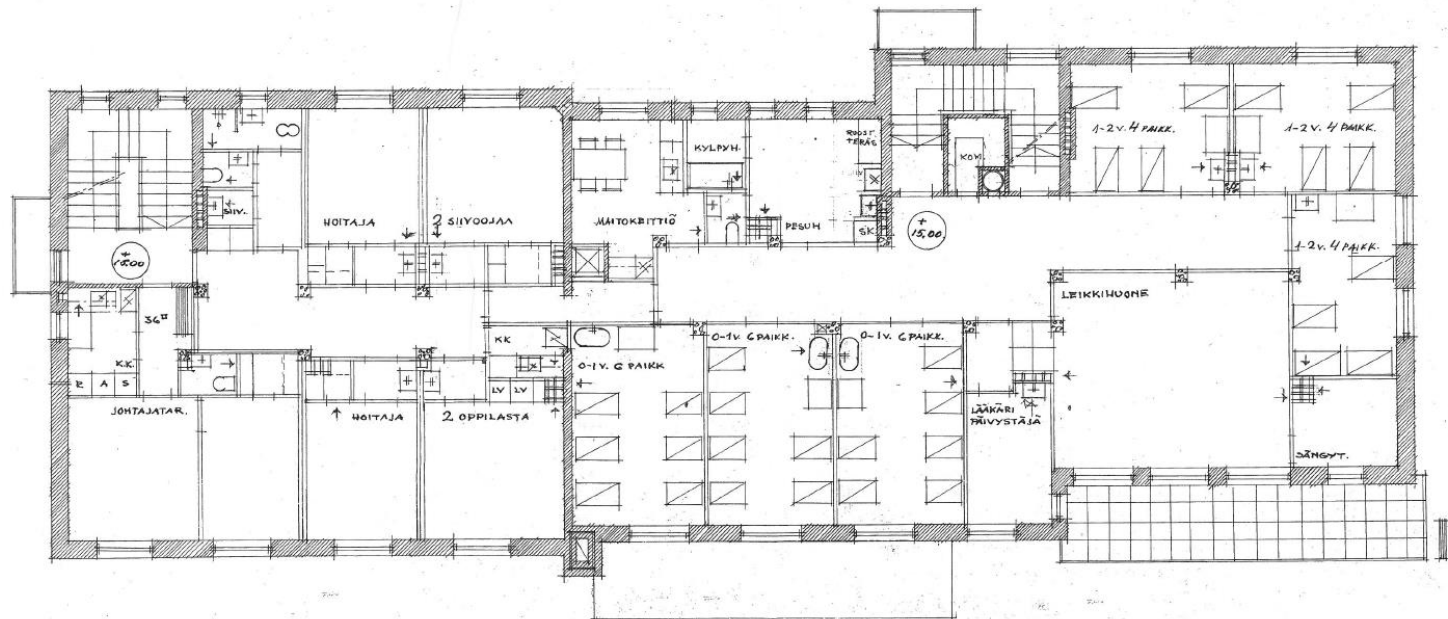
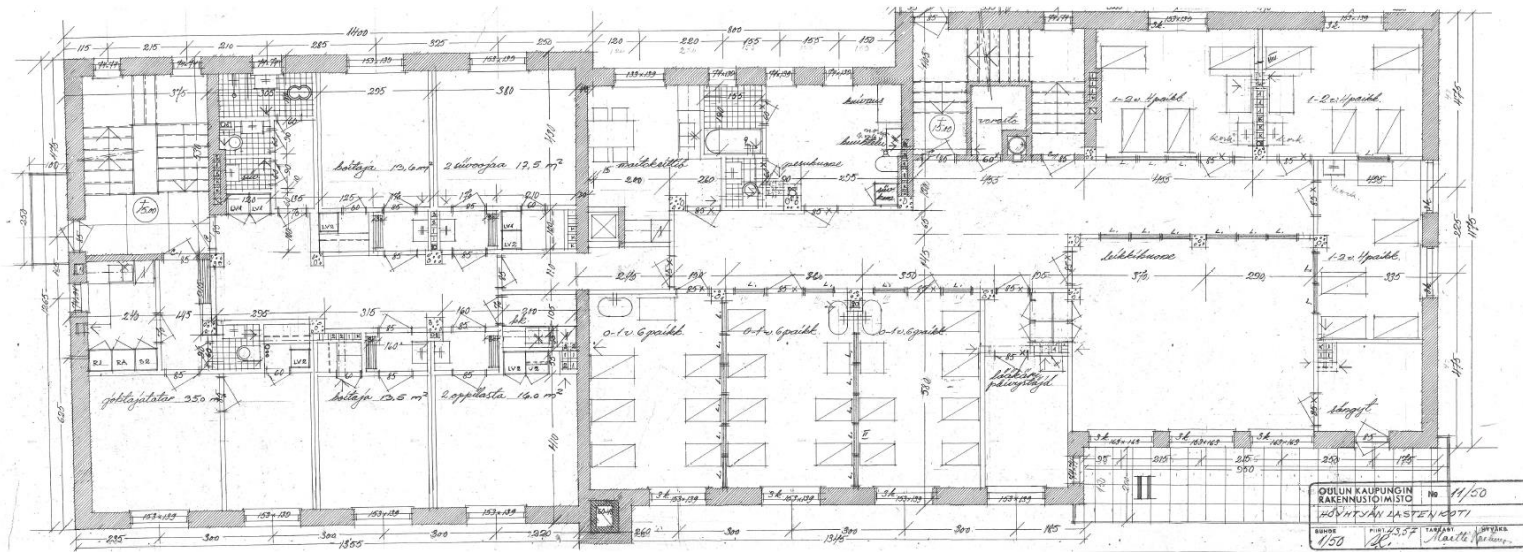

Yllä ote 4.3.1957 päivästä pohjapiirroksista. Alla 14.9.1956 päivätty rakennusluvan yhteydessä ollut pohjapiirros. Piirroksiin on tehty pieniä, tarkistusluontoisia muutoksia, kuten polttoainehuoneen tilajako ja porrashuoneeseen lisätyt seinät ja ovet.

OULUN KAUPUNGIN RAKENNUSTOIMISTO		No 2/50	
HÖYHTYÄN LASTENKOTI			
SUHDE	PIIRI	TARKAST.	HYVÄKS.
1:100	14.9-56	[signature]	[signature]

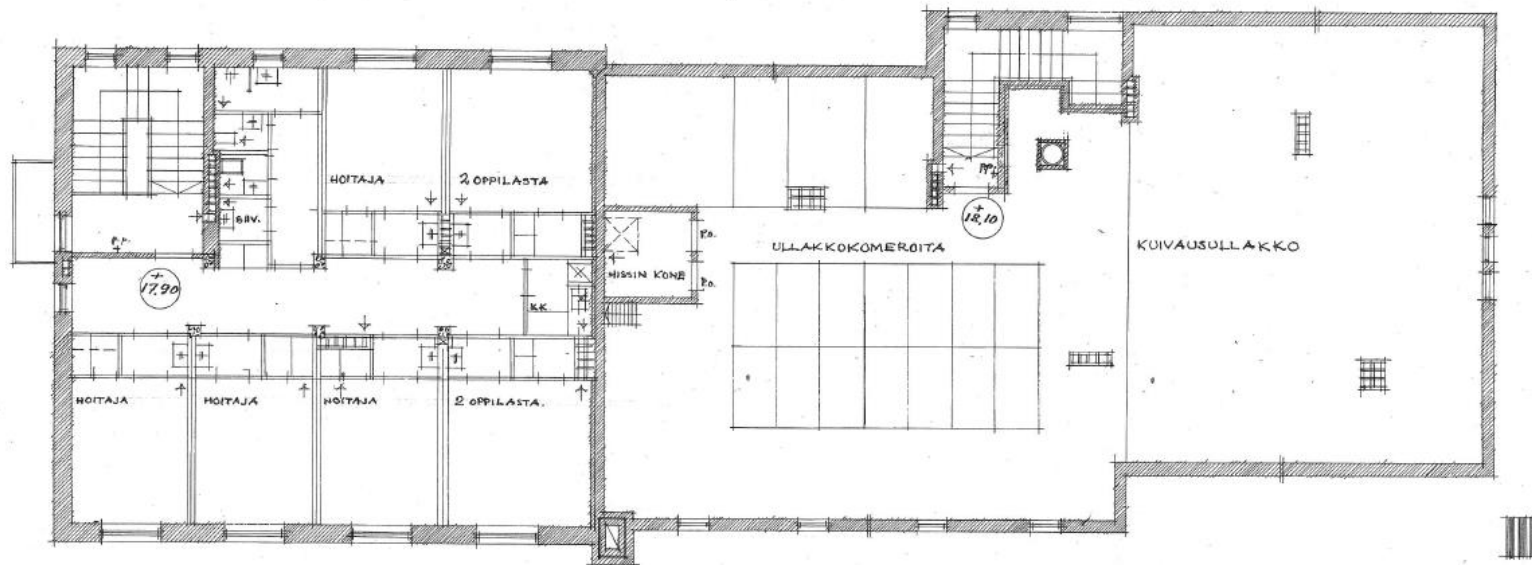
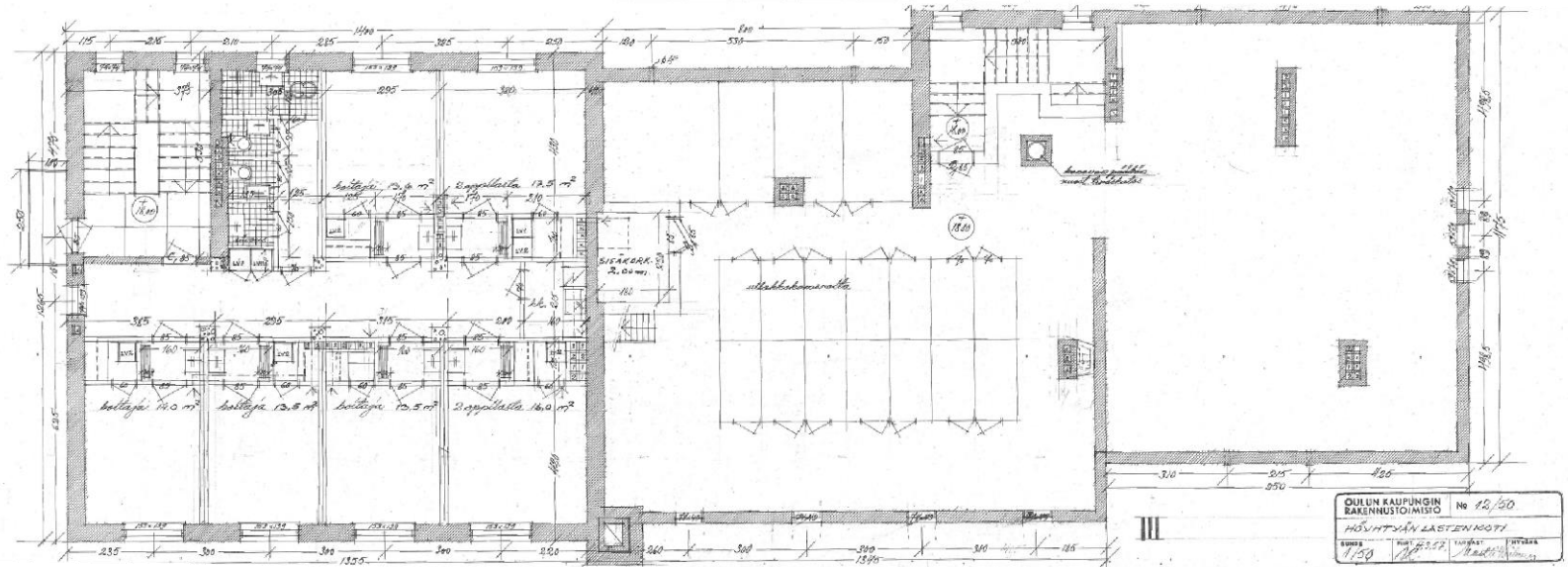

Yllä ote 4.3.1957 päivätystä I. kerroksen pohjapiirroksesta. Alla 14.9.1956 päivätty rakennusluvan yhteydessä ollut pohjapiirros. Piirroksiin on tehty pieniä, tarkistusluontoisia muutoksia, kuten ovien avausuunnat.

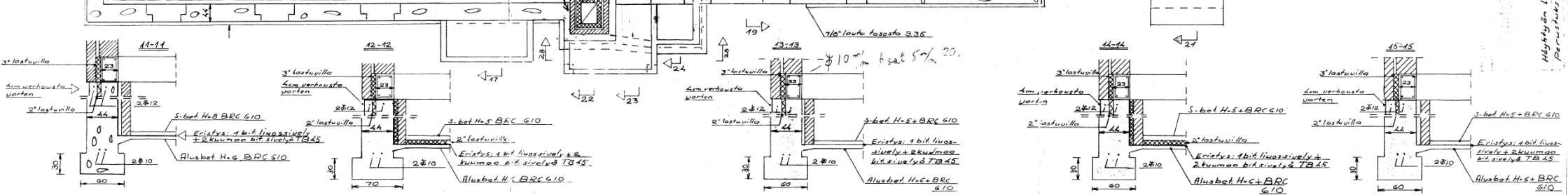

Yllä ote 4.3.1957 päivätystä II. kerroksen pohjapiirroksesta. Alla 14.9.1956 päivätty rakennusluvan yhteydessä ollut pohjapiirros. Piirroksiin on tehty pieniä, tarkistusluontoisia muutoksia, kuten ovien avaus suunnat ja sisätilan ikkunoiden puitejako.

OULUN KAUPUNGIN RAKENNUSOIMISTO		No 4/50	
HÖYTYÄN LASTENKOTI			
BUHDE	PIIRIT 14.9.56.	TARKAST.	HYVÄKS.
1:100.	OK	Matti Kuitava	

Yllä ote 4.3.1957 päivätystä III. kerroksen/ullakon pohjapiirrokselta. Alla 14.9.1956 päivätty rakennusluvan yhteydessä ollut pohjapiirros. Piirroksiin on tehty pieniä, tarkistusluontoisia muutoksia, kuten kuivausullakon seinän lisäys, hormin siirto ja ovien avaussuunnat.

Ote rakennepiirustuksista.

3.3 Rakennustekniset ratkaisut

Lähteenä käytetty Martti Heikuran rakennustyöselostusta (tammikuu 1957) ja käytettävissä oleita rakennepiirustuksia.

Martti Heikuran tammikuulla 1957 päivätyn rakennustyöselityksen mukaan ovet ja ikkunat tehdään puusta erikoispiirustuksen mukaan.

Kokonaisuudessaan rakennussuunnittelu on ollut käytännönläheistä ja hyväksi havaittuihin ratkaisuihin perustunutta. Ratkaisujen toimivuudesta kertoo myös se, ettei tilaratkaisuihin ole tehty suurempia muutoksia, kun rakennus on otettu muuhun käyttöön. Lasten huoneet ja asuinhuoneet taipuivat melko sujuvasti toimistotiloiksi ja käytön muutos pystyttiin toteuttamaan pääsääntöisesti hyvin vähäisin muokkauksin.

Höyhtyän entisen lastenkodin rakennustapa ja materiaalit myötäilevät 1950-luvun rakennustapoja ja -materiaaleja. Lastenkoti rakennettiin kaupungin rakennusviraston talonrakennusosaston omana työnä. Sillä lienee ollut vaikutusta siihen, että rakentamisessa suositettiin työllistävää käsityötä ja paikallavaluja.

Rakennuksen runko muodostuu pääosin kantavista tiilisistä ulko- ja väliseinistä, joissa on käytetty kalkkisementtilaastia. Väliseinät ovat tiilirunkoisia, osittain myös betoni- ja puurunkoisia. Kattorakenteet ovat puuta ja katteena on punainen tiilikate. Rakennuksesta laadituissa kuntoarvioissa on esitetty, että katemateriaali on todennäköisesti asbestisementtilevyä (Instaro Oy).

Perustukset, seinät ja välipohjat

Ala- ja välipohjarakenteet ovat kantavia betonilaattoja. Rakennuksen välipohjarakenne muodostuu alalaattapalkistosta ja sen päälle tehdystä pintavalusta ja muovimatosta. Eristeenä alapohjassa on käytetty lastuvillaa (tojalevyä). Alapohjan betonilaatan paksuus on 120 mm.

Rakennuksen anturat ja perustukset ovat säästöbetonia. Betoniseinän paksuus on kellarin osalta 440 mm, rakenne ulkoa sisälle käsittää betonin, 50 mm toja-levyn ja muurauksen 130 mm. Kaikilta osin kellaria ei ole eristetty toja-levyin, mutta rakenne on muutoin samanlainen.

Kantavina rakenteina on käytetty teräsbetonista valettuja pilareita ja tiiliseiniä. Ulko-ovien katokset, parvekkeet ja räystäät on valettu teräsbetonista.

Rakennuksen julkisivut ovat puolentoista kiven vahvuisia tiiliseiniä. Pääkiven ja juoksukiven väliin on jätetty seinän suuntainen 4 mm kuiva sauma. Tasoitukseen käytettiin verkkotiiliä, jonka vahvuus rapattuna oli 47 mm.

Porrashuoneiden seinät on muurattu normaalikokoisista raskaista poltetuista tiilistä. Eteläpuolen porrashuoneessa on sijainnut pyykkikuilu, joka mahdollisti nopean pyykkihuollon I. ja II. kerroksen käyttötiloista. Väliseinät tehtiin kivistä poltetuista väliseinätiilistä. Väliseinien vahvuudet olivat välillä 1/4 - 1/2 kiveä. Pintakäsittelynä käytettiin rappausta.

Julkisivun näkyvät osat

Hormit ja savupiiput on muurattu tiilestä. Piipun näkyvät sivut rakennuksen ulkopuolella muurattiin valikoiduista poltetuista tiilistä puhtaana, saumattuna muurauksena.

Vesikatot katettiin poltetuilla, 1-kouruisilla Keramian kankikattotiilillä. Kate on edelleen alkuperäinen.

Ulkoseinien rappaus tehtiin kolmikerrosroiskerappauksena, ikkuna- ja ovisyvennykset ja niitä ympäröivät n. 3 cm leveät kehykset rapattiin ja hierrettiin sileiksi. Sokkelin yläpuolelle rapattiin n. 3 cm leveä ja 1 cm syvä sileä rappaus.

Ulkoportaat on valettu teräsbetonista, joka päällystettiin mustalla liuskekivellä, kuten sokkeli ja pääsisäänkäynnin oven pielet.

Sisätilat

Leikkihuoneiden ja kesikäytävien ja henkilökunnan ruokasalin kattoihin kiinnitettiin valun aikana rimat, joihin naulattiin Kipsonit-kattolaatat. Muihin kattoihin ja seiniin tehtiin sileä rappaus. Kolhiintumiselle alttiissa kulmissa käytettiin kulmasuojarautoja. Kellarin osalta katot jätettiin rappaamatta ja kellaritilojen seinät käsiteltiin kalkkilaastilla lukuun ottamatta polttoainevarastoa.

Ikkunoista tehtiin kolminkertaiset kaikkiin lastenhuoneisiin, leikkihuoneisiin (kellarikerrosta lukuun ottamatta), eristyshuoneeseen, lääkärin huoneeseen ja karanteenihuoneeseen. Muihin huoneisiin tehtiin kaksinkertaiset, sisään aukeavat ikkunat jotka ovat säilyneet alkuperäisinä. Ikkunoihin on tehty vuosien saatossa tiivistyksiä.

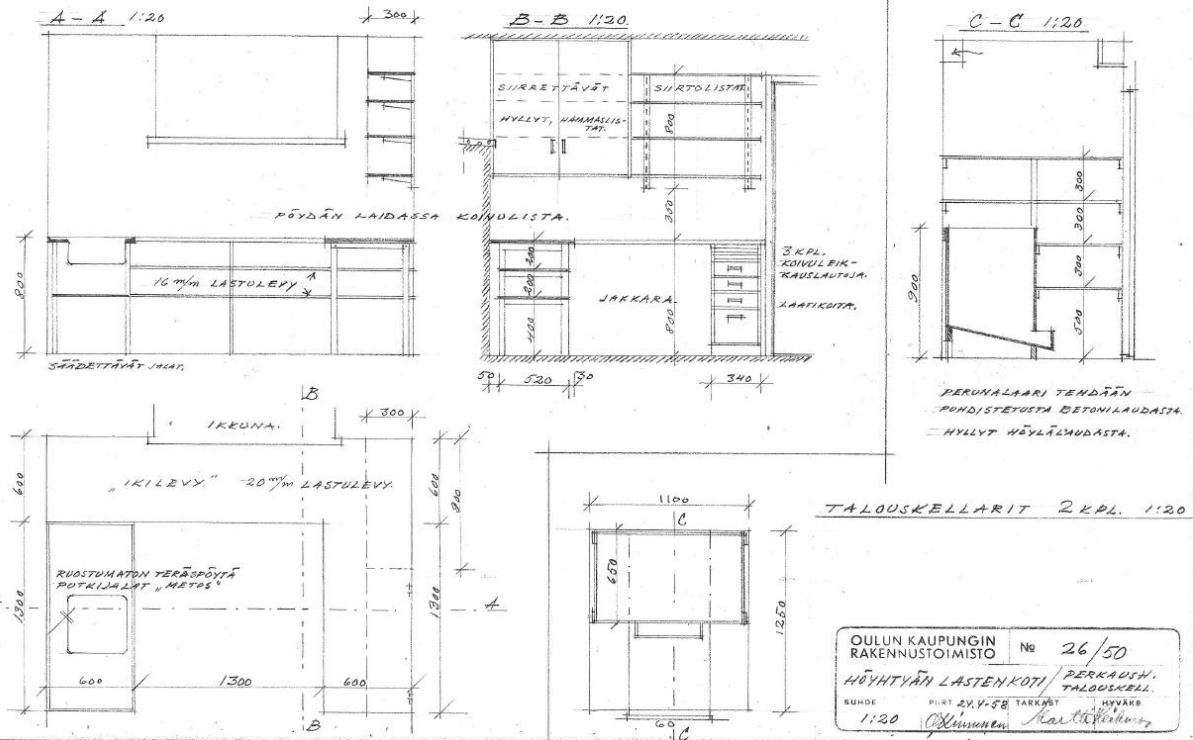
Portaikoissa ja ikkunapenkeissä on käytetty paikalla valettua teräsbetonista, jonka pinta on kiillotettua marmorimosaiikkibetonista. Kellariin ikkunapenkit tehtiin teräshotusta betonista.

Kellarikerroksen lattiat tehtiin Pukkilan yksivärisistä 6-kulmaisista lattialaatoista. Saunaan ja pesutupaan tehtiin tojalevyn päälle sementtilaasti, jonka päälle tuli bitumihuopa sivelyineen vedeneristeeksi. Silitys- ja leikkihuoneen teräshiottuihin lattioihin kiinnitettiin winyl-lattialaatat, kaikki muut kellarikerroksen lattiat valettiin teräsbetonista ja pinnat teräshiottiin.

Ensimmäisen kerroksen lattia tehtiin yksituumaisista sahapintaisista tasaponttilaudoista, laudoituksen päälle levitettiin tervahuopa, jonka päälle valettiin teräsbetonilattia. Kosteiden tilojen lattiat tehtiin kellarin tapaan 6-kulmaisista Pukkilan laatoista. Käytävien ja maitokeittiön lattioissa käytettiin vinyylilaattaa ja muihin lattioihin laitettiin linoleumipäällyste.

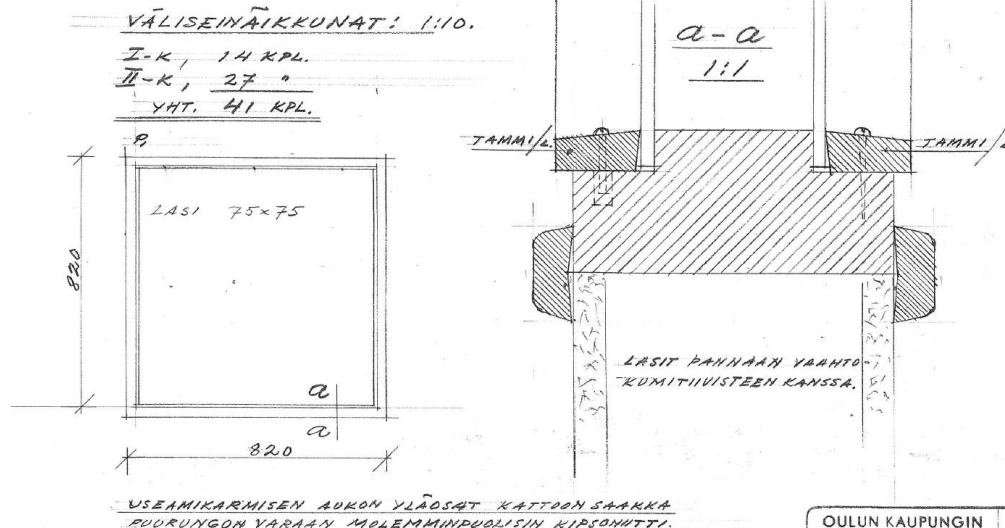
Kalustuksesta ja yksittäisistä kalusteista on olemassa Martti Heikuran tarkastamia erillispiirustuksia. Sähkösuunnittelusta on vastannut Oulun kaupungin sähkölaitos. Sähköurakasta on tehty sopimus Hammarin Sähkö Oy:n kanssa. Putkitöiden urakoinnista tehtiin ensin sopimus Pohjolan Putki Oy:n kanssa, mutta sopimus siirrettiin Oulun Onninen Oy:lle kesken urakan.

PERKAUSHUONEENSISUSTUS 1:20.

Oikealla: yllä perkaushuoneen kalustus ja pöytien mittapiirustukset, päivätty 24.4.1958, laatijana O. Kinnunen, tarkastajana Heikura.

Oikealla: alla väliseinäikkunoiden mittapiirustukset, päivätty 18.4.1958. Laatijana O. Kinnunen, tarkastajana Heikura.

3.4 Käyttö ja muutokset

Höyhtyän kaupunginosan korttelin n:o 9 tontin n:o 1 rakennusjärjestyksen 27-30 § määräämä loppukatselmus on toimitettu 7.11.1958. Rakennus hyväksyttiin kokonaisuudessaan otettavaksi käyttöön. Höyhtyän pienten lastenkoti aloitti toimintansa pian tämän jälkeen.

Nokelan koulun entinen rehtori Sulo Lehto muistelee Höyhtyän lastenkodin aikana herättäneen huolta alueen asukkaissa.

- Alueella oltiin huolissaan lastenkodin mahdollisesti aiheuttamista häiriötekijöistä. Ilmiöhän (nimby) on tänä päivänäkin melko tavallinen.

Lehto ei muista, että lastenkodin lapsista tai toiminnasta olisi koskaan aiheutunut häiriöitä. Lapsia on ollut myös Nokelan koulussa, kuten aikanaan myös lastenkodin johtajan omat tyttäret.

-Lastenkotiahan suunniteltiin alkujaan pienille lapsille, mutta vuosien aikana siellä oli hyvin eri-ikäisiä lapsia, joista jotkut olivat Nokelan koulussa. Mahdollisesti jopa yläasteikäisiäkin saattoi olla joukossa.

1958-1978

Lastenkotitoiminnan aikana tapahtuneet rakennuksen keskeisimmät muutokset ensimmäisinä vuosikymmeninä liittyvät lämmitysjärjestelmän muutoksiin. 1960-luvun lopulla rakennukseen lisättiin öljylämmityskattila. Sen piirustukset ovat vuodelta 1965. Ennen tätä rakennuksessa oli vesikiertoinen puulämmitys. Halkoluukku on edelleenkin näkyvissä rakennuksen länsisivustalla

Vuonna 1978 rakennus liitettiin kaukolämpöön. Lastenkotitoiminnan lisäksi rakennuksessa hoidettiin myös kehitysvammaisia. Vuonna 1963 valmistui myös viereen rakentunut Allinpuiston päiväkotikoti, jonka paikkaa hahmoteltiin jo Höyhtyän lastenkodin rakentamispäätökseen 1955.

1979-1993

Höyhtyän lastenkodin osalta laadittiin saneeraussuunnitelmat 1979. Muutossuunnitelmat pyrittiin laatimaan niin, että entiset väliseinät ja muut rakenteet käytettiin mahdollisimman tarkkaan hyväksi. Oulun rakennusviraston talosuunnitteluosasto arvioi saneerausten kustannuksiksi yhteensä 626 000 mk. Teknisessä varustelussa todettiin uusimistarvetta, kuten myös henkilö- ja paloturvallisuuden määräyksien huomioimisessa. Oulun kaupunginhallitus hyväksyi saneeraussuunnitelman 18.12.1979, § 2707.

Rakennuslupa-asiakirjat lastenkotitilojen muuttaminen alkoholistien huoltolaitokseksi on päivätty 13.3.1980. Tuolloisten asemakaavamääräysten mukaisesti kortteli oli varattu lastenkotia ja lastentaloa varten. Rakennuskatselmusmiehet puolsivat käyttötarkoituksen muuttamista ehdolla, että 3. kerroksessa ullakon kautta johtava poistumistie rajataan 3-15 seinämällä ja pikapalopostit tehdään paloviranomaisten ohjeiden mukaan.

Pajakiven hoitokodin entinen johtaja Olli Törmälä oli aikoinaan paikalla vuoden 1980 remontin vastaanottotarkastuksessa.

- Pajakiven hoitokoti toimi alkuaikoina Oulussa Tuiran Koskitiellä, vuodesta 1966 alkaen. Koskitieltä siirryttiin Hinttaan Pursutie 1:een (nykyään Sammaltie 27). Vuonna 1980 hoitokoti siirtyi Allitielle.

Törmälä muistelee, että ennen Pajakiven hoitokodin siirtymistä Allitiellä olisi toiminut kehitysvammaisten huoltokoti, joka jatkoi toimintaansa kun Pajakiven hoitokoti siirtyi muualle vuonna 1993.

Pajakiven hoitokodissa hoidettiin päihdeongelmista kärsiviä potilaita. Olli Törmälän mukaan hoitokoti otettiin alueella hyvin vastaan, eikä hänen tietoonsa tullut koskaan minkäänlaista hoitokodin asukkaiden aiheuttamaa ongelmaa. Rakennus palveli hoitokodin käytössä vuodet 1980-1993. Tänä aikana tehtiin myös 1991 toteutettu saneeraus, jossa osaan huoneista tehtiin lisälämpöeristys ja muita pieniä korjauksia.

Vuoden 1979-1980 saneerauksen rakennuttajana toimi Oulun kaupunki. Arkkitehtisuunnittelu tehtiin Oulun kaupungin rakennusviraston talosuunnitteluosaston toimesta. LVI-suunnittelusta vastasi LVI-Sasto Ky ja sähkösuunnittelusta Sähköinsinööritoimisto Mauri Ketola Oy.

Saneerauksen yhteydessä ei tehty merkittäviä muutoksia rakennuksen julkisivuihin tai sisätiloihin. Työt käsittivät tilajärjestelyiden muutoksia joitakin väliseiniä purkamalla ja oviaukkoja lisäämällä. Palo-osastoiteja lisättiin ajan vaatimusten mukaisesti palo-ovilla. Pintamateriaaleja saneerattiin mm. kylpyhuoneen laatoituksilla ja lisäeristyksillä.

Tontin länsikärkeen suunniteltiin rakennettavaksi lentopallokenttä. Lentopallokentän sijoituspaikka tuli valita niin, että mahdollisimman vähän joudutaan kaatamaan olemassa olevia puita.

Vuonna 1991 toteutettiin saneeraus, jossa tehtiin pieniä korjauksia. Kahden huoneen sisäseiniin tehtiin lisälämpöeristys. Porraskäytävän 219 parveke poistettiin ja yhden oviaukon yläosaan asennettiin ikkuna. Julkisivuihin tehtiin pieniä korjaustöitä. Neljään huoneeseen tehtiin ulkoseiniin lisälämpöeristys. Pieniä tilamuutostöitä tehtiin sisätilojen osalta; yksi väliseinä purettiin ja yksi oviaukko muurattiin umpeen sekä yhden oven paikkaa siirrettiin. Samassa yhteydessä uusittiin ilmastointiventtiileitä.

1993-2019

Rakennuksessa suoritettiin vuonna 2000 asbestipurkutöitä ja pintamateriaalien uusimisia. Rakennukseen on tehty LVI-saneeraus vuonna 2006. Kulunvalvontalaitteistoa on asennettu vuonna 2012. 2000-luvulla tehdyt muutostyöt ovat olleet melko pieniä, ja niiden aiheuttamat muutokset julkisivuihin ja sisätiloihin ovat olleet LVI-laitteiston läpiviennestä ja putkista johtuvia.

Rakennus jäi tyhjilleen marraskuussa 2018. Ennen tyhjilleen jäämistä siinä toimi AlliMarian palvelukoti, joka toimi mielenterveyskuntoutujien hoitokotina. Rakennus on siis koko historiansa ajan toiminut sosiaalisten palveluiden käytössä.

Pajakiven hoitokoti kuvattuna vuonna 1992. Parvekkeiden katteet on sittemmin päivitetty läpinäkyväksi muovikatteeksi. Kuvat: Olli Törmälä.

3.5 Säilyneisyys

Oulun ensimmäisen kaupunginarkkitehdin Martti Heikuran suunnittelema tiilirakenteinen, rapattu kolmikerroksinen rakennus edustaa tyyppillistä jälleenrakennuskauden arkkitehtuuria. Martti Heikuran arkkitehtuuria on kuvailtu varmaotteiseksi, joskin arkiseksi.⁸ Suunnittelulla vastattiin ajan tarpeisiin ja ratkaisut olivat käytännöllisiä.

Rapatuissa julkisivuissa on tyyppisiä 50-luvun detaljeja, kuten liuskekiviyksityiskohtia. Katto on satulakatto.

Rakennus koostuu yhdestä, porrastetusta päämassasta, jonka Latokartanontien puoleinen pääty on kerrosta korkeampi.

⁸Malmberg, kaupunginarkkitehdin kädenjälki Oulussa.

Höyhtyän entisen lastenkodin julkisivut kuvattuna loppukesänä ja alkutalvesta 2019. Ikkunaruudutus on säännöllinen. Ikkunoita on korjattu 2000-luvun aikana, mutta korjaukset ovat olleet luonteeltaan pinnallisia. Karmit ja ikkunat ovat edelleen alkuperäiset. Rakennuksen kokonaishahmo on säilynyt hyvin alkuperäisenä. Tehdyissä korjauksissa on huomioitu rakennuksen alkuperäiset materiaalivalinnat ja värisävyt.

Viereinen, saman suunnittelijan suunnittelema Allinpuiston päiväkodin rakennus edustaa samaa värimaailmaa.

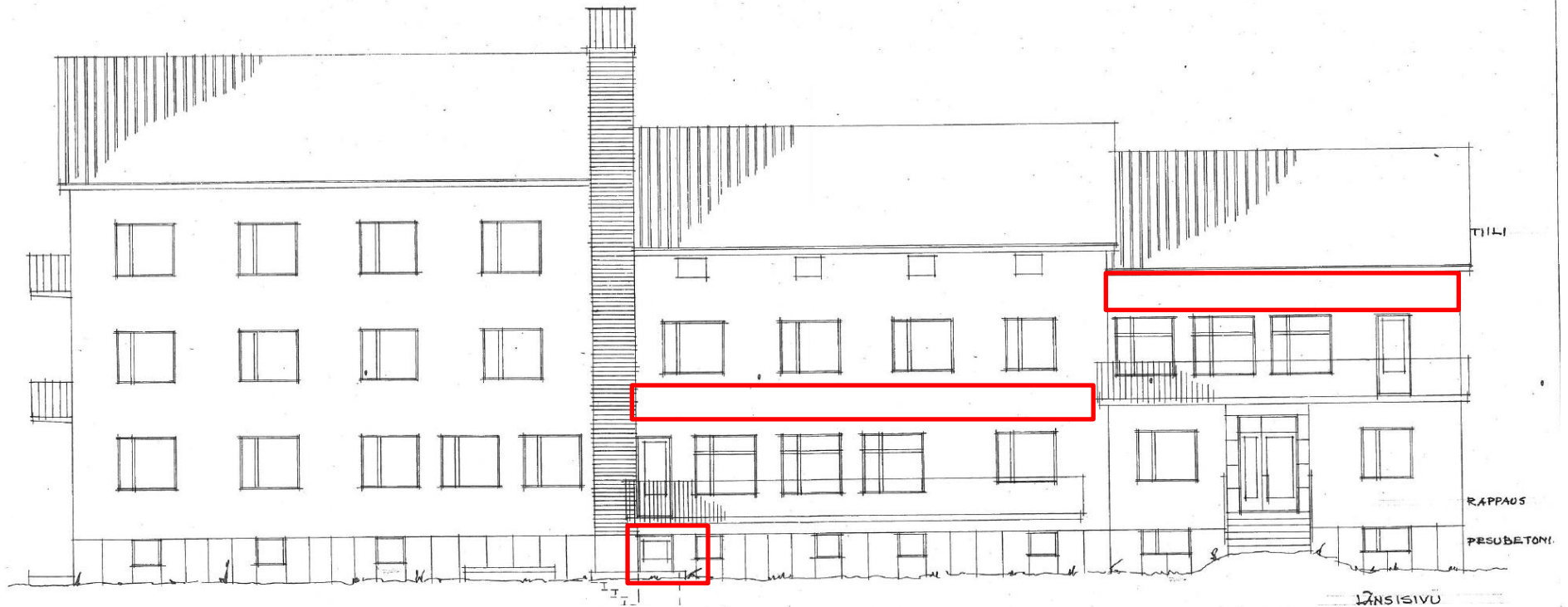

Rakennuksen puiston puolelle avautuva itäjulkisivu on ikkuna-
aukkojen rytmitykseltään leikittelevämpi. Varsinkin pohjoispään
pienet ikkunat muodostavat mielenkiintoisen poikkeaman muuten
melko jäykkään ja säännönmukaiseen ruudutukseen.

Julkisivuihin kohdistuneet muutokset ovat vähäisiä ja korjaukset on
tehty alkuperäistä kunnioittaen. Julkisivujen värisävyt ja
materiaalivalinnat ovat edelleen alkuperäisen mukaiset. Yhden
ikkunan osalta yläosaan on tehty IV-läpivienti ja toisen sisäänkäynnin
vierteen on puhkaistu postiluukku (oranssi merkintä). Keskiosaan on
tehty IV-läpivienti (oranssi merkintä). Yksi parveke on poistettu
itäpuolelta (punainen merkintä).

Yllä: Itäjulkisivu Martti Heikura, 14.9.1956.

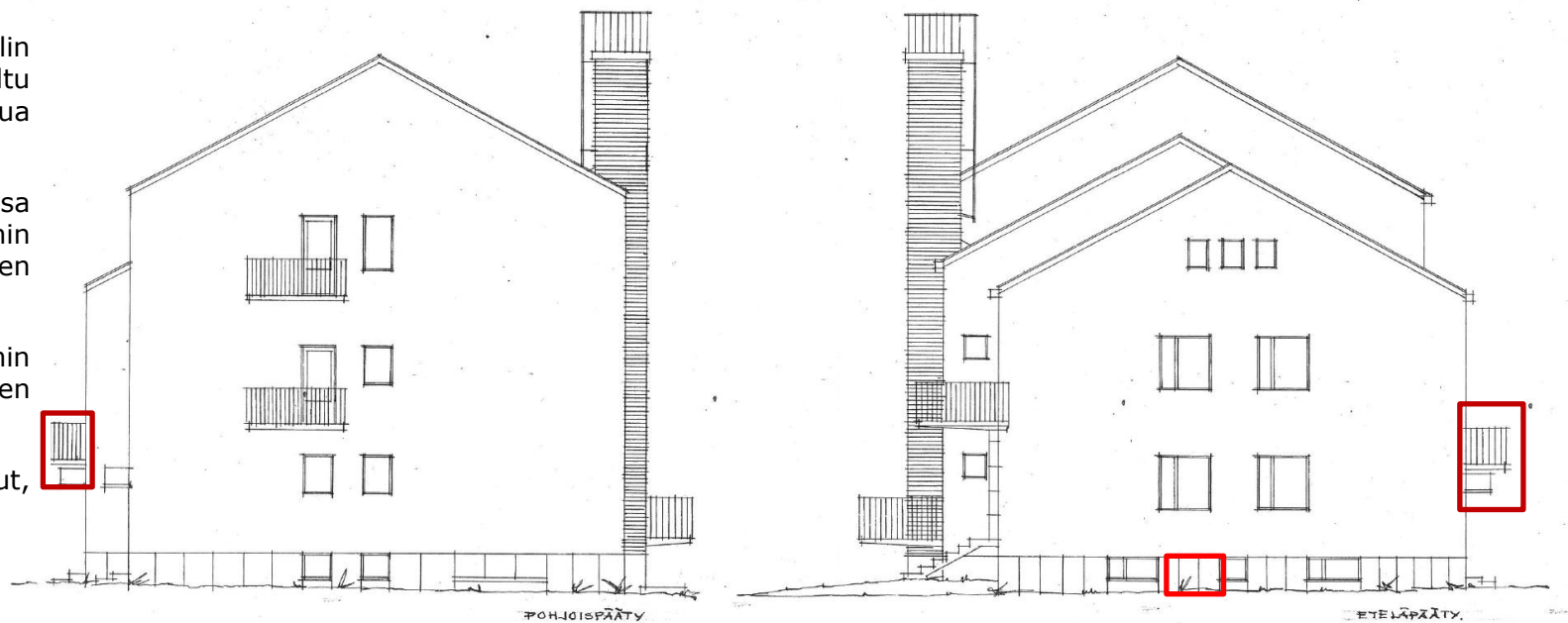

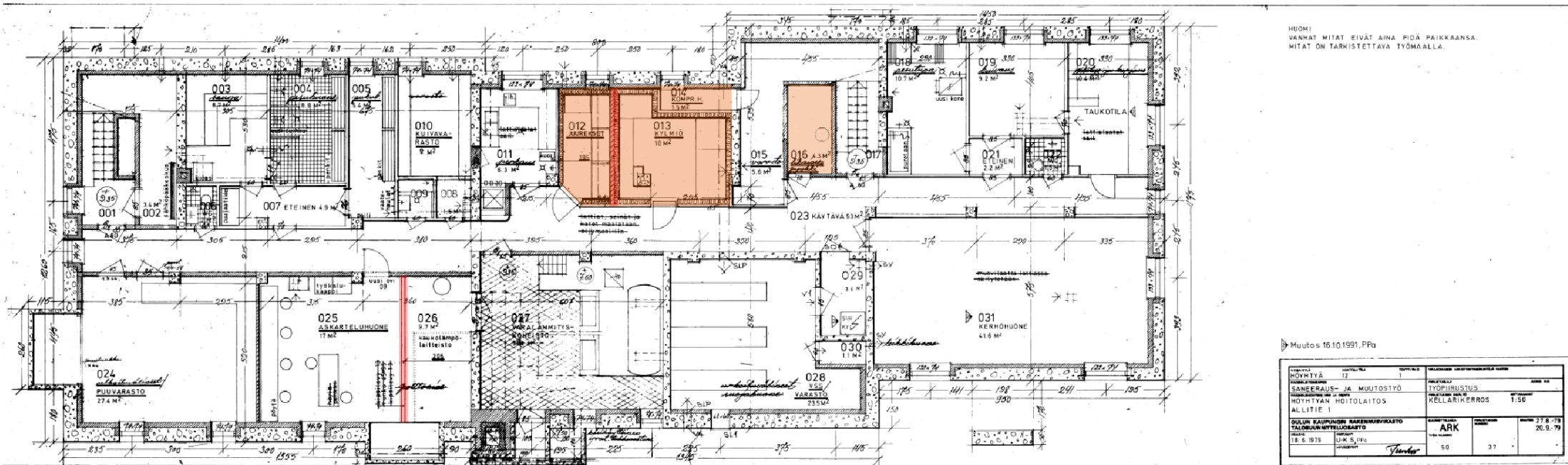
Alkuperäispiirustuksissa sokkelin julkisivumateriaaliksi on ajateltu pystyuritettua tai elementoitua pesubetonia.

Näkyvin muutos julkisivuissa lienee parvekkeiden myöhemmin lisätyt katteet ja porras (punainen merkintä).

Eteläpäättyyn on myöhemmin tehty IV-läpivienti (punainen merkintä).

Länsi-, pohjois- ja eteläjulkisivut, Martti Heikura 14.9.1956.

HUOMI!
VENNAT MITAT EIVÄT AINA PIDÄ PAIKKAANSA.
MITAT ON TARKISTETTAVA TYÖMAALLA.

Muutos 16.10.1991, PPa

Pohjapiirroksista on tehty versiot, jotka on päivätty syyskuulle 1956 ja maaliskuulle 1957 päivätty versio, joka vaikuttaa olevan toteutunut tilanne. Rakennuslupaa on haettu syyskuulle 1956 päivättyillä kuvilla. Merkittävimmät muutostyöt liittyvät 1979-1980 tehtyyn saneeraukseen, jolloin tilajakoa muutettiin. 1990- ja 2000-lukujen saneerauksissa tehdyt muutostyöt olivat vähäisempiä.

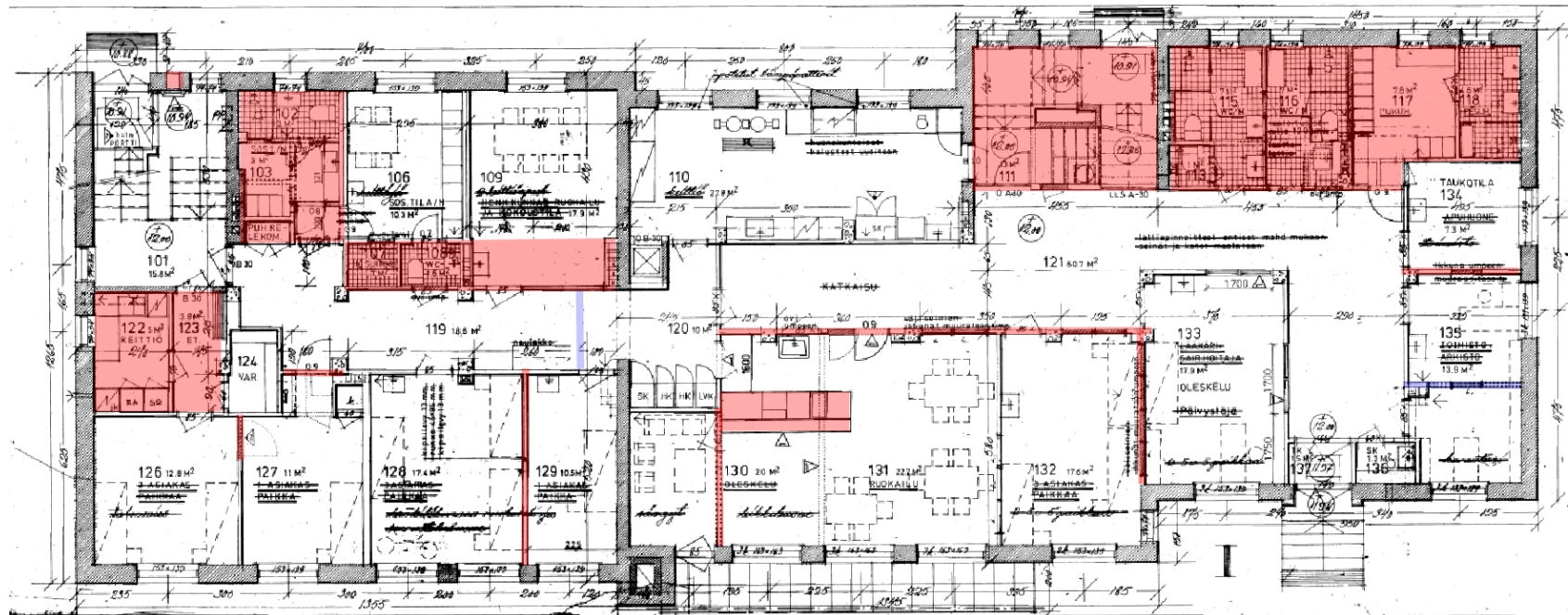
Kellarikerros

Maaliskuun 1957 piirustukset eivät eroa kellarin osalta syyskuun 1956 piirustuksista muuten, kuin ulkoiluvälinevaraston ja polttoainevaraston väliseinän osalta. Porrashuoneisiin johtavia ovia ei myöskään ollut 1956 piirustuksissa.

Vuonna 1979-1980 toteutetussa saneerauksessa kellaritiloihin ei kohdistunut kovin merkittäviä muutoksia. Polttoainevarasto muutettiin askarteluhuoneeksi ja siihen tehtiin uusi väliseinä. Huoneiden käyttöä muutettiin, mutta muilta osin ei ole tehty huonetilamuutoksia.

Kellarikerroksen pohjapiirros: Oulun kaupungin talosuunnitteluosaston 18.6.1979 päivätty piirros, jota on täydennetty 16.10.1991. Punaisella on merkitty muutokset alkuperäisiin piirustuksiin.

Alkuperäiseen kellarikerrokseen sijoitettiin varastotilaa, pannuhuone, pesutupa-, pesu ja saunatilat. Päättyyn sijoitettiin leikkihuone. Rakennuksen keskellä kulkee käytävätila, joka sijaitsee suunnilleen samalla kohdalla joka kerroksessa.

HUOM!
VANHAT MITAT EIVÄT AINA PIDÄ PAIKKAANSA.
MITAT ON TARKISTETTAVA TYÖMAALLA.

PALOPÖSTIT PALOVIRANOMAIKSEN OHJEIDEN MUKAAN

- ▶ Muutos 28.10.1991, PPa
- ▶ Muutos 12.12.1990, huoneet 130, 131, 133, 101 RP

PROJEKTI HOVINTYÖ	LOUNASKA 12	OSASTO 3	PROJEKTI HOVINTYÖ	HOVINTYÖ	HOVINTYÖ
PROJEKTI SANEERAUS- JA MUUTOSTYÖ	HOVINTYÖ	HOVINTYÖ	HOVINTYÖ	HOVINTYÖ	HOVINTYÖ
HOVINTYÖN HOVINTYÖN HOVINTYÖN	HOVINTYÖN HOVINTYÖN	HOVINTYÖN HOVINTYÖN	HOVINTYÖN HOVINTYÖN	HOVINTYÖN HOVINTYÖN	HOVINTYÖN HOVINTYÖN
HOVINTYÖN HOVINTYÖN	HOVINTYÖN HOVINTYÖN	HOVINTYÖN HOVINTYÖN	HOVINTYÖN HOVINTYÖN	HOVINTYÖN HOVINTYÖN	HOVINTYÖN HOVINTYÖN
HOVINTYÖN HOVINTYÖN	HOVINTYÖN HOVINTYÖN	HOVINTYÖN HOVINTYÖN	HOVINTYÖN HOVINTYÖN	HOVINTYÖN HOVINTYÖN	HOVINTYÖN HOVINTYÖN

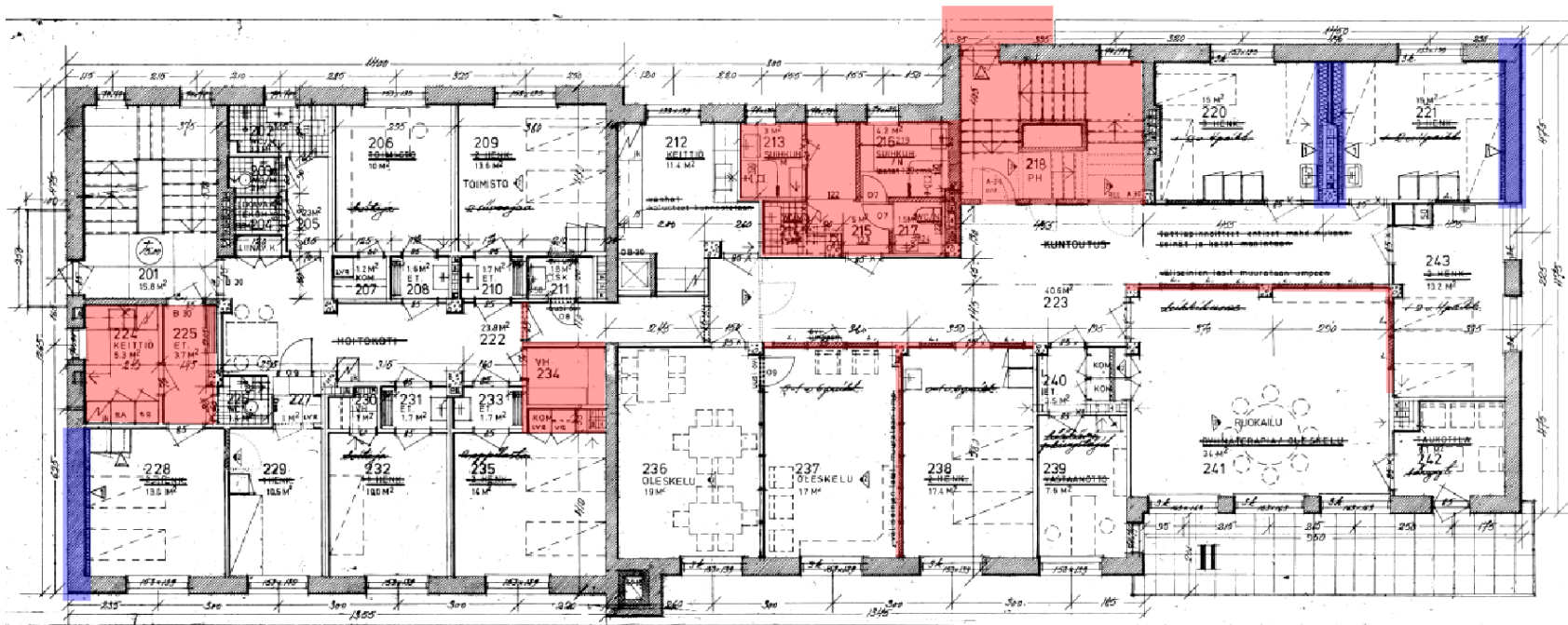
Ensimmäinen kerros

Ensimmäisen kerroksen osalta pohjapiirroksiin on tehty tarkistusluontoisia tarkennuksia, kun verrataan 1956 ja 1957 päivättyjä piirustuksia. 1979-1980 saneerauksen yhteydessä on tehty ruokailulinjasto ja ruokailutila entisen leikkihuoneen paikalle. Samassa yhteydessä leikkihuoneen väliseinän ikkunat muurattiin umpeen. Wc-tiloja on tehty lisää olemassa olleiden wc-tilojen läheisyyteen. Toisen wc-tilan yhteyteen on tehty sosiaalitulat. Seiniä on purettu ruokailutilan ja entisen karanteenin kohdalta. Porrashuoneen yhteydessä ollut pyykkikuilu on poistettu. Kokonaisuudessaan muutokset ovat melko vähäisiä ja suurin nähtävissä oleva vaikutus on ollut pintojen uusimisella.

Pohjapiirros: Oulun kaupungin talosuunnitteluosaston 18.6.1979 päivätty piirros, jota on täydennetty 16.10.1991. Punaisella on merkitty muutokset alkuperäisiin piirustuksiin. Purettu seinät on merkitty sinisellä.

Alkuperäisten piirustusten mukaan ensimmäiseen kerrokseen on sijoitettu 2-5-vuotiaiden lasten huoneet, joihin oli merkitty 10 vuodepaikkaa, eristys- ja karanteenitilat, keittiö- ja ruokailutilat, talonmiehen ja keittiöhenkilökunnan asuintilat ja toimistotilaa. Pohjaratkaisu on selkeä ja käytännöllinen. Rakennuksen keskelle oli sijoitettu käytävätila, jolle on kulku kaikista huoneista.

Pääsisäänkäynti merkittiin Allitien puolelle. Sisäänkäynnin välittömään läheisyyteen sijoitettiin toimisto- ja karanteenitilat.

HUOMI
VANHAT MITAT EIYET AINA PIDÄ PAIKKAANSA
MITAT ON TARKISTETTAVA TYÖMAALLA

▶ Muutos 12.2.1990, huoneet 219, 220, 221, 226 RP
▶ Muutos 8.11.1991, PPO

ALUEKORTTI	KORTTELINUMERO	SIIRTYNÄKÖ	MAKSETTU OIKENTAMISMAKSU
10211/10	12	5	
TOIMIKUNNAN	TOIMIKUNNAN	TOIMIKUNNAN	TOIMIKUNNAN
SANEERAUS- JA MUUTOSTYÖ	TYÖPIIRUSTUS	ARVON	ARVON
18.6.1979	2. KERROS	1.50	278,-
18.6.1979	50	39	268,-

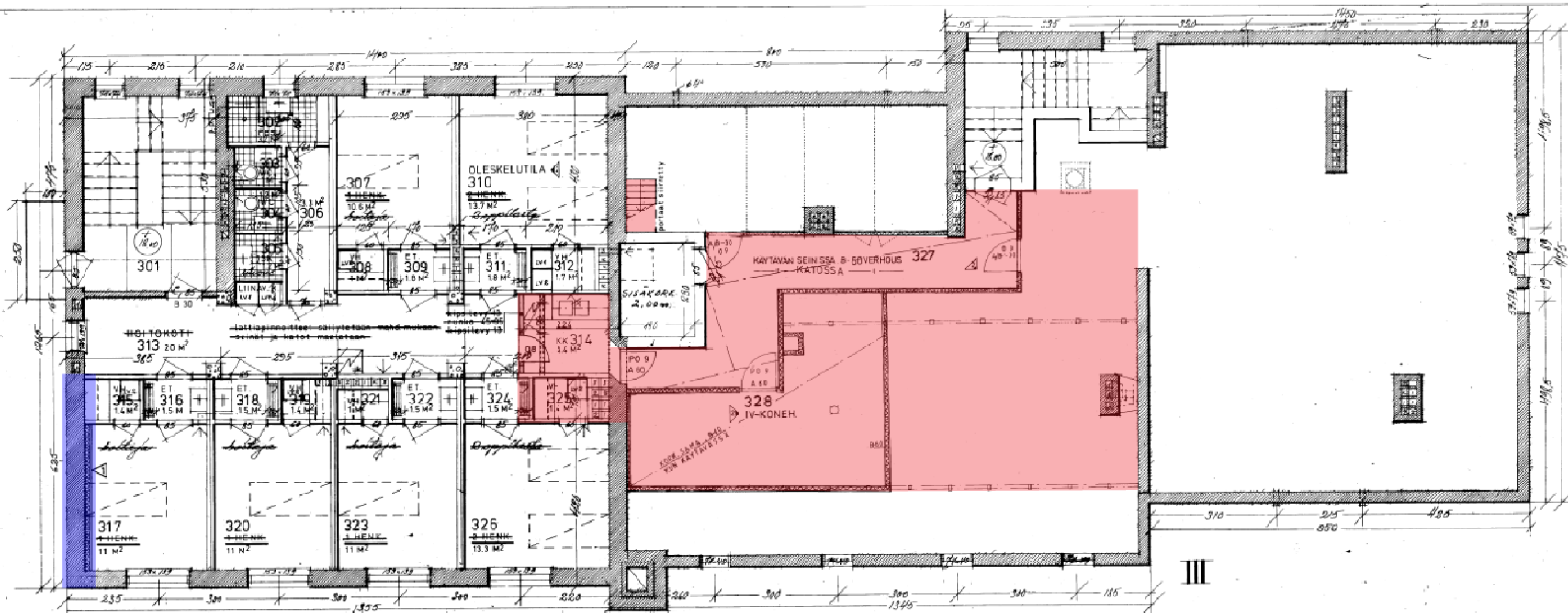
Toinen kerros

Toisen kerroksen huonetilaohjelmassa ei ole tapahtunut mainittavia muutoksia. Entisen johtajattaren huoneiston väliovi on tukittu ja puhkaistu uusi oviaukko käytävään. Keskellä sijaitsevan porrashuoneen rakennetta on muutettu, varastotila on poistunut ja toinen oviaukko on korvattu ikkunaseinällä.

Pohjapiirros: Oulun kaupungin talosuunnitteluosaston 18.6.1979 päivätty piirros, jota on täydennetty 16.10.1991. Punaisella on merkitty muutoksien kohteena ollut porraskäytävä, sekä seinät, joista on muurattu alkuperäiset ikkunat umpeen ja muutetut oviaukot. Sinisellä on merkitty seinät, joihin on tehty lisäeristyksiä. Porraskäytävän yhteydessä ollut parveke on poistettu ja oviaukko muurattu umpeen.

Alkuperäisissä piirustuksissa toiseen kerrokseen oli sijoitettu 0-1-vuotiaiden lasten asuintilat, joita oli 18 paikkaa, ja 1-2-vuotiaiden

asuintiloja, joita oli yhteensä 12 paikkaa. Lisäksi toisessa kerroksessa oli johtajattaren ja henkilökunnan asuintiloja, maitokeittiö ja lääkärin vastaanottotila.

MUUT
VÄHÄN MITAT EIVÄT AINA PIDÄ PAIKKAAN
MITAT ON TÄRKEITETTÄVÄ TYÖMAALLA.

► Muutos 8.11.1991, PPa
► Muutos 17.12.1990, huone 317 RP

1. KORTTELI	22	1	1	1
HOYNTYÄ	12			
TOIMINTALUOKKA				
SANEERAUS- JA MUUTOSTYÖ				
HOYNTYÄN HOITOLAITOS				
ALLITIE 1				
TOIMINTALUOKKA				
TYÖPIIRUSTUS				
HOYNTYÄN HOITOLAITOS				
3. KERRUS				
1.50				
27.6.-79				
12.5.-79				
7.1.-80				
ARK				
50				
40				

Kolmas kerros/ullakko

Ullakkokerrokseen on tehty 1979-1980 saneerauksen yhteydessä IV-konehuone ja palo-osastointi. Muilta osin huonejärjestys noudattelee alkuperäistä.

Pohjapiirros: Oulun kaupungin talosuunnitteluosaston 18.6.1979 päivätty piirros, jota on täydennetty 16.10.1991. Punaisella on merkitty muutokset alkuperäisiin piirustuksiin: ullakolle tehty IV-konehuone, jonne on puhkaistu ovi. Keittokomero on laajennettu vaatehuoneen puolelle. Sinisellä on merkitty seinä, johon on 1990-luvun remontin yhteydessä tehty lisäeristys.

Alkuperäisessä tilaohjelmassa kolmanteen kerrokseen oli sijoitettu varastotilat ja hoitajien asuintiloja sekä oppilaiden tiloja, joissa yksi huone oli ajateltu kahdelle oppilaalle.

4. NYKYTILANNE

Höyhtyän entinen lastenkoti on säilynyt ulkoisesti alkuperäisen näköisenä. Rakennukseen on tehty pieniä korjauksia, jotka eivät kuitenkaan ole vaikuttaneet merkittävästi rakennuksen ulkoasuun. Myös sisätilojen osalta muutokset ovat vähäisiä ja ne on toteutettu alkuperäistä mukailleen.

4.1. Piha, rakenteet ja ympäristö

Höyhtyän entisen lastenkodin piha-alueesta ei ole tehty pihasuunnitelmia. Piha on melko askeettinen, käsittäen pysäköintialueen ja nurmialuetta. Piha-alueella kasvaa useita vanhoja puita. Aluetta ympäröivä aita vaikuttaa olevan alkuperäinen ainakin Allitien puoleisella sivustalla.

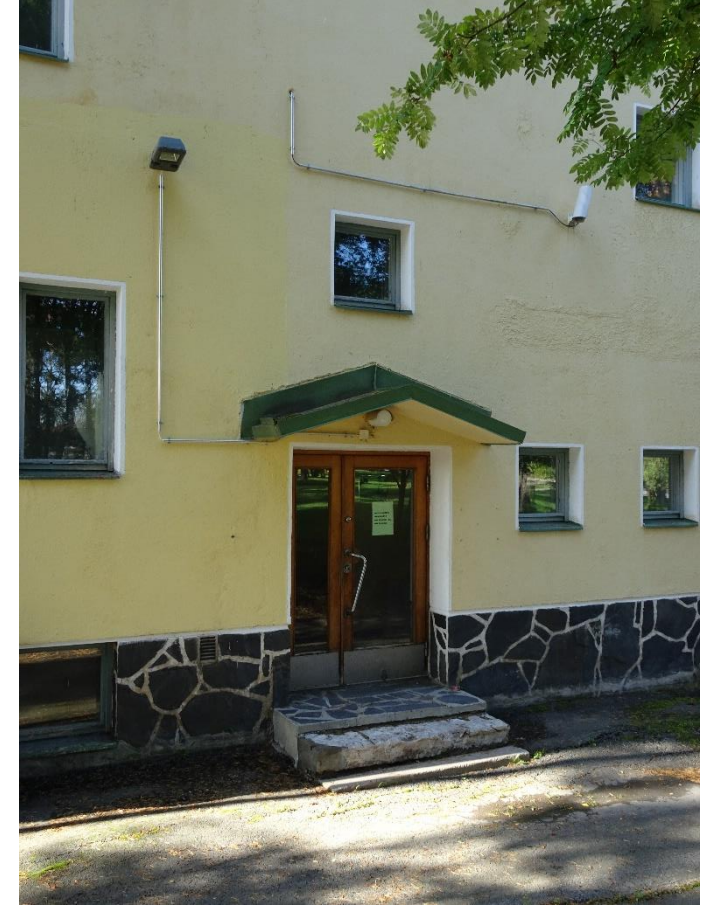
Pysäköintipaikkoja on sijoitettu tontin eteläreunalle, päiväkodin viereisen aidan lähelle ja Latokartanontien puolelle. Kulkuväylä Allitieltä pysäköintialueelle on asfaltoitu. Osa pihan kulkuväylistä on asfaltoitu. Kulkureittejä pääoville on laatoitettu. Laatoitukset ovat aikojen saatossa nurmettuneet.

Portti ja kulkuyhteys Allitieltä. Aita on todennäköisesti alkuperäinen. Asfaltointi on tehty myöhemmin.

Valaisimia on lisätty piha-alueelle rakennuksen valmistumisen jälkeen. Alkuperäisiä valaisimia on säilynyt rakennuksen julkisivuissa.

Latokartanontieltä kulkee huoltotie entisen Höyhtyän lastenkodin takapihalle. Huoltotie on asfaltoitu ja jätehuolto on sijoitettu huoltotien pätyyn. Myös huoltotien portilla on alkuperäisen oloiset porttirakenteet. Portin teräsbetonipilarit on pinnoitettu liuskekivellä ja ne ovat osittain rapautuneet ja sammaloituneet.

Aitat ovat vihreitä panssariverkkoaitoja. Kääntöportit ovat arkisia hitsattuja pystytankoteräksiä metalliputkikehässä. Aluetta ympäröivä aita on metalliputkikehäpanssariverkkoaitaelementtejä. Verkkoja

lienee uusittu vuosien saatossa. Aita on ikäänsä nähden melko hyvässä kunnossa.

Huoltotiellä sijaitsevan sisäänkäynnin portaat ovat osin rapautuneet. Porras on alkuperäinen liuskekiviporras. Sisäänkäynnin oikealla puolella on nähtävissä poistetun parvekkeen kohdalla pieniä jälkiä julkisivumuurauksessa, jossa parveke sijaitsi.

Piha-alueen maanpintaa on madallettu 1991 saneeraustöiden yhteydessä. Rakennustyöselostuksen mukaan pintavedet johdettiin rakennuksen ulkoseinästä pois päin, Latokartanontien suuntaan samalla kun piha-alueen rakennekerrokset uusittiin.

4.2 Rakennuksen ulkovaippa

Vesikatto

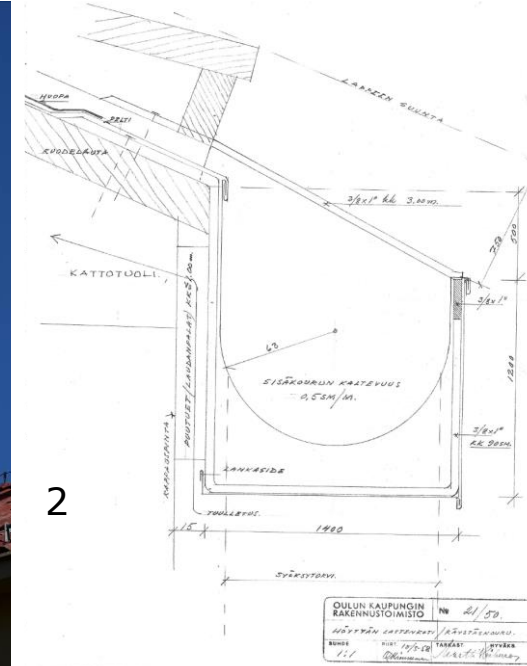
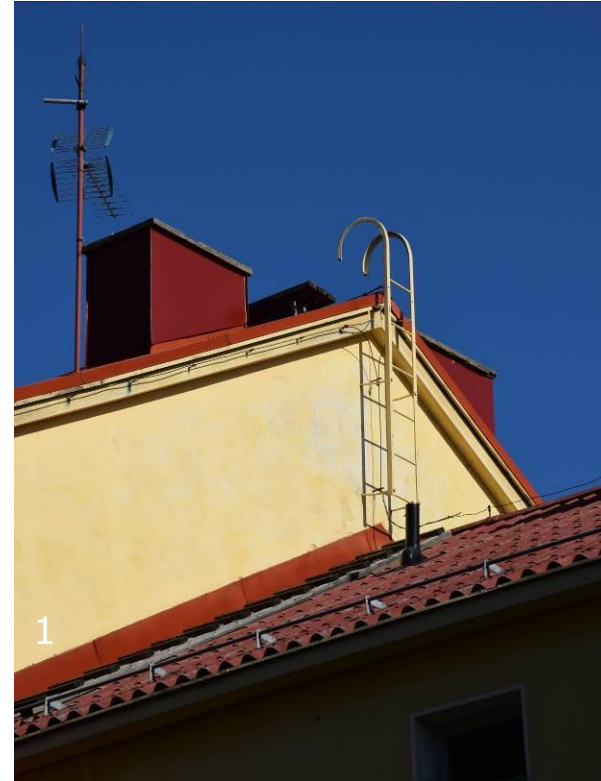
Rakennuksessa on punatiilinen satulakatto. Räystääs on lyhyt avoräystääs. Katolle on myöhemmin asennettu lumiesteet. Savupiiput on pellitetty. Osa syöksytorvista on uusittu. Rakennuksen vesikatteesta on tehty kuntoselvitysraportti (Insinööritoimisto Instaro Oy, 28.7.2011).

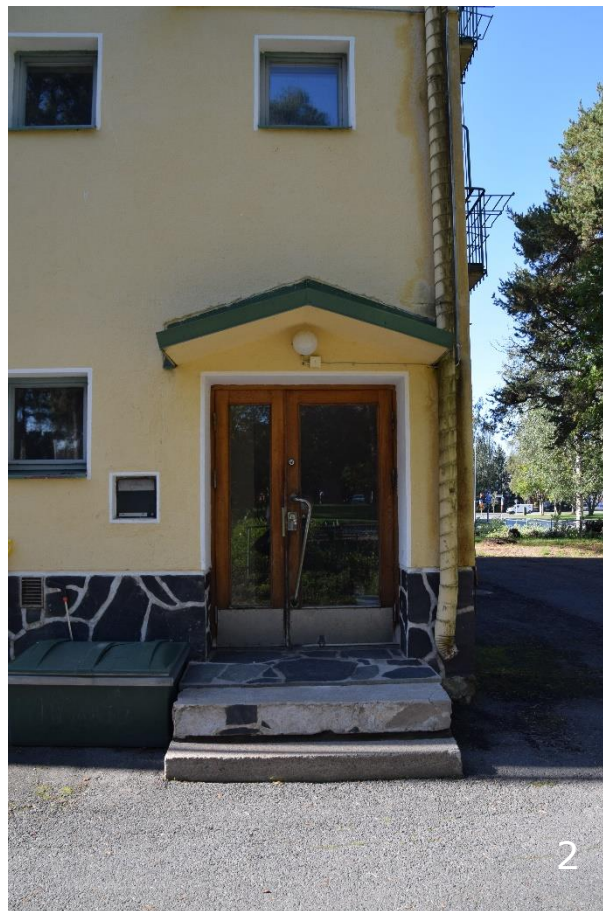
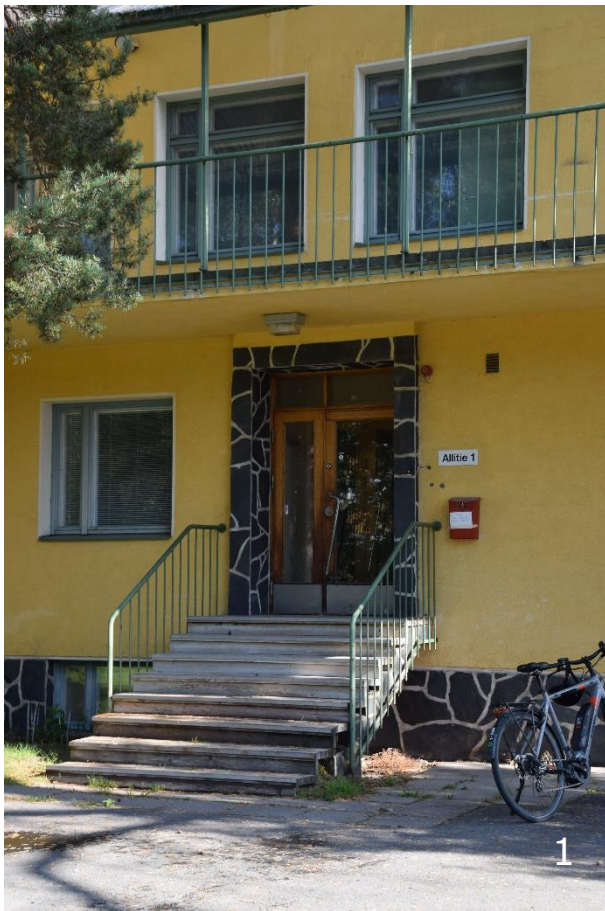
"Tehtyn kuntotutkimuksen mukaan vesikatteessa on useita epätiivitä läpivientejä ja pellityksiä, joista vesi valuu ullakotilaan. Myös rakennuksen korkeamman osan savupiipusta on irronnut betonipalasia."

Julkisivut

Rakennuksen julkisivut ovat keltaiseksi maalattua rappausa. Julkisivut on maalattu entisiin värisävyihin perustuen 1980-luvulla. Ovet ja ikkunat on tehty puusta erikoispiirustusten mukaan. Ikkunoita on kunnostettu, mutta niitä ei ole vaihdettu. Maalaus on pysynyt alkuperäisen mukaisena. Julkisivuissa on paikoin nähtävissä hienoisia halkeamia. Sokkelin pintamateriaalina on käytetty liuskekiveä.

1. Katon lumiesteet.
2. Martti Heikuran 15.3.1958 päivätty mittapiirustus räystäskourusta.
3. Räystäskouru, joka on puhdistamatta ja kierresaumaputkesta tehty syöksytorvi.
4. Halkeama julkisivussa

ULKOMAALAUUS

- seinät	Holvi-kalkkimaali, 307 voinkeltainen	
- ikkunasyvennykset	Holvi-kalkkimaali, 315 liljanvalkoinen	
- ikkunanpuitteet	valkoinen	
- ikkunoiden karmit ja listat	Teho-öljymaali, Monicolor 6720	
- maalattavat ovet karmeineen ja listoineen	Teho-öljymaali, Monicolor 6720	
- parvekkeiden kaiteet, sadekatosten kannattajat, ikkunapellit, porraskäiteet	Kirjo 243	
- räystäskourut, syöksytorvet, ovien kattopellit, tikkaat	Kirjo 201	
- parvekkeiden lattiat	Betolux 237	
- puuportaat	Valtti color 20	

Tämä entisiin sävyihin perustuva värityssuunnitelma kumooa ja korvaa toukokuussa 1986 tehdyn värityssuunnitelman.

15.7.86 Teela Rytimä 3

Sisäänkäynnit

Pääsisäänkäynti (1) sijaitsee Alltien puoleisella julkisivulla, rakennuksen eteläpäädyssä. Oviaukko on korostettu liuskekiviportaalilla, joka mukailee sokkelia. Sisäänkäynnille vievät portaat ovat hieman rapautuneet ja niiden päälle on tehty laudoitus. Samassa yhteydessä portaita loivennettiin lisäämällä askelmia. Portaiden vihreät metallikaiteet ovat alkuperäiset.

Alkuperäisen rakennustyöselostuksen mukaan ovet ovat mäntyovia ja niiden lasilistat tammea.⁹ Ovet ovat kuitenkin täysin tammea. Rakennuksen itäisivulla sijaitsee kaksi sisäänkäyntiä, jotka johtavat

porraskäytäviin (2). Oville on kahden askelman tasoero, askelmat ovat rapautuneet. Ovet ovat samanlaisia kuin pääsisäänkäynnin ovi.

Oviaukot on korostettu valkoisella maalilla ja oven yllä on vihreällä korostettu kate. Nämä sisäänkäynnit ovat keskenään identtisiä. Päädyn sisäänkäynnin viereen on puhkaistu postilaatikko, jota ei näy lupakuvien julkisivupiirustuksissa.

Rakennukseen on tehty värityssuunnitelma 15.7.1986, joka kumosi aiemman värityssuunnitelman. Värityssuunnitelma laadittiin alkuperäisiin värisävyihin pohjautuvaksi.

⁹Rakennustyöselitys, Martti Heikura, tammikuu 1957.

Ikkunat

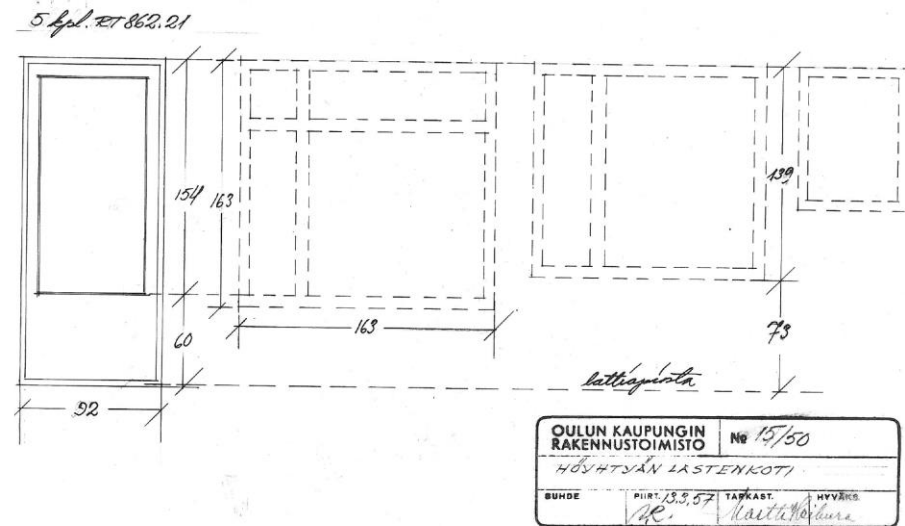
Ikkunoiden karmit ja listat ovat harmaaksi maalattua puuta. Ikkunapellit on maalattu vihreäksi ja ikkuna-aukot on korostettu valkoiseksi maalatulla sileäksi hiertorapatulla kehyksellä.

Ikkunat ovat maalattua mäntyä. Lastenhuoneisiin, leikkihuoneisiin (kellaria lukuun ottamatta), eristyshuoneeseen, lääkärin huoneeseen ja karanteeniin tuli kolminkertaiset ja muihin huoneisiin sekä kellariin kaksinkertaiset, sisäänaukeavat ikkunat. Ullakon ikkunoista tehtiin yksinkertaiset, ulospäin aukeavat ikkunat. Lasit kiinnitettiin tammilistoilla mäntykarmiin.¹⁰ Lasituslistat on myös maalattu.

Kellarin näkyvässä osissa pintamateriaalina on liuskekivi. Kellarin ikkunoiden karmien väri on yhteneväinen muiden ikkunoiden kanssa, mutta valkoinen korostusväri puuttuu pielistä.

Ylhäällä oikealla Martti Heikuran mittapiirustus ikkunoista. Alla itäjulkisivun ikkunoita. Yhteen ikkunaan on asennettu ilmastoinnin tuloilman lumisieppari.

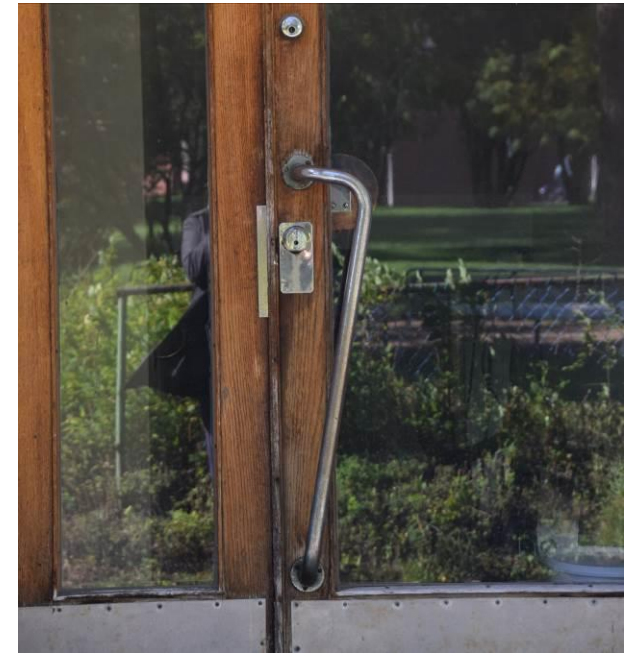
¹⁰Rakennustyöselitys, Martti Heikura, tammikuu 1957.

Rakennuksen ikkunoita. Ikkunat ovat säilyneet alkuperäisinä. Ylinnä vasemmalla olevassa kuvassa näkyy ilmastoinnin poistoilmasäleikkö. Alaoikealla on kellarin halkoluukku ja sen päällä ilmastoinnin poistokanava.

Yksityiskohtia ulkojulkisivuista

Polykarbonaattiaaltolevyvalokate on lisätty myöhemmin, katteen kannattimet on maalattu vihreiksi. Parvekekaiteet ovat alkuperäisiä. Myös ulko-ovien vetimet ovat alkuperäisiä. Sokkelin alkuperäiset tuuletusventtiilisäleiköt ja valaisimet ovat kiinnostavia yksityiskohtia.

4.3 Sisätilat

Sisätiloissa rakennuksen käytön aikana tehdyt muutokset ovat pääasiassa pintamateriaaleihin kohdistuneita ja kokonaisuudessaan melko vähäisiä. Rakennus saneerattiin vuosien 1979-1980 aikana päihdehuollon käyttöön.

Kellarikerroksen osalta tuolloin tehtiin askarteluhuoneen seinään aukko käytävään ovea varten ja askarteluhuoneesta erotettiin kaukolämpölaitteistolle tila uudella väliseinällä. Kuivavaraston ja perkaushuoneen välinen ovi poistettiin ja aukko muurattiin umpeen. Myös kuivavarastoon tehtiin uusi ovi suoraan käytävältä ja juurikasvarastoon tehtiin lämpöeristyksiä.

Ensimmäisen kerroksen osalta eristys- ja karanteenihuoneistosta tehtiin toimisto purkamalla niiden välinen seinä. Samoin hormien ympäröivä seinä purettiin ja tehtiin uusi käynti wc-tiloihin. Wc-tiloihin tehtiin tilamuutoksia seiniä ja ovia muokkaamalla.

Sisäseinät

Sisäseinät ovat maalattuja levy-, tiili- ja betoniseiniä. Seinien värisävyt ovat pääsääntöisesti vaaleita. Värimaailma on muuttunut melko vähän alkuperäisestä. Varsinkin wc- ja suihkutilojen kaakelointia ja pintamateriaaleja on vuosien saatossa uusittu. IV-putkia on lisätty saneerausten yhteydessä 1980-2000-luvuilla.

Osa alkuperäisestä kalustuksesta on säilynyt. Osa sisätilojen valaisimista vaikuttaa olevan alkuperäisiä. Ruokasalin kattoon on asennettu rei'itetty Gyproc-akustiikkalevy 1990-luvun saneerauksen yhteydessä. Lattiapäällyste on asennettu samaan aikaan.

Yllä vasemmalla: wc-tilojen seinien laatoitusta on uusittu. Lattialaatat ovat todennäköisesti alkuperäiset.

Yllä oikealla: ruokasali

Alla vasemmalla: naulakko vaikuttaa edustavan samaa aikakautta kuin rakennuskin.

Alla oikealla: Oleskelutilan huoneikkuna.

Lattiat ja sisäkatot

Lattioiden pintamateriaaleja on uusittu tehtyjen saneerauksien yhteydessä. Alkuperäiset käyttökerrosten lattiamateriaalit ovat olleet vinyylilaattaa tai linoleumia. Osaan tiloista on myöhemmin asennettu muovimatto. Kellarin lattiat olivat teräshiottua betonia. Kellarin betonilattia on myöhemmin maalattu. Porrashuoneen marmorimosaiikkibetoni on alkuperäinen.

Kylpyhuoneiden ja kosteiden tilojen lattiat oli laatoitettu. Osassa kylpyhuoneita on edelleen alkuperäinen, 6-kulmaisista Pukkilan laatoista tehty laatoitus.

Portaikoissa ja ikkunapenkeissä on käytetty paikalla valettua teräsbetonia, jonka pinta on marmorimosaiikkibetonia. Kellariin ikkunapenkit tehtiin teräshiotusta betonista.

Alun perin Leikkihuoneiden ja kesikäytävien ja henkilökunnan ruokasalin kattoihin kiinnitettiin valun aikana rimat, joihin naulattiin

Kipsonit-kattolaatat. Muihin kattoihin ja seiniin tehtiin sileä rappaus. Kellarin osalta katot jätettiin rappaamatta ja kellaritilojen seinät. Myöhemmin kattoihin on lisätty akustiikkalevyjä. IV-putket on sijoitettu myöhemmässä vaiheessa pääasiassa käytävien katoille ja jätetty näkyviin.

Alla ensimmäinen vasemmalla: kellarin käytävätiloja, ilmastointikanavat ovat näkyvin muutos sisätiloissa. Lattia on maalattu alkuperäisiä värisävyjä kunnioittaen.

Toinen vasemmalta: Huoneeseen on laitettu tapetti ja muovimatto. Ikkunapenkki on alkuperäinen, marmorimosaiikkibetonista tehty.

Toinen oikealta: Käytävätilojen värimaailma mukailee alkuperäistä.

Ensimmäinen oikealla: Portaikon marmorimosaiikkipinta ja metallikaiteet ovat alkuperäiset.

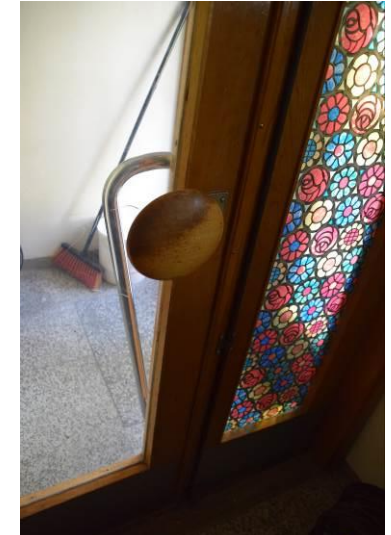

Ikkunat ja ikkunapenkit

Ikkunat ovat alkuperäisiä, kaksi- ja kolmelasisia sisäänpäin avautuvia ikkunoita. Kellarin ikkunat ovat yksilasisia. Ikkunoiden heloitus ja ikkunapenkit ovat säilyneet pääosin alkuperäisinä.

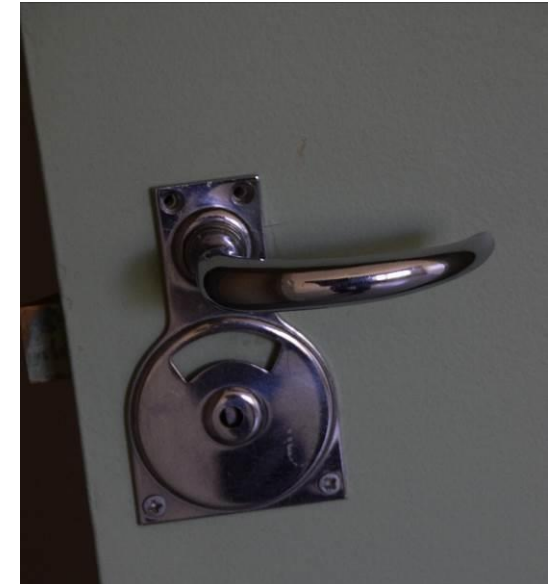
Ikkunapenkit on tehty marmorimosaiikkibetonista, kellarien osalta penkit on tehty teräshiotusta betonista. Lasit on kiinnitetty maalatuilla tammilistoilla mäntykarmiin. Ikkuna-aukon sisäpielet on maalattu alkydiöljymaalilla. Patterit on sijoitettu ikkunapenkkiin alle, ikkunoiden alapuolelle.

Sisäovet

Sisäovet ovat säilyneet alkuperäisen kaltaisina. Sisäovia on maalattu 2000-luvun korjausten yhteydessä. Tässä yhteydessä ovien kynnyksiä ja on poistettu. Ovien alkuperäisiä kahvoja on säilynyt, osassa ovia kahva on uusittu.

Porrashuoneet

Latokartanontien porrashuone on säilynyt alkuperäisenä. Eteläisemmän porrashuoneen yhteydessä sijainnut pyykkikuilu on poistettu ja porrashuoneen toisessa kerroksessa sijainnut parveke on purettu. Pintamateriaalit ovat molemmissa porrashuoneissa säilyneet alkuperäisinä. Mosaiikkimarmoribetonipinta on säilynyt hyväkuntoisena. Ullakolle ja kellariin johtava portaikon pintamateriaali on maalattua betonia. Kellarin ja ullakolle on vain teräsputkesta taivutettu käsijohde. Pääkerrosten porrashuoneiden kaiteet ovat pyöreäteräskaiteita, mäntypuisella käsijohteella.

Kiintokalusteet

Rakennus on ollut tyhjillään vuodesta 2018.

Asuinhuoneissa on jäljellä osin rakenteellisia vaatehuoneita ja erillisiä irtokalustevaatekomoita. Hyllyjen levyt ovat lakattua kimpilevyä ja ovet maalattuja (katso myös s. 50.). Asuinhuoneiden yhteydessä on pienehkö eteinen, joissa on jäljellä alkuperäinen naulakko

Alkuperäisiä sähkökalusteita on säilynyt. Rakennukseen suunniteltiin alun perin rakennusvirastossa erikseen kalustus osaan huoneista, kuten maitokeittiön ja perkaushuoneeseen.

Talotekniikka

Rakennuksen ilmanvaihto on ollut alun perin painovoimainen. Koneelliseen ilmanvaihtoon on siirrytty vuoden 1991 LVI-saneerauksen yhteydessä. Ilmanvaihtoa on saneerattu viimeksi vuonna 2006.

Rakennuksen vesi- viemäri ja lämpöjohdot on saneerattu 1980-luvulla.

Kellarikerroksen varastotilaa. Alun perin tila toimi ulkoiluvälinevarastona.

Ensimmäisen kerroksen huone on toiminut alkujaan lasten makuuhuoneena.

Alun perin henkilökunnan sosiaalityötiloista väliseinällä lohkaistu pienempi huone.

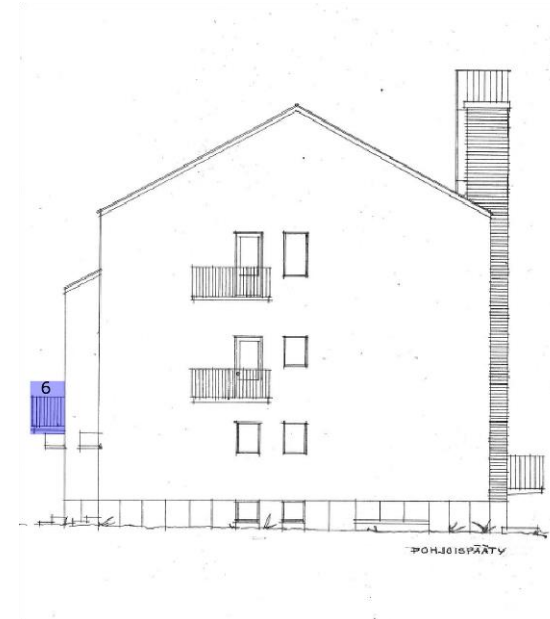

Toisen kerroksen leikkihuone.

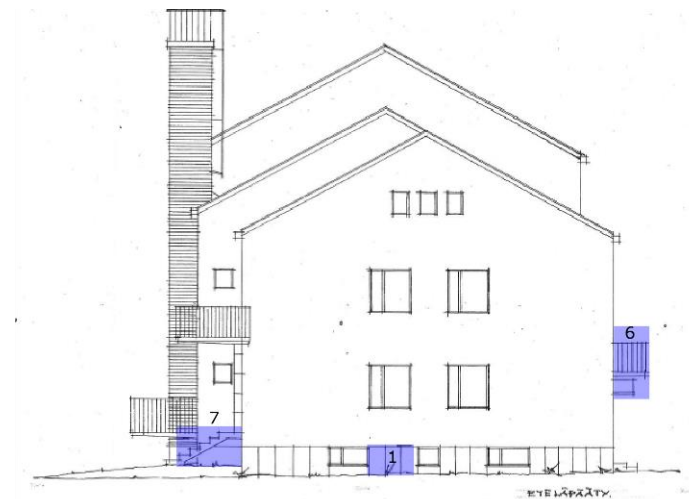

Näkymä pääsisäänkäynniltä. Suoraan vastapäätä sijaitsevat pesu- ja wc-tilat. Oikealla puolella sijaitsivat alun perin toimistotila ja karanteeni/eristystilat.

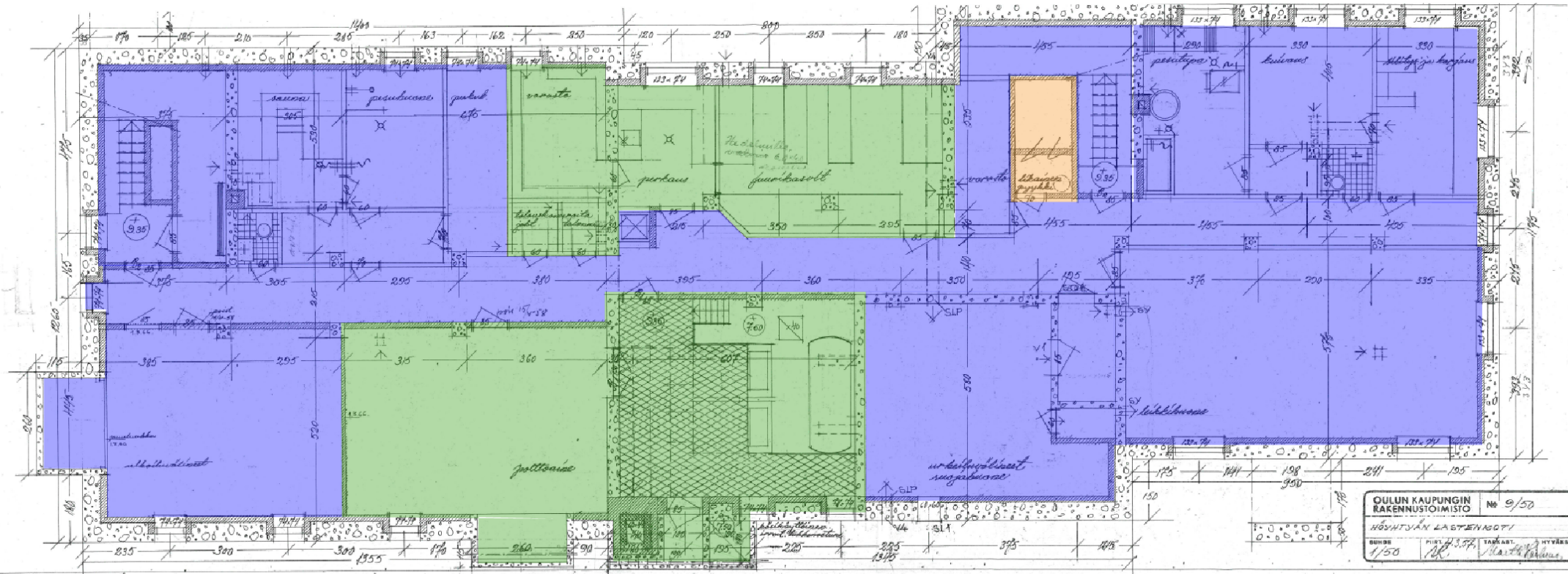
Muutokset julkisivuissa

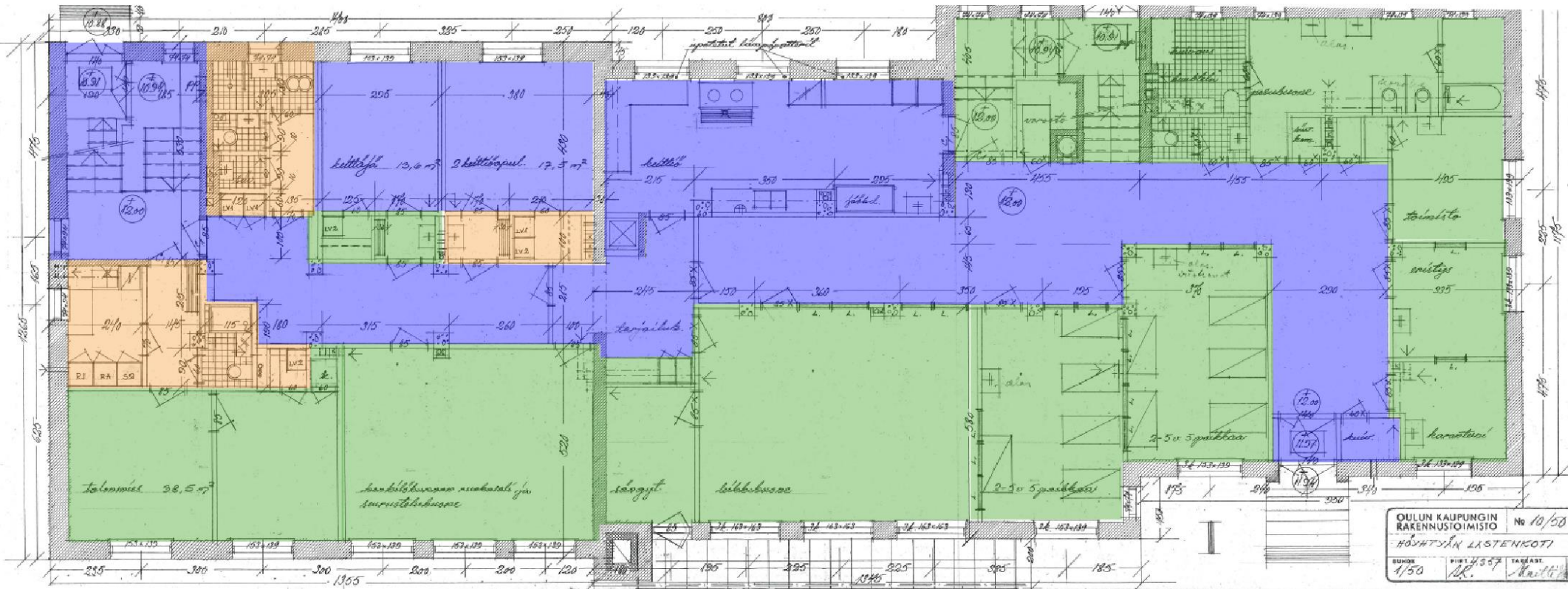
1. IV-läpivienti
2. IV-läpivienti tehty ikkunan yläosaan
3. Postiluukku lisätty
4. Parvekkeiden katteet lisätty
5. Porras lisätty
6. Parveke purettu, ovi muurattu umpeen
7. Portaisiin tehty laudoitus ja portaita loivennettu askelmia lisäämällä

Sisätilojen säilyneisyys

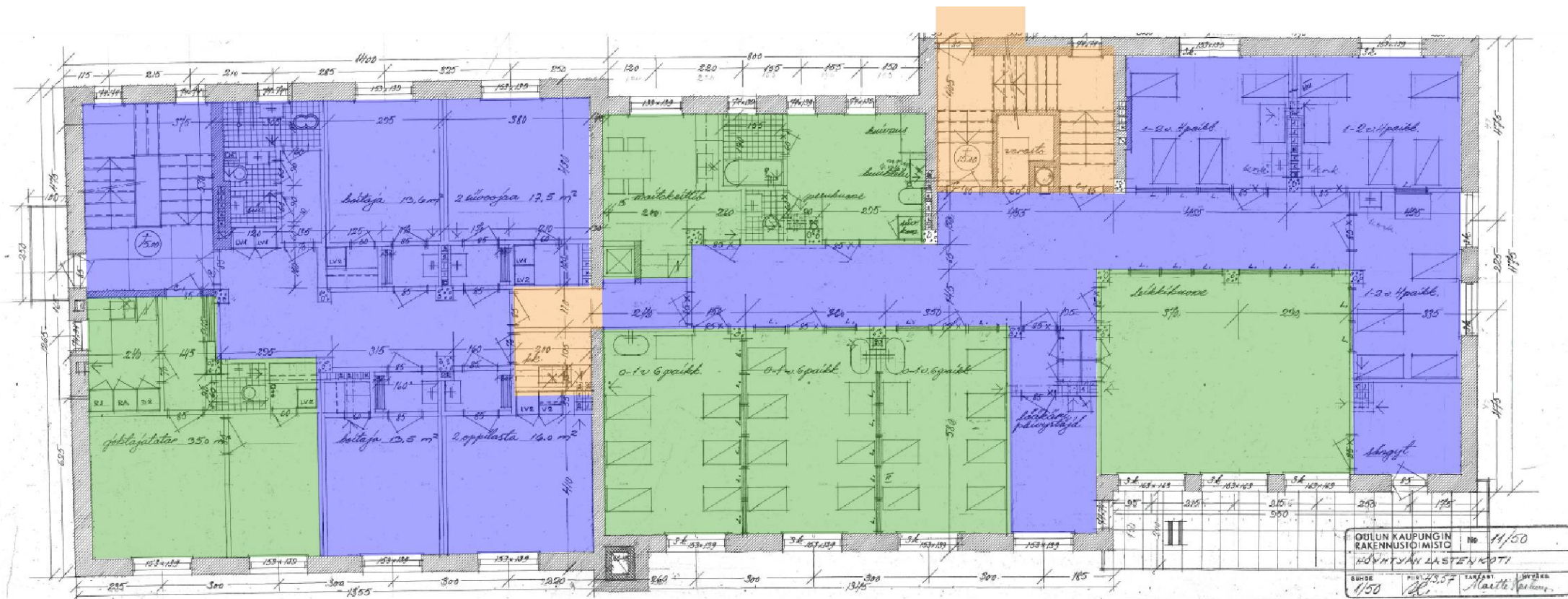

- Lähes alkuperäinen, mahdollisesti vähäisiä muutoksia materiaaleissa ja väreissä
- Jonkin verran muuttunut, alkuperäinen luonne tai tilajako muuttuneet
- Tilan luonne ja käyttötarkoitus muuttuneet

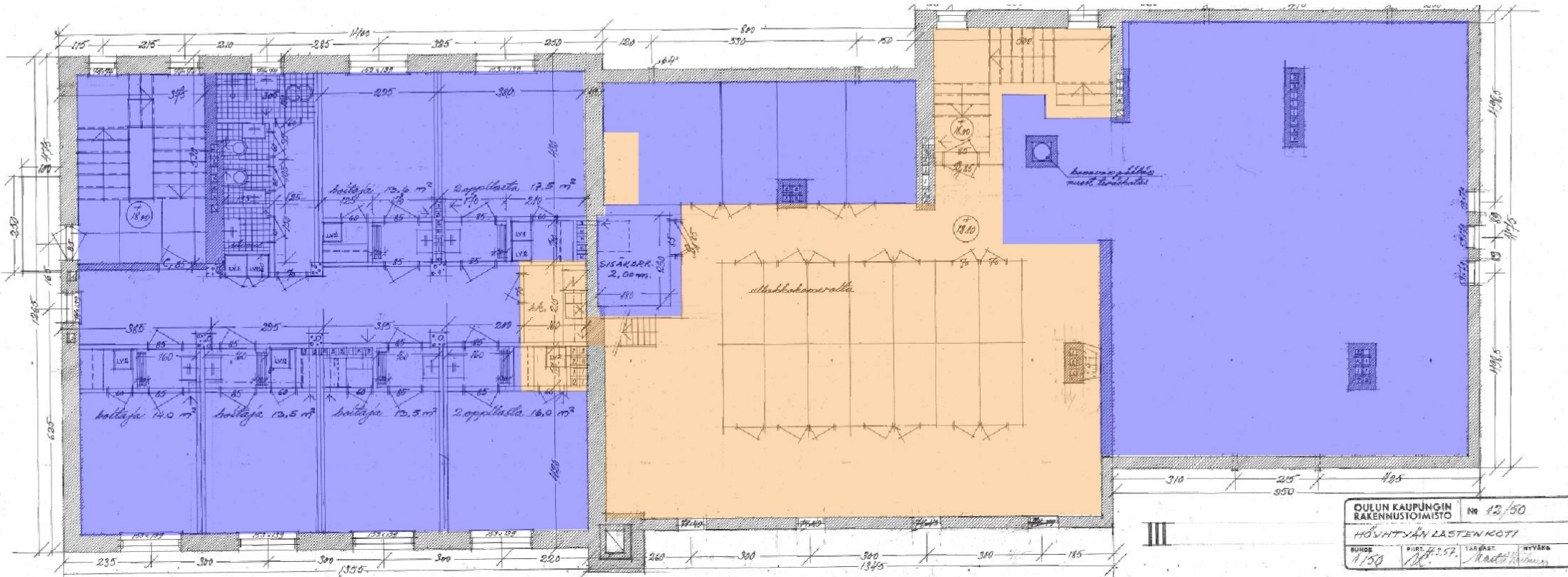
OULUN KAUPUNGIN RAKENNUSOJASTO		No 10/50	
HUHTIEN LASTENKOTI			
SUUNN.	Piiri 4557	TARKAST.	PIVÄKÄ
4/50	JK.	Kaarti	...

- Lähes alkuperäinen, mahdollisesti vähäisiä muutoksia materiaaleissa ja väreissä
- Jonkin verran muuttunut, alkuperäinen luonne tai tilajako muuttuneet
- Tilan luonne ja käyttötarkoitus muuttuneet

OULUN KAUPUNGIN
RAKENNUSOJEN
HOYNTYAN LASTENKOTI
No 11/00
SUUREN
1/50
K. Maitte

- Lähes alkuperäinen, mahdollisesti vähäisiä muutoksia materiaaleissa ja väreissä
- Jonkin verran muuttunut, alkuperäinen luonne tai tilajako muuttuneet
- Tilan luonne ja käyttötarkoitus muuttuneet

- Lähes alkuperäinen, mahdollisesti vähäisiä muutoksia materiaaleissa ja väreissä
- Jonkin verran muuttunut, alkuperäinen luonne tai tilajako muuttuneet
- Tilan luonne ja käyttötarkoitus muuttuneet

5. YHTEENVETO

Allitiellä sijaitsevan entisen Höyhtyän lastenkodin rakennuksen rakentaminen liittyy sodanjälkeiseen jälleenrakennuskauden ajanjaksoon, jolloin sotaorpojen ja väestösiirtojen myötä tarve uusille lastenkodeille oli suuri. Rakennus on valmistunut vuonna 1958 ja edustaa jälleenrakennuskauden rakentamista. Aikakaudelle kuvaavaa oli materiaalipula, joka näkyy rakennuksen yksityiskohdissa.

Rakennus on toiminut koko historiansa ajan julkisten palveluiden ja sosiaalisten palveluiden käytössä. Alun perin rakennus tehtiin "pienten lastenkodiksi". Tarve lasten huoltorakennuksille oli ollut olemassa jo useamman vuoden ajan ja rakentamispäätös saatiin tehtyä pitkällisen selvittelyn jälkeen vuonna 1955. Kun rakennus asemakaava-arkkitehdin ehdotuksen perusteella päätettiin sijoittaa Allinpuiston tontille, tehtiin samalla alustava päätös myös viereisen lastentalon sijoittamisesta.

Rakennus on toiminut lastenhuollon lisäksi kehitysvammaisten hoitokotina ja alkoholistien hoitolaitoksena. Ennen tyhjilleen jäämistä rakennuksessa toimi AlliMarian palvelukoti, joka toimi mielenterveyskuntoutujien hyvinvointikeskuksena. Rakennus jäi tyhjilleen marraskuussa 2018 ja tällä hetkellä lämmitetty rakennus on tyhjiällä.

Rakennus sijoittuu sotien jälkeen 1950- ja 60 luvuilla rakennetulle ajallisesti yhtenäiselle kerros- ja kytkettyjen pientalojen alueelle (ns. selvaakitalot). Asuintalot muodostavat selkeitä korttelikokonaisuuksia. Alueella on säilynyt runsaasti jälleenrakennuskauden rakennuskantaa, joka on Höyhtyän kaupunginosalle leimallista. Höyhtyän entinen lastenkoti, Allinpuiston lastentalo ja Allinpuisto muodostavat Höyhtyän kaupunginosan ytimeen keskeisen korttelialueen, joka on säilynyt ehyenä. joiden keskellä piha-alueineen toimii maamerkinä. Korttelialue muodostaa merkittävän osan Höyhtyän vanhinta julkista rakennuskantaa.

Allinpuiston korttelialue on Oulun ensimmäisen kaupunginarkkitehdin suunnittelema. Kokonaisuuteen kuuluu myös Lintulammen koulu

(entinen Nokelan koulu), joka on valmistunut vuonna 1959. Allinpuiston lastenkodin ja lastentalon korttelin rakennukset ovat tyyllisesti ja värimaailmaltaan yhteneväisiä, vaikka ne ovat valmistuneet eri vuosikymmenillä. Höyhtyän entinen lastenkoti muodostaa korkeampana katutilaa jäsentävän elementin, Allinpuiston päiväkotit muodostaa matalampana mittakaavallisesti yhtymäkohdan viereisiin selvaakitaloihin. Kokonaisuudessaan Allinpuiston kortteli kuuluu arkkitehti Martti Heikuran edustavimpiin töihin.

Molemmat rakennukset ovat toimineet julkisina, kansalaisille avoimina instituutioina vuosikymmenien ajan. Allinpuiston päiväkodin toiminta on säilynyt samana koko sen olemassaolon ajan, Höyhtyän entisen lastenkodin toiminnan luonne on muuttunut vuosien saatossa, mutta sekin on toiminut koko olemassaolonsa ajan julkisia palveluja tarjoavana rakennuksena. Korttelilla voidaan katsoa olevan Höyhtyän kaupunginosassa sijaitsevana, pitkään samassa paikassa toimineena julkisia palveluja tuottaneena kokonaisuutena suuri paikallinen merkitys.

Höyhtyän entinen lastenkoti edustaa tyyllisesti sodan jälkeiselle rakennustavalle ominaista pelkistettyä rationaalista rakentamista. Rakennus on jälleenrakennuskauden arkkitehtuurin tapaan istutettu hyvin maastoon ja se sijaitsee keskellä puustoista mäntykangasta. Kellari on puoleksi maan alla, minkä johdosta rakennuksen pääkerros on ympäröivää maanpintaa ylempänä. Rakennuksen merkitys julkisena ja lastenkotirakennuksena on paikallisesti suuri. Rakentamisajankohta ja rakennuksen alkuperäinen käyttötarkoitus liittyvät voimakkaasti hyvinvointi-Suomen yhteiskunnalliseen kehittymiseen ja ihmisten elinolojen parantumiseen. Lastenkotien rakentaminen merkitsi osaltaan sosiaalihuollon kehittymistä ja korosti valtion ja kuntien vastuuta heikompiosaisista huolehtimisesta.

Rakennusmassa on hajotettu tyyppillisesti pienempiin sarjoihin. Kattomuotona on harjakatto, joka polveilee kerroskorkeuksien ja maaston muotojen mukaisesti. Rakennuksen lämmitykseen käytetty muurattu punatiillinen savupiippu toimii koriste- ja massoitteluelementtinä. Rakennuksen julkisivujen koristeaiheet ovat minimissä ja hyvin vähäeleisiä. Julkisivut ovat keltaiseksi maalattua

betonia, liuskekiveä on käytetty koristeluna kauttaaltaan sokkelissa ja pääsisäänkäynnin portaalissa. Pääsisäänkäynnin yläpuolella sijaitsee pitkä betoninen ulokeparveke, joka samalla toimii katoksena.

Rakennukseen on kohdistunut hyvin vähän muutoksia. Keltaiseksi roiskerapatut julkisivut ovat jäsennöity harkitun huolellisesti. Tuuletusikkunalla varustetut tyyppilliset puuikkunat -aukkoineen ovat neliskanttisia. Ikkuna-aukkojen pielissä on valkoinen sileärappaus. Rakennus suunniteltiin lastenkodiksi ja se on myös toiminut vastaavassa julkisessa käytössä tähän päivään asti. Tilamuutoksia on toteutettu vain vähän.

Allitielle aukeava julkisivu on rakennuksen tunnusomaisin yhdessä siinä sijaitsevan ulkoterassin kanssa. Julkisivujen rappauskäsittelyt tulisi säilyttää ennallaan samoin kuin rakennukseen rakentamisajankohdalle tyyppillinen tiilikatto lyhyine lähes julkisivun pintaan päätyvine räystäineen. Ikkunoiden aukotus, puitejako ja sisäpuoliset kiillotetut mosaiikkibetoniset ikkunapenkit tulisi säilyttää, kuten myös lakatut tammiulko-ovet. Pohjoisen porrashuone kiillotettuine betonilattioineen ja kaiteineen tulisi säilyttää ennallaan.

Lähteet

- Törmälä, Janita. Lastensuojelun historiasta tähän päivään, opinnäytetyö. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, Kemi 2010.
- Hautala, Kustaa: Oulun kaupungin historia V 1918-1945, Oulu 1982
- Hytönen et al.: Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:22. Lastensuojelun sijaishuollon epäkohdat ja lasten kaltoinkohtelu 1937.1983. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki 2016.
- Malmberg Jonas, Oulun kaupunginarkkitehti Martti Heikura – Puukaupungista Pohjois-Suomen keskukseksi. Taidehistorian Pro gradu -tutkielma Helsingin yliopisto 2013
- Sahlberg Marja (toim.): Talojen tarinat -Rakennushistorian selvitysoapas, Museoviraston rakennushistorian osaston ohjeita ja oppaita 4, 2010
- Satokangas, Reija: Oulun vuosisadat 1905-2005, Jyväskylä 2005
- Nokela-Höyhty Pienkiinteistöyhdistys r.y. 30 vuotta, Juhlalehti, Toimituskunta, Painotupa Ky, Oulu 1988

Inventoinnit, selvitykset ja kuntoraportit

- Oulun kaupunki: Arvokkaita alueita Oulussa 2015. Keskeinen kaupunkialue.
- Oulun kaupunki: Arvokkaita alueita Oulussa. Osa I. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 134. 1999.
- Oulun kaupunki: Arvokkaita alueita Oulussa. Osa II. Oulun kaupunkisuunnittelu Sarja A 147 ISSN 0357-8194. 2001.
- Allinpuiston päiväkotii, rakennushistoriaselvitys 16.5.2018, arkkitehtitoimisto Avario Oy, 2018.
- Instaro Oy, Oulun mielenterveyskeskus, Allitie 1 kuntotutkimus, 7.3.2007.
- Instaro Oy, riskirakenneselvitys, Oulun mielenterveyskeskus, 1.2.2007.
- Instaro Oy, Oulun mielenterveyskeskus, sisäilmatutkimus, 19.3.2009.
- Instaro Oy, Allimarja, Allitie 1 kuntotutkimus, 16.9.2011.
- Instaro Oy, Allimarja, Allitie 1 tiivistelmä 12.10.2011.
- Instaro Oy, mielenterveyspalvelut Allitie 1 vesikaton väliraportti, 28.7.2011.
- Instaro Oy, Allimarian palvelukoti, kosteusvauriokartoitus, 3. krs makuuhuoneen ulkonurkka, 22.3.2013.
- WSP, mikrobianalyysi, 20.7.2011.
- Työterveyslaitos, ilma- ja materiaalinäytteen mikrobianalyysi, 6.3.2007.
- Kiratek Oy, Asbesti-inventointiraportti, 28.3.2000

Kiratek Oy, sisäilmatutkimus, mielenterveyspotilaiden asumispalveluyksikkö Allimaria, 4.4.2012
Oulun kosteustutkimus Oy, tutkimusraportti, 10.8.2000.

Sähköiset lähteet:

www.rky.fi

<https://www.ouka.fi/oulu/kaupunkisuunnittelu/uuden-oulun-yleiskaava>

<https://www.ouka.fi/oulu/kaupunkisuunnittelu/historialliset-kaavat>

<https://www.ouka.fi/oulu/kaupunkisuunnittelu/kulttuuriymparisto>

<http://www.rakennusperinto.fi/fi-FI>

<https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/aluesuunnittelu/maakuntakaavoitus>

Painamattomat lähteet

Oulun kaupungin sosiaalilautakunnan pöytäkirja 22.2.1960

Suunnittelu- ja korjausasiakirjat sekä piirustukset arkistoissa.

Haastattelut

Sulo Lehto, Nokelan koulun eläkkeellä oleva rehtori

Olli Törmälä, Pajakiven hoitokodin eläkkeellä oleva johtaja

Kuvalähteet

- s. 5 Suomen karttapohja, <https://fi.wikipedia.org/wiki/Tiedosto:Suomi.karttapohja.svg>
Opaskartta: Oulun kaupunki.
- s. 6 Maakuntakaavaote. Pohjois-Pohjanmaan liitto.
- s. 7 Yleiskaavaote, Oulun kaupunki.
- s. 8 Asemakaavaote, Oulun kaupunki.
- s. 9 Viistoilmakuva alueesta. Google kuvat 2019.
- s. 12 Lapsia Tuirassa 1950-luvulla. Pohjois-Pohjanmaan museo, Uuno Laukan kuvakokoelmat.
- s. 13 Lastenkodit ja niiden sijainnit helmikuussa 1946. Lähde: Lastenkotikomitean arkisto, 1: Kirjeistö ja tutkimusaineistot, KA. Kuva lainattu Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:22, s. 35.

- s. 14 Ilmakuva Oulusta 1939, Oulun kaupunki.
- s. 15 Otteet peruskartoista 1953 ja 1965. <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>
- s. 16 Otteet vuosien 1952 ja 1985 yleiskaavoista, Oulun kaupunki.
- s. 17 Ote asemakaavasta 1953. Oulun kaupunki.
- s. 18 Otteet asemakaavan muutoksista 1958 ja 1962. Oulun kaupunki.
- s. 19 Martti Heikuran kuvat, Oulun tilahallinnon arkisto. Pilakuva Martti Heikurasta, Jonas Malmbergin pro gradu-tutkielma.
- s. 20 Lintulammen koulu ja Teuvo Pakkalan koulu. Oulun kaupungin nettisivut.
- s. 23 Ote maistraatin myöntämästä rakennusluvasta, Oulun kaupungin tilahallinnon arkisto.
- s. 24 Ilmakuva Höyhtyän alueesta. Pohjois-pohjanmaan maakuntamuseo, Uno Laukan kuvakokoelmat.

Ne valokuvat, joiden osalta ei erikseen ole ilmoitettu lähdettä, on otettu FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy:n toimesta; kuvaajina Kai Tolonen, Kirsi Vainio ja Julia Virkkala jos muuta ei ole mainittu.

Oulun kaupunki
Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelujen toimiala
Maa ja mittaus

ALLITIE 1
Rakennushistoriaselvitys

FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy 2019
Julia Virkkala, arkkitehti SAFA
Kirsi Vainio, rakennusarkkitehti, arkkitehti yo
Kai Tolonen, arkkitehti SAFA